

Türkiye'de Sınıf Savaşları ve TKP'nin Politikası

I.Gün

- Ders 1 Dünya Savaşının arifesinde Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısı. Dünya Savaşının toplumsal ve politik sonuçları. Büyük Oktobr Devrimi.
- Ders 2 Büyük Oktobr Devriminin Türkiye'de etkileri. Ulusal Kurtuluş hareketinin başlaması. Sovyetlerin Leninci ilkeler doğrultusunda ulusal kurtuluş hareketimize yardımları. TKP'nin kuruluşu. Ulusal burjuvazinin egemenliği ele geçirilişi. Cumhuriyetin kuruluşu ve iç gericiliğe karşı mücadele.
- Ders 3 Sanayii Teşvik Yasası. İşçi sınıfının yaşam ve çalışma koşulları. TKP'nin mücadelesi. 1929 Dünya ekonomik bunalımının Türkiye'de yol açtığı ekonomik ve politik bunalım.
- Ders 4 Ulusal burjuvazinin bunalım karşısında tavrı: ulusal reformizm (altı ok). Burjuvazinin iç ayrışması ve mücadelesi, gericiliğin giderek ağır basması. 141/142. maddeler. Dersim katliamı. Devletçilik politikasının meyveleri: ulusal sanayiın kurulmasında ilk adım. Sovyet yardımının rolü.

II.Gün

- Ders 1 Uluslararası koşulların değişmesi. Sovyetlerle dostluk politikasından emperyalizmle işbirliği politikasına geçiş. İkinci Dünya Savaşında anti-sovyet politika.
- Ders 2 İkinci Dünya Savaşı boyunca izlenen politikanın sosya-ekonomik sonuçları. Uluslararası alanda Hitler faşizminin yenilgisinden Truman Doktrinine (soğuk savaş). Ülke içinde işbirlikçi burjuvazinin toprak ağalarıyla birlikte erki ele almaları (1950'ye kadar).
- Ders 3 Demokrat Parti zamanında izlenen dış politika (ABD emperyalizmine körü körüne bağlılık). 1950-58 döneminde ekonomik ve toplumsal gelişme.
- Ders 4 1958'de doruk noktasına ulaşan ekonomik bunalım. Emperyalizmin baskıları. 27 Mayıs hareketi. Burjuvazi ile toprak beyleri arasında yoğunlaşan mücadele. 1961 Anayasası.

III.Gün

- Ders 1 1960'lı yıllarda uluslararası koşullar. Türkiye'de üretim güçlerinin gelişme düzeyi. Yabancı sermaye. Tekelleşme.
- Ders 2 Burjuvazi içinde ayrışmalar. 1970 bunalımı. 12 Mart darbesi.
- Ders 3 Türkiye'de 1960-73 döneminde ulusal demokratik hareketin gelişmesi ve sorunları
- Ders 4 Ülkemizde 1961-73 döneminde işçi hareketinin gelişmesi, TKP'nin 1973 atılımı.

IV.Gün TKP programı ışığında Türkiye:

- Ders 1 Emperyalizme bağımlı kapitalist gelişme
- Ders 2 Yerli yabancı tekellere karşı mücadele
- Ders 3 Ulusal bağımsızlığın kazanılması ve ileri demokrasi
- Ders 4 İşçi sınıfının birliği, işçi köylü ittifakı, ulusal sorun

V.Gün Askersel dikta koşullarında TKP'nin tutumu

- Ders 1 Uluslararası durum, emperyalizm ve Orta Doğu, ekonomik bunalım karşısında tekellerin ve emperyalizmin dayatmaları
- Ders 2 Burjuvazinin tekel dışı kesimlerinin ezilişi. Terörizmin karşı devrimci özü. Goşizm karşısında tavrımız.
- Ders 3 "Emir komuta zinciri içinde" darbe. Orduda ve cuntada değişik eğilimler.
- Ders 4 Günümüzde devrimci görev: TİP, TSİP ve Kürt Demokratları ile eylem birliği. Yığinsal bir hareket yaratmak. Güncel istemler.

16. yüzyılın ortalarında dünyanın en büyük imparatorluklarından biri olan Osmanlı İmparatorluğu 350-400 yıl süren bir zayıflama ve yıkılma süreci sonunda 20. yüzyılın başında yıkıldı. Bu süreçte iç ve dış etkenler rol oynadı. Bir yandan zorla imparatorluk sınırları içinde tutulan halkların ulusal kurtuluş mücadeleleri, öte yandan 16. yüzyılın başında dünya ekonomisinde ortaya çıkan temel değişiklikler (o döneme kadar Akdeniz'den geçen başlıca dünya ticaret yollarının Hindistana giden deniz yolunun ve Amerika'nın keşfi ile Atlantik Okyanusuna kayması Osmanlı ekonomisi için büyük bir darbe oldu) imparatorluğu giderek zayıflattı. Ekonomik bunalım büyük halk ayaklanmalarına yol açtı (Anadolu'da yüz yıl süren Celali Ayaklanmaları), bu iç savaşlar ekonomik ve toplumsal yıkımı hızlandırdı. Batı Avrupa'da kapitalizmin ilk aşaması olan manufaktür dönemi başladığında Osmanlı Devleti ekonomik açıdan Batı Avrupa'yayenik düşmüştü. Bu ekonomik yenilgiyi askersel yenilgiler izledi. 1838'de İngiliz Emperyalizminin dayattığı Ticaret Antlaşması Osmanlı Devletinin yarı-sömürge haline gelişini (siyasal açıdan bağımsız, ekonomik açıdan bağımlı) belgeledi.

Bir yanda Osmanlı Devleti tarafından ezilen halkların ulusal kurtuluş savaşları, öte yandan emperyalist ülkelerin Osmanlı topraklarını ele geçirmek için çok yönlü baskı ve saldırıları, diğer yandan içerde sürüp giden sınıf savaşları, son derece karmaşık bir durum yarattı. 19. yüz yılda gelişmeye başlayan Türk burjuvazisi bu çelişkiler yumağını devrimci bir atılımla kesmeyi göze alamadı. 1908'de yapılan ilk burjuva devrimi ve ondan önce ve sonra gerçekleştirilen reformlar çelişkileri çözemediler. Ancak yaklaşık yüz yıl süren bu reform denemeleri önemli bir birikim sağladı ve 1920'de gerçekleştirilen ikinci burjuva devrimini, Cumhuriyetin kuruluşu ile Kemalist devrimleri hazırladı.

I. Dünya Savaşında Almanya ve Avusturya'nın yanında ve İngiltere, Fransa, Çarlık Rusya'sı, İtalya ve A.B.D. karşısında yer alan Osmanlı Devleti 1908 devrimini yöneten ve Abdülhamit'i deviren "İttihat ve Terakki" partisi tarafından yönetiliyordu. Bir diktatörlük kurmuş olan İttihat ve Terakki içinde Turancı ve şövenist görüşler egemendi. Savaş sırasında Anadolu'da bazı sanayi işlet-

meleri, atelyeler kuruldu. Savaş ekonomisinden yararlanan burjuvazi, özellikle ticaret burjuvazisi karaborsa ve orduya yapılan satışlarla büyük vurgunlar vurdu ve önemli bir sermaye birikimini gerçekleştirdi. Büyük toprak sahipleri de orduya tahıl satarak, İttihat ve Terakki'nin emri ile öldürülen ve sürülen yüzbinlerce Ermeni'nin ve askere alınan küçük köylülerin mallarına el koyarak zenginleştirdiler. Öte yandan geniş halk yığınlarının yaşam koşulları son derece kötüleşti. Köylülerin askere alınması ve tarımda kullanılan hayvanlara ordu hesabına el koyulması sonucunda tarımsal üretim büyük ölçüde geriledi. İşlenen topraklar % 60 azaldı (Ekim Devrimi Sonrası Türkiye Tarihi, İstanbul 1978, S. 9-10). Açlık ve salgın hastalıklar sonucunda yalnız Anadolu'da 2,5 milyon insan öldü (toplam nüfusun % 15 kadarı). Tüm savaş boyunca Osmanlı Ordusu düşmanla çarpışarak ölen asker sayısının yedi mislini açlık, salgın hastalıklar ve yetersiz giyecek nedeniyle kaybetti (S. Yerasimos, Azgelişmişlik sürecinde Türkiye, cilt III, S. 1173). Osmanlı devletinin ve onun bağımlı olduğu Alman Emperyalizminin halk yığınlarının en temel ihtiyaçlarını böylesine kabaca çığnemesi Anadolu'da ve Arabistanda birçok isyanlara yol açtı. Askerler yığınla ve silahlarıyla ordudan kaçarak çeteler kurdular. Bunlar bir çok bölgeyi kontrolleri altına aldılar. Savaş sonunda asker kaçaklarının sayısı ordudaki askerlerden fazla idi (K. Steinhaus, Soziologie der türkischen Revolution, S.72).

1918'de Osmanlı Devletinin yenilgisi kesinleşince "İttihat ve Terakki"nin üst yöneticileri bir Alman denizaltısı ile Almanya'ya kaçtılar. İngiliz, Fransız ve İtalyan orduları memleketin stratejik önemi olan bütün liman, demiryolu kavşağı, telgraf istasyonlarını işgal ettiler. İngiliz Fransız, İtalyan ve Amerikan donanması İstanbul'a geldi. Savaş sırasında Osmanlı Hükümetinin tek taraflı kaldırdığı kapitulasyonlar yeniden ilan edildi. Ordunun silahlarına el koyuldu, Osmanlı Parlamentosu dağıtıldı ve basına sansür koyuldu. İstanbul, İzmir ve Trabzon gibi liman şehirlerindeki işbirlikçi burjuvazi ve Osmanlı Padişahı tüm bunları destekledi. 1919'da Yunan Ordusu İzmir'e çıkarma yaptığı anda ülkedeki işgal kuvvetlerinin sayısı 100 000'den fazla idi (Yunan ordusu dışında).

Büyük burjuvazi işgal güçleriye işbirliği yaparak çıkarlarını korumaya çalışırken düşmana karşı ilk direniş emekçi halk yığınlarından geldi. Anadolu'da birçok yerde silahlı birlikler kuruldu, bunlar hükümetin emirlerini dinlemeyerek işgal kuvvetlerine karşı savaşa başladılar, kimi yerde onları durdurdular, hatta geri attılar. Savaş sırasında doğmuş olan çetelerin bunda önemli rolü oldu. İstanbul'da Sultanahmet meydanında işçiler gençler ve aydınlar 23.6.1919'da İzmir'in işgalini (15.6.19) protesto için 200 000 kişinin (bu arada çok sayıda kadının) katıldığı bir miting düzenlediler.

Bu direnişin doğup gelişmesinde Rusya'da Bolşeviklerin öncülüğünde gerçekleşen Ekim Devriminin ve kurulan Sovyet Devletinin rolü büyük oldu. Rus işçi ve köylülerinin Çarlığı yıkıp kendi idarelerini kurmaları Türkiye'de de işçileri ve aydınları yüreklendirdi. O sırada Rusya'dan dönen on binlerce Türk savaş esiri Rusya'da olup bitenleri anlatıyorlardı. Bir yandan bunlar, öte yandan Almanya'dan dönen Türk işçi ve öğrencileri ilk komünist grupları kurdular. Sovyet Devleti Rus Çarlığı ile İngiltere ve Fransa arasında yapılmış olan ve Türkiye'nin paylaşılmasına yönelik gizli anlaşmaları açıkladı ve emperyalistlerin asıl amaçlarını ortaya koydu. Çarlık idaresinin Osmanlı Devletine karşı sahip olduğu tüm kapitülasyonlardan ve ayrıcalıklardan vaz geçtiğini ilan etti. Bu da ulusal direnişin başlamasında önemli bir etken oldu.

Ulusal burjuvazi (eşraf, yüksek devlet memurları) ve büyük toprak sahipleri ile orta katmanlar 1918'de çeşitli bölgesel dernekler kurarak yayınladıkları çağırılarla düşman işgalini protesto ettiler. Ancak bunlar silahlı direniş bir yana, aktif ve yığinsal bir politik mücadeleye bile niyetli değillerdi. Protesto ve bildiri yayınlamakla, telgraflar çekmekle bir şey elde edebileceklerini umuyorlardı. Daha sonra silahlı halk hareketinin başarısı bunları yüreklendirdi, bu dernekler Mustafa Kemal'in öncülüğünde birleştirildi (Erzurum ve Sivas Kongreleri) ve 23.4.1920'de Ankara'da Büyük Millet Meclisi toplandı. Böylece İstanbul'daki Osmanlı Hükümetinin yanısıra devrimci bir hükümet kurulmuş oldu. Ankara'da Hükümet ulusal burjuvazinin elinde idi. Mecliste ise komünistler ve onların çevresinde yer alan devrimci demokrat güçler (yeşil

Dikkat: Bu bölüm 4.sayfada sondan 5.satır ile 6.satır arasına girecek !

Ulusal burjuvazi daha memlekette işgal kuvvetlerine karşı savaş olanca hızıyla sürerken T K P 'ye karşı saldırıya geçti.Önce o günlerde komünistlere sempati duyan insanları şaşırtmak için M.Kemal en yakın arkadaşlarına düzmece bir "komünist" partisi kurdurdu. Ardından hükümet tarafından Ankara'ya davet edilen T K P Merkez Komitesi Erzurum'da pusuya düşürüldü. Mustafa Suphi,Ethem Nejat ve 13 yoldaşları 28 Ocak 1921'de Trabzon açıklarında öldürüldüler.Bu cinayetten hemen sonra hükümet kuvvetleri düşmana karşı savaşan çetelere ve Yeşil Ordu taraftarlarına arkadan saldırılar,bir çoğunu öldürdüler.Meclisteki komünist ve radikal demokrat mebuslar tutuklanıp hapse atıldılar. Komünistler bütün bunlara rağmen ulusal kurtuluş savaşı boyunca düşman ordularına karşı en ön saflarda çarpıştılar.Ulusal burjuvazi bu anti-komünist politikayı sürdürdü.İzmir'in kurtarılmasından üç hafta sonra TKP yasaklandı.

ordu) hatırı sayılır bir muhalefet oluşturunyorlardı.

Dünya Savaşının sonunda Anadolu'da ve İstanbul'da oluşan Komünist gruplar Rusya'da Bolşevik harekete katılmış olan ve oradaki Türk esirleri arasında politik çalışma yapan Mustafa Suphi'nin öncülüğünde 10.9.20'de Baku'da yapılan ilk kongrede ortak bir program ve tüzük çevresinde birleşerek TKP'yi kurdular. Bu sırada İstanbul'da ve Anadolu'da komünistler işgal kuvvetlerine karşı mücadelede önemli bir rol oynuyorlardı. Daha 1920 Mayıs'ında kurulmuş olan ve devrimci demokratik bir platforma sahip olan Yeşil Ordu gerek işgal kuvvetlerine karşı, gerekse Anadolu'da İngilizlerin ve padişahın başlattıkları karşı devrimci ayaklanmaların bastırılmasında en güvenilir silahlı güç idi.

BMM'nin kuruluşundan üç gün sonra, 26.4.20'de M. Kemal Sovyet Rusya dışişleri komiseri Çiçerin'e bir mektupla başvurarak "Emperyalizme karşı siyasal ve askersel bir ittifak içinde birlikte mücadele" önermişti. (Olaylarla Türk Dış Politikası, Ankara 1969, S. 22). Aynı şekilde BMM tarafından seçilen Hükümet de 5 Mayıs 1920'de yaptığı ilk toplantıda aynı amaçla Sovyetlere bir heyet yollanmasına karar verdi. (aynı eser, S. 20). Görüldüğü gibi Ankara'da kurulan devrimci Hükümetin dış politika alanındaki ilk girişimleri Sovyetlerle dostluk ve işbirliği için oldu. Ancak ulusal burjuvazi aynı zamanda İngiliz Emperyalizmi ile de uzlaşmanın yollarını arıyordu. Bu çelişkili tutum nedeniyle Türk-Sovyet dostluk anlaşmasının imzalanması ancak 16.3.21'de gerçekleşti. Böylece Sovyet Devleti yeni Türk Hükümetini resmen tanıyan ilk devlet oldu. Sovyetler Ulusal Kurtuluş Savaşımızı Nisan 1921 ile Mayıs 1922 arasında 10 milyon altın (ruble), 33 000 tüfek, 327 makinalı tüfek, 54 top, 2 torpido gemisi ve büyük miktarda cephane ve diğer tür donatım vererek (hibe olarak) desteklediler. (Glasneck, K. Atatürk und die moderne Türkei, Berlin 1971, S. 167). Ulusal kurtuluş savaşının zafere ulaşmasında bu yardımların sonuç belirleyici bir rolü oldu.

9.9.22'de Anadolu'da kesin zafer kazanıldı. 29.10.23'te padişahlık kaldırıldı ve Cumhuriyet ilan edildi. Lozan antlaşması ile (Temmuz 1923) yeni Türkiye'nin siyasal bağımsızlığı emperyalist devletlerce de tanındı. Yabancı

devletlerin Türkiyenin içi işlerine karışma hakları ve kapitulasyonlar kaldırıldı. Ancak Lozan'da emperyalist devletlere bazı önemli ödünler de verildi. İstanbul ve Çanakkale Boğazları İngilizlerin istekleri doğrultusunda silahsızlandırılarak uluslararası bir komisyonun denetimine bırakıldı. Türkiye Cumhuriyeti Osmanlı Borçlarını ödemeyi kabul etti (bu borçların ödenmesi ancak 1954 yılında bitti).

1924 yılında feodal-şeriatçı çevrelerin etkisini kırmaya yönelik reformlar yapıldı. Halifelik kaldırıldı, Osmanlı Hanedanı sınır dışı edildi, şeriata dayalı mahkemeler, şeriata dayalı okullar kaldırıldı. Bu önlemlere karşı çıkan gerici muhalefet Kurtuluş Savaşında önemli rol oynamış kişilerin de katılmasıyla genişledi, "Terakkiperver Cumhuriyet Partisi" adı altında örgütlendi. Dış politikada İngiltere ve İtalya ile ilişkiler gerginleşti. Yeni Cumhuriyet idaresinin geniş halk yığınlarının, işçilerin, köylülerin yaşam koşullarını düzeltecek hiç bir önlem almamış olması gericiliğin kendisine yığınsal destek bulmasını kolaylaştırdı. Kürtlere karşı yürütülen şovenist politikanın Kürt halkında yarattığı tepkiden yararlanan gerici Kürt beyleri 1925'te Türkiye Kürdistanında gerici bir ayaklanma başlattılar (Şeyh Said Ayaklanması). Böylece bunalım doruk noktasına geldi. Bu durumda BMM Takrir-i Sükun Yasasını ilan ederek hükümete olağanüstü yetkiler verdi. Aynı zamanda aşar kaldırıldı. İstiklal Mahkemeleri yeniden kuruldu. Muhalefetten bir çok önde gelen kişi bu mahkemelerde mahkum edildi. Kürdistan'daki ayaklanma ordu tarafından kanlı bir biçimde bastırıldı. 50 kişi idam edildi. Kürtlere karşı uygulanan zorla özümseme politikasına ise devam edildi. 1925 yılında "Terakkiperver Cumhuriyetçi Parti" yasaklandı.

Ardından şeriatçı-feodal güçlerin başlıca örgütsel dayanağı olan tekkeler, tarikatler ve vakıflar yasaklandı. Bunların mallarına el koyuldu. Yine 1925'te fes, kavuk v.s. gibi şeyleri yasaklayarak şapka giyme zorunluluğu getiren yasa (ki ancak çok sayıda idamlarla gerçekleştirildi), her şeyden önce şeriatçı-feodal güçlere karşı alınmış, bu çevrelerin önderlerini halkın gözünde küçük düşürmeye yönelik bir önlemdi. Böylece 1925 sinunda gerici güçlerin saldırısı püskürtülmüş oldu. Aynı yıl kabul edilen Medeni

Kanun ve 1926'da kabul edilen Ceza Yasası (ilki İsviçre-den, ikincisi İtalya'dan alındı) ülkede kapitalist ilişkilerin gelişmesini hızlandırdı.

Öteyandan dış politikada özellikle İngiltere ve İtalya-nın baskıları karşısında ulusal burjuvazi yeniden Sovyet-ler Birliği ilişkilere önem vermeye başladı. 1925 yılın-da Sovyetlerle Türkiye arasında Dostluk ve Tarafsızlık Antlaşması imzalandı. Buna göre her iki taraf birbirine karşı her türlü saldırıdan kaçınma ve tartışmalı konuları karşılıklı görüşmelerle çözme ilkelerini benimsediler.

Özetlersek: Bu dönemde ulusal burjuvazi feodal beylerin ve büyük toprak sahiplerinin topraklarına el sürmeden feodal ilişkileri evrimsel yoldan ortadan kaldırma, kapitalist ilişkilere dönüştürme politikasını izledi. Politik akım olarak feodal ve şeriatçı akımlarla mücadele etti, bunların örgütlerini dağıttı, fakat bu akımın dayandığı üretim ilişkilerine dokunmadı. Toprak devrimi yapmaya yanaşmadı. Bu nedenle de kendisine yığinsal bir taban sağlayamadı. Egemenliğini demokratik bir köylü hareketine değil, orduya ve devlet aparatına dayadı.

1910 Yılında Misak-ı Milli Sınırları içindeki Yabancı

Sermaye:

Demiryolları	3 368	milyon kuruş
Elektrik, su tramvay	311	milyon kuruş
Liman vb tesisler	288	milyon kuruş
Sanayi	650	milyon kuruş
Ticaret	206	milyon kuruş
Madenler	328	milyon kuruş
Banka-Sigorta	560	milyon kuruş
TOPLAM	5 711	milyon kuruş

(Kaynak: Türkiye'de toplumsal ve ekonomik gelişmenin 50 yılı, Devlet İstatistik Enstitüsü, S. 19)

I. Gün

Ders 3

Kurtuluş Savaşı sonunda ve Cumhuriyetin ilk yıllarında emekçi halkın ve işçi sınıfının yaşam koşulları son derece kötüydü. O yıllarda Türkiye'nin nüfusu 12-13 milyon kadardı. Halkın % 80'i tarım ile uğraşıyordu. 1922 yılında tarımsal üretim 1913'e kıyasla % 50 azalmıştı. Hayvanların sayısı ise 1913'tekinin üçte birine düşmüştü. Bütün endüstri ürünleri (kereste ve un bile!) dışardan getiriliyordu. 1924 yılında endüstri üretimi toplam ithalatın ancak % 7'si kadardı.

1924

1923 Şubat ayında, daha Lozan antlaşması imzalanmadan, hatta Cumhuriyet bile ilan edilmeden İzmir'de toplanan İzmir İktisat Kongresinde büyük toprak sahipleri, ulusal burjuvazi ve işbirlikçi burjuvazi arasında bir uzlaşmaya varıldı: ülkenin kapitalist düzen çerçevesinden çıkmayacağı vurgulandı, devletin kapitalistlere yardım etmesi istendi ve emperyalist sermaye ile eşitlik temeli üzerinde işbirliği savunuldu. Bu ilkelere uygun olarak 1927'de "Sanayii Teşvik Yasası" çıkarıldı. Böylece yatırım yapacak olan kapitalistler devlet bütçesinden geniş destek alacaklardı. Aynı dönemde başlatılan demir yolu yapımı bir yandan Anadolu'nun ekonomik gelişmesine, iç pazarın genişlemesine katkıda bulunurken öte yandan da bu yatırımlar özel müteahhitler eliyle yapıldığından küçük bir kesimin büyük vurgunlar vurmasına yol açtı. Kısa zamanda ulusal kurtuluş hareketinin kadroları arasında ve bunlara yakın çevrelerde yeni zenginler türedi. Bunlara "Cumhuriyet zenginleri" deniyordu. Tarımsal alanda büyük çiftlik sahiplerinin kapitalistleşmesi desteklendi. 1929'a kadar traktör sayısı 11-13 misli arttı. (D. Avcıoğlu, Türkiye'nin Düzeni, S. 480). Ancak kapitalistlerin bol keseden desteklenmelerine rağmen ve sermaye birikimindeki gözle görülür hızlanmaya rağmen ülkenin sanayileşmesi yönünde bir başarı sağlanamadı. Kapitalistler ellerindeki sermayeyi çabuk ve yüksek kar getiren ticaret ve spekülasyonlarda kullanmayı yeğlediler (Ö. Özgür, Sanayileşme ve Türkiye, S. 166-168). Ülke yine bütün endüstri ürünlerini dışardan alan buna karşılık tarım ürünleri ve madenleri işlenmeden satan bir ülke olarak kaldı.

1929 sonbaharında kapitalist dünyada görülmemiş şiddette bir ekonomik bunalım patlak verdi. On milyonlarca insan

işsiz kaldı. Endüstriyel üretim ve ticaret hacmi büyük ölçüde geriledi. Türkiye geleneksel olarak ihraç ettiği tarım ürünlerini satamaz oldu. Fiyatlar (uluslararası pazarlarda) bir yılda yarı yarıya düştü. Bunun sonucunda gerek zengin çiftçiler ve gerekse köy emekçileri arasında huzursuzluk başladı. Köylü borçlarını ve vergilerini ödeyemez hale geldi. Cumhuriyet Hükümetinin büyük toprak sahiplerinin mallarına el sürmemesi, toprak devrimini gerçekleştirmemesi, köylü yığınlarının tamamen gericiliğin başlıca dayanağı olan büyük toprak sahiplerinin denetiminde kalmalarına yol açtı.

İşçi ve köy emekçilerinin durumuna baktığımızda şunu görüyoruz: Burjuvaziye ve zengin çiftçilere sağlanan ayrıcalıklar işçilerin ve köylülerin çok ağır yaşam koşulları sayesinde, bunların yoğun sömürülmesi ile gerçekleşiyordu. İşçilerin sendika kurma, grev yapma hakları olmadığı gibi, haftalık tatil, yıllık izin, hastalık ve emeklilik sigortaları da yoktu. İş günü 14-16 saattti. Patron işçiye istediği an işten atabiliyordu. Resmiverilere göre 1927 yılında sanayide çalışanların yarısı ve maden ocaklarında çalışanların % 10'u 14 yaşından küçük çocuklardı (TİB, Türkiye İşçi Sınıfı ve Mücadeleleri Tarihi, Ankara 1976, S. 62). 1929 bunalımında kapitalistler işçilerin ücretlerini düşürdüler. 1929 yılında gerçek ücretler 1912 yılına kıyasla % 60-70 gerilemişti (TİB, aynı eser, S. 67).

Bu koşullarda işçi sınıfı yasak ve baskılara rağmen mücadelesini sürdürdü. İşçiler üzerlerine polisin ve ordu birliklerinin sürülmesine rağmen greve gidiyorlardı. 1923-1929 döneminde her yıl on binlerce işçi İstanbul, Bursa, İzmir, Adana ve Zonguldak'ta grevlere katıldı. TKP'nin illegal örgütleri bu mücadelelerde önemli bir rol oynadı. Grevlerde politik istekler giderek öne çıktı (Ekim Devrimi sonrası Türkiye Tarihi, S.147-148). Ekonomik bunalımla işçi sınıfının mücadelesi de sertleşti. İzmir, Adana, Samsun, Ankara ve Trabzon'da yapılan geniş tutuklamalara rağmen TKP'nin çalışmaları durdurulamıyordu. Grevler 1931 ve 1932 yıllarında da sürdü. 1932 yılının ilk 6 ayında yalnız İstanbul'da 18 grev yapıldı. TKP bu mücadeleler içinde üyelerinin % 90'ı işçilerden oluşan gerçek bir proletarya partisi haline geldi. (Ekim Devrimi sonrası Türkiye, S.205-207 ve 209-210)

Dünya kapitalist sisteminin içine düştüğü derin bunalımın Türkiye'deki yıkıcı etkileri, o güne kadar izlenen ve devlet eliyle "daha çok milyoner yetiştirmeye" yönelik ekonomi politikasının çıkar bir yol olmadığını gözler önüne serdi. 1930'ta İnönü hükümeti emperyalist sermayenin ve işbirlikçi burjuvazinin etkisini kısıtlayan bir dizi önlemler aldı. İthalat kısıtlandı, Merkez Bankası kuruldu, o zamana kadar yabancı bankalarda olan kağıt para çıkarma yetkisi bu bankaya verildi. Bu önlemler ithalatçı büyük tüccarların (işbirlikçi burjuvazi) çıkarlarına ters düşüyordu. Böylece ekonomik bunalım koşullarında burjuvazinin değişik kanatları arasındaki çelişkiler keskinleşti.

Türkiye Kürdistanında Kürt halkına karşı sürdürülen zorla özümseme politikası halk yığınları içinde tepki yaratıyordu. Mart 1930'da Kürt Halkının ulusal bağımsızlığını öne süren Ağrı İsyanı patlak verdi. Yönetim gerici Kürt beylerinin elinde olmasına rağmen bu ayaklanma Kürt halk yığınları tarafından da destekleniyordu. Ayaklanma aylarca süren kanlı savaşlar sonunda bastırıldı. Ayaklanma bahane edilerek Kürt halkına karşı yapılan şoven baskılar daha da arttırıldı.

Derinleşen bunalım ülkede kayıtsız diktatörlüğünü kurmuş olan CHP'nin saygınlığını hızla eritiyordu. Bu durumda Kemal Atatürk en yakın arkadaşlarından birini (Fethi Okyar) yeni bir parti kurmakla görevlendirdi (Serbest Fırka). Amaç, halk yığınlarının hoşnutsuzluğunu kanalize edecek göstermelik bir muhalefet yaratmaktı. Ancak Serbest Fırka iki ay içinde beklenmedik bir hızla gelişip yığınsallaştı. İşbirlikçi burjuvazi yığınsal bir nitelik kazanan ve CHP'nin diktasını ciddi bir şekilde sarsan muhalefet hareketinin başına geçti. Serbest Fırka emekçi halk yığınlarının da desteğini kazandı. F. Okyar'ın bir söylev vermek üzere gittiği İzmir'de 30 bin kişilik bir miting ve genel grev yapıldı. Bunun üzerine F. Okyar Atatürk'ün uyarısı üzerine partisinin istemediği bir yönde geliştiğini söyleyerek Serbest Fırkayı dağıttığını açıkladı.

I.Gün
Ders 4

1929/30 yıllarında ortaya çıkan bunalım ulusal burjuvazi-yi gündemdeki sorunlara yeni ve daha köklü çözümler aramaya zorladı. 1929 yılında Sovyetlerle yapılmış olan 1925 tarihli Dostluk ve Tarafsızlık Antlaşması uzatılmış ve kapsamı genişletilmişti. Kapitalist ülkeler derin bir bunalımla sarsılırken Sovyetler Birliğinde sosyalist ekonominin hızla gelişip güçlenmesi, ilk Sovyet Beş Yıllık Planının başarıyla gerçekleştirilmesi Türkiye'de de kimi yöneticileri etkiledi. Sovyetler Birliğine yaptığı uzun bir geziden dönen Başbakan İsmet İnönü ulusal sanayinin kurulması için zorunlu yatırımların devlet eliyle yapılması fikrini benimsedi. Böylece Türkiye'de "devletçilik" adı altında tanınan devlet kapitalizmi politikasına geçildi.

Sovyetlerden gelen uzmanların hazırladıkları bir Beş Yıllık Plan yapıldı. Bu plana göre devlet özel firmaları parasal açıdan desteklemek yerine doğrudan endüstri yatırımlarına girişti. Çeşitli tekstil, şeker, kağıt, cam ve kimya sanayii işletmeleri kuruldu. Böylece Türkiye'de sanayileşmeye doğru ilk büyük adım atıldığı gibitüm bu işletmeler birer kamu kuruluşu olduğundan devlet sektörü de önemli ölçüde genişledi. SSCB bu yatırımları 18 milyon dolarlık bir kredi vererek (faizsiz olarak ve döviz ile değil, Türkiye'de üretilen çeşitli mallarla ödenmek üzere) finanse etti ve gerekli teknik personelin yetiştirilmesini de üzerine aldı. Yeni kurulan devlet işletmelerini yönetmek ve finanse etmek için iki yeni devlet bankası, Sümerbank (sanayi) ve Etibank (madencilik) kuruldu. Ayrıca Türkiye'de Osmanlı Devletinden beri varlığını sürdüren bir dizi yabancı sermayeli firma (anlaşarak satın alma yoluyla) devletleştirildi. Ulaştırma ve haberleşme alanında da yatırımlar yapıldı. Böylece kısa zamanda sanayi üretiminde önemli artışlar sağlandı:

1929-39 döneminde sanayi üretiminde ve ulaşımda artış:

	1929	1939	yüzde artışı
Demiryolu şebekesi (km)	5 144	7 324	% 42
Karayolu şebekesi (km)	29 636	41 600	% 41
Elektrik enerjisi (Milyon KWs)	106	353	% 233
Şeker üretimi (1000 ton)	8	95	% 1088
Çimento üretimi (1000 ton)	65	284	% 337
İplik üretimi (100 ton)	23	90	% 291
(K. Şteinhaus, Soziologie d. türkis. Revolution, S. 133)			

Sanayi alanında yapılan yatırımlar tarım ürünleri için olan talebi de arttırdı. Özellikle şeker sanayi, şeker pancarı üretimini, tekstil sanayii ise pamuk üretimini kamçılıdı. Bunun dışında özellikle zengin köylüler yeni kredi olanaklarından yararlandılar. Böylece 1928-39 döneminde örneğin tahıl üretimi % 234, pamuk üretimi % 444 ve şeker pancarı üretimi % 1009 yükseldi (AİB dergisi, Von Atatürk zu Ecevit, 1979, Nr. 4, S.21)

Ekonomik alanda uygulanan devlet kapitalizmi politikası ideolojik alanda önemli girişimlerle desteklendi. 1930 bunalımının etkisini gören yöneticiler Cumhuriyet idaresine, daha doğrusu ulusal burjuvaziye yığınsal bir taban oluşturmak için bir dizi önlemler aldılar. 1931 yılında ilk öğrenim zorunlu hale getirildi (bu yasa aradan 50 yıl geçmesine rağmen gerçekleştirilmemiştir!). Halkevleri ve halkodalarının sayıları arttırıldı, bu örgütler ulusal burjuvazinin ideolojisini şehir orta katmanları arasında yaymakla görevlendirildiler. Eğitim alanındaki bütün girişimler gericiliğin, özellikle büyük toprak sahiplerinin yoğun direnişi ile karşılaştı. Okuma yazma bilmeyenlerin oranı 1923 yılında % 89 iken 1950 yılında ancak % 66'ya düşürülebildi. (I. Beş Yıllık Kalkınma Planı, S. 8). Okuma yazma bilmeyenlerin sayısı ise sürekli artarak 1980 yılında 13 milyonu, yani Türkiye'nin 1923'teki toplam nüfusunu buldu.

Ulusal burjuvazinin ideolojisinde aşırı milliyetçi, şovenist öğeler ağır basıyordu. Bu ideolojinin Turancılıktan ayrılan tarafın, onun yayılmacılığını açıkça red etmesi idi. Şovenizm öncelikle Türkiye'deki Kürt halkına ve ulusal azınlıklara karşı yöneliyor fakat aynı zamanda "sınıfsız toplum" anlayışıyla işçi hareketine karşı da kullanılıyordu.

1931 yılında CHP'nin daha önceden ilan edilmiş dört ilkesi (halkçılık, milliyetçilik, cumhuriyetçilik ve laiklik) iki yeni ilke ile tamamlandı (devletçilik ve devrimcilik) ve böylece "altı ok" ortaya çıktı. Yine 1931 yılında ulusal burjuvazinin ideolojik görüşlerini sistemleştirmek ve teorik bir temele dayandırmakla görevli Türk Tarih Kurumu kuruldu. 1932'de bunu Türk Dil Kurumu izledi. Yine aynı amaca yönelik "Kadro" dergisinin çı-

kışı da bu döneme rastlar.

Devlet sektörünün artan ağırlığı, Sovyetler Birliği ile ilişkilerin yoğunlaşması, burjuvazinin o döneme kadar teşvik tedbirlerinden yararlanarak zenginleşen bölümünün işine gelmedi. Bu çevrelerin öncülüğünü, 13 milletvekilinin yer aldığı yönetim kurulu halk arasında "küçük meclis" diye adlandırılan ve genel müdürlüğünü Celal Bayar'ın yürüttüğü İş-Bankası grubu yapıyordu. Sanayi, sigortacılık, dış ticaret ve madencilik alanlarındaki iştirakleri ile ve devlet aparatının en yüksek kademeleri ile olan sıkı bağlarıyla (en büyük hissedar Atatürk'ün kendisi) bu banka Türkiye'deki en büyük sermaye grubu haline gelmişti. Hükümet ile İş Bankası arasındaki çatışma Eylül 1932'de iktisat bakanının görevden alınıp yerine Celal Bayar'ın tayini ile sonuçlandı. Böylece burjuvazinin gericici kanadının ağırlığı belgelenmiş oldu. 25.10.36'da ise başbakan İsmet İnönü de Atatürk tarafından görevden uzaklaştırıldı ve yerine Celal Bayar tayin edildi.

O yıllarda ülke içindeki güçler dengesinin gericilikten yana değiştiğini gösteren diğer belirtiler de var. 1936 yılında Ceza Yasasına eklenen faşist 141. ve 142. maddeler, aynı yıl çıkarılan İş Yasasında BMM'de ters yönde yapılan değişiklikler (grev ve sendika kurma hakkının çıkarılması) gibi. 1934 yılında iç işleri bakanına Kürt aşiretlerini zorla kendi tarihsel yerleşim bölgelerinden başka yerlere sürme hakkı veren İskan Yasası kabul edildi. İç işleri bakanlığı bu yasaya dayanarak Kürtlerin oturdukları bölgelerden sürülmelerini öngören bir program hazırladı ve aşiretlere göç emri verildi. Yüz yıllardır oturdukları topraklardan göç etmek demek Kürt aşiretleri için açlıktan ölüme mahkum olmak demektir. Kürtler bu karara uymadılar ve direniş için hazırlıklara başladılar. Ardından 1935 yılında Dersim'de (şimdiki Tunceli) Kürtlerden yeni vergiler toplanmaya başlandı, bir kısım topraklara el koyuldu ve buralara Türk göçmenler yerleştirildi. Bu baskılar karşısında aşiretler silaha sarılınca 1937 yılında üzerlerine çok sayıda asker yollandı. Dersim halkı kahramanca direnmesine rağmen aylarca süren savaşlar sonunda sayıca ve silahça üstün güçler karşısında yenik düştü. On binlerce insan, kadın ve çocuklar da dahil olmak üzere öldürüldü. Sağ kalanlar ise Türkiye'nin çe-

şitli bölgelerine dağıtıldılar. Bir çoğu buralarda açlık ve hastalıklardan kırıldı.

II. Gün
Ders 1

Uluslararası koşullar: 1933 yılında Almanya'da Hitler Faşizminin iktidara gelmesiyle uluslararası güçler dengesi gerici güçlerden yana değişti. Almanya'da tekellerin en gerici, en militarist ve şoven kesimi bütün olanakları seferber ederek yeni bir dünya savaşının hazırlıklarına girişirken İngiliz ve Fransız emperyalistleri de Hitler faşizmini Sovyetler Birliğine saldırtmak için çabalıyorlardı. Yeni bir dünya savaşının yaklaştığı bu ortamda Türkiye'nin emperyalist ülkeler açısından stratejik değeri artmıştı. Bu nedenle onların da Türkiye'ye karşı daha esnek bir politika gütmeye başladıklarını görüyoruz. Örneğin 1937 yılında İngiliz ve Fransız emperyalistleri Hatay'ın Türkiye topraklarına katılmasını kabul ettiler.

Sovyetler Birliğinin yardımlarıyla Türkiye'de kurulan sanayi işletmeleri emperyalist ülkelerin ekonomik alandaki politikalarını da değiştirmelerini zorunlu kıldı. Örneğin daha 1930 yılında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti bir kibrit fabrikası kurmak için borç aradığında bunu bir Amerikan tröstü ancak son derece kötü koşullarla vermeye yanaşmıştı. Yapılan anlaşmaya göre Türkiye 10 milyon Dolar borç alacak ve bu borcu % 6,5 faizle 25 yılda geri ödeyecekti. Bu borç karşılığında Türkiye söz konusu yabancı şirkete 25 yıl için Türkiye'de kibrit ve çakmak üretme ve satma tekeli vermek zorunda kaldı. (Hershlag, Turkey, The Challenge of Growth, 1968, S. 93).

Emperyalist ülkelerle yakınlaşma: Sovyetlerin Türkiye'ye yaptıkları yardım karşısında emperyalist merkezlerin almak zorunda kaldıkları tavır Almanya'nın en büyük tekeli olan IG-Farben tröstünün sorumlu yöneticilerinden Ilgner 31.12.1936 tarihli bir yazısında şöyle dile getiriyor: "Türkiye'ye biz yardım etmezsek de er veya geç kendisi üretebileceğinden, diğer ülkelerin sanayileşmesini etkilemek yönündeki görüşlerimiz açısından Türk Hükümeti ile işbirliği yaparak şu ya da bu fabrikanın yapımına katılıp katılmayacağımızı incelemek gerekir." Böylece Türk Hükümetinin güvenini kazandıktan sonra "Türkleri yalnız bizim için de anlamlı olan projeleri gerçekleştirme yönünde

etkileyebiliriz."Glasneck u.Kircheisen,Türkei und Afghanistan,1968,s.24).Yeni sömürgecilik ilkelerine uygun bu politika yalnızca Alman emperyalizmi tarafından değil, İngiliz emperyalizmi tarafından da benimsendi.1930'da Türkiye'de Merkez Bankasının kuruluşuna bile karşı çıkan emperyalistler,1936'da Karabük Demir Çelik Fabrikasının kuruluşunu üzerlerine almak için birbirleriyle yarış ettiler ve sonunda bu bir İngiliz firması tarafından yapıldı.Ülke içinde burjuvazinin gerici kanadının ağır basması ile Sovyetlere yakın dostluk ilişkileri gevşetilip emperyalist güçlerle uzlaşma ve yakınlaşma politikası izlenmeye başlandı.Yıldız'daki Harb Akademisinde öğretim üyesi olarak giriş yapan Alman Subaylar ordu içinde önemli bir etkinlik kazandılar.Dış ticarette faşist Almanya en önemli ülke haline geldi.

Türkiye dış ticaretinde Almanya'nın payı (% olarak)

<u>Yıllar</u>	<u>İhracat</u>	<u>İthalat</u>
1929	16	23,5
1937	36,5	47
1939	42	53

(Ö.Özgür,Sanayileşme ve Türkiye,1976,S.182)

Sovyetlerle olan Dostluk ve Tarafsızlık antlaşması 1935 yılında on yıl daha uzatılmıştır.1936'dan itibaren emperyalizme yakınlaşma başladı.1936'da Boğazların statüsü'nün yeniden belirlendiği uluslararası Montrö konferansında Türkiye Cumhuriyeti temsilcileri emperyalizmle uzlaşmaya yönelik bir politika izlediler.1939 yılında Hitler'i Sovyetlere saldırtmak isteyen İngiltere ve Fransa ile Askersel işbirliğini de öngören bin antlaşma imzalandı.

1940 yılında Fransız ve İngiliz hava kuvvetlerinin Türkiye üzerinden uçarak Sovyetlerin Bakü'deki petrol yataklarını bombalamaları için görüşmeler yapıldı.1941'de Hitler'in Sovyetlere saldırmasıyla Türkiye'deki egemen sınıflar açıkça emperyalizmden yana konumlara geçtiler.Bir yanda

Hitler Almanyasına tahıl,krom,pamuk ve yün gibi stratejik malları satarken öte yandan 26 tümeni Trakya'dan çekerek Kafkasya sınırında Sovyetlere saldırmak için Stalingrad'da Sovyet Ordularının yenilmesini beklediler.Ancak bu planlar Sovyet Halkının kahramanca mücadelesiyle ve o zamana kadar "yenilmez" diye adlandırılan Hitlerin ordularının uğradığı bozgunla boşa çıktı.
(Glasneck ve Kircheisen,S.88)

Montrö antlaşmasına aykırı olarak Alman savaş gemilerinin gizlice Boğazlardan geçmesine izin verdiler.Sovyetlerle dostça ilişkilerin her iki ülkeye ve dünya barışına ancak yarar sağlamış olduğu Türk yöneticileri tarafından da vurgulanmasına rağmen Hitler Ordularının yenileceği anlaşıldıktan sonra İnönü ve çevresindekiler İngilizlerle Almanların aralarında savaşa son verip birlikte Sovyetlere saldırmaları için uğraştılar.

II.Dünya savaşı sonunda Uluslararası koşullar temelden değişmişti.Hitler faşizminin kesin yenilgisi,bu yenilgide Sovyetler Birliğinin oynadığı sonuç belirleyici rol,faşizmin milyonlarca suçsuz insanı barbarca katledilişinin belgelenmesi,milyonlarca insanın emperyalizmin ve kapitalizmin gerçek niteliğini görmesine yol açarken Sovyetler Birliğinin saygınlığını da büyük ölçüde arttırmıştı.Avrupa'nın bir çok ülkesinde demokratik devrimler gerçekleşmiş,faşizme karşı en kararlı ve ardıcıl mücadeleyi yürütmüş olan komünistlerin politik etkisi büyük ölçüde artmıştı.İngiltere,Fransa,Hollanda ve Belçika gibi emperyalist ülkelerin sömürge imparatorluklarında ulusal kurtuluş hareketleri yeni bir hız kazanmıştı.

İngiltere ve Fransa gibi emperyalist ülkeler savaştan son derece sarsılmış olarak çıkarken ABD emperyalizmi kendi ülkesinde en ufak bir yıkıma uğramadı ve atom bombası tekeline sahip olarak emperyalizmin dünya çapındaki çıkarlarının bekçiliğini yapmaya adaydı.ABD'deki gerici militarist çevreler Sovyetlere karşı bir

atom savaşı yürüterek "komünizmi geri atma" yı planlıyorlardı. Böyle bir saldırıya gerekli psikolojik ortamı yaratabilmek için "soğuk savaş" denilen propaganda savaşını başlattılar. Aynı zamanda Sovyetlerin çevresini ilerde ABD hava kuvvetlerince yapılacak bir saldırı için gerekli üslerle çevirmeye koyuldular. Planlanan saldırıda en önemli saldırı üsleri olarak Batı Almanya, Türkiye ve Japonya öngörülüyordu. 1947'de ilan edilen Truman Doktrini ile ABD dünyanın her yerinde gerici rejimleri destekleyeceğini ilerici hareketlere karşı mücadele edeceğini resmen açıkladı.

Türkiye'de savaş boyunca Hitler Almanya'sı ile yürütülen ticaret, karaborsacılık sayesinde küçük bir azınlık büyük bir servet birikimi sağlamıştı. BMM'de 30-40 bin savaş zengininden söz ediliyordu. Başlıca ihracat limanı olan İzmir'de büyük firmaların sayısı 9 dan 41'e yükselmişti.

Öte yandan savaş sırasında üretimin düşmesi, buna rağmen tarım ürünleri ihracatının sürdürülmesi eşi görülmemiş bir enflasyona yol açtı, işçilerin esasen düşük olan gerçek ücretleri daha da düştü. Köylerde açlık baş gösterdi. Ağır vergi borcunu ödeyemeyen 100 binlerce köylü zorla yol inşaatında çalıştırıldı. Ağır yaşam koşulları şehir orta katmanlarını da etkiledi. CHP hükümetinin savaş sırasında Hitler Almanya'sından yana bir tavır almış olması onun saygınlığını sarstı. Savaş sonunda hem Türkiye dünya çapında izole olmuş ve hem de hükümet her türlü yığınsal desteği yitirmişti. Yoğun baskı ve tutuklamalara rağmen TKP'nin etkisi işçiler ve gençlik arasında sürekli artıyordu.

Demokratik bir denetimden yoksun güçlü bir devlet sektörünün varlığı çeşitli yolsuzluklar için geniş bir alan sağlamıştı. Bu yoldan bir çok yüksek devlet memuru servet sahibi olarak kapitalistleşti. Sınıfsal ilişkilerdeki bu değişiklikler politik alana da yansdı. 1945 yılında CHP hükümeti ülkede biriken "toplumsal barut" un patlamasını önlemek amacıyla Meclise bir toprak re-

formu önerisi getirdi. CHP içindeki büyük toprak sahiplerinin ve zengin çiftçilerin bir direnişi ile karşı karşıya kalan bu taslak CHP'nin bölünmesine neden oldu. 7.1.1946'da büyük toprak sahiplerinden Adnan Menderes ve büyük sermaye çevrelerinin temsilcisi Celal Bayar'ın öncülüğünde DP kuruldu.

1946 yılında CHP hükümeti gerek yurt içindeki ve gerekse uluslararası gelişmeleri dikkate alarak anti-demokratik yasaları biraz gevşetmek zorunda kaldı. Sınıfsal temele dayalı dernek ve parti kurma yasağını kaldırdı. Bunun üzerine 1946 Haziran'ında Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisi kuruldu. Aynı zamanda bir dizi sendika kuruldu. Yıllardır illegalitede kalmış olan işçi hareketi, T K P, egemen sınıfların hiç beklemediği bir hızla gelişti. Bu hızlı gelişimden ürken hükümet altı ay sonra yeni kurulmuş olan sendikaları ve TSEKP'yi yasakladı. Yöneticileri tutuklandılar ve uzun mahkemeler sonunda ağır hapis cezalarına çarptırıldılar. 1948 yılında ilerici yazar Sabahattin Ali MİT'in bir tuzağına düşürülerek öldürüldü. Daha 1945 yılında anti-faşist tavrıyla büyük saygınlık kazanmış olan TAN Gazetesi MİT tarafından örgütlenip yönetilen aşırı sağcı grup tarafından polisin gözü önünde basılmış, matbaa makinaları ve diğer donatım kırılıp yok edilmişti. İç politikada anti-komünist çizgi giderek güçlenirken dış politikada da yoğun bir anti-Sovyetik propaganda yürüten hükümet ABD emperyalizminin desteğini kazanmaya uğraşıyordu. 1947'de Truman Doktrini ile ve 1948'de Türkiye'nin Marşal planı kapsamına alınmasıyla ülkemiz ABD emperyalizminin etki alanına girmiş oldu.

1950'de, tüm sol muhalefetin ağır baskı altında olduğu koşullarda genel seçimler yapıldı ve DP emekçi halk yığınlarının CHP'nin yıllardır süren diktatörlüğüne karşı birikmiş nefretini kullanarak oyların büyük çoğunluğunu toplayabildi. Büyük toprak sahiplerinden Adnan Menderes Başbakan, büyük sermaye çevrelerinin önde gelen temsilcilerinden Celal Bayar ise Cumhurbaşkanı oldu.

II.Gün
Ders 3

İktidarı ele geçiren DP emekçi yığınlarının des-teğini kazanmak için öne sürdüğü grev hakkı, toplu sözleşme hakkı gibi demokratik istekleri bir tara-fa attı ve Türkiye'de o zamana kadar eşi görülmemiş bir anti-komünist kovuşturma ve baskı politikası izlemeye başladı.1950 yılında Adnan Menderes hükü-meti BMM'nin onayını almadan ABD emperyalizminin Kore halkına karşı giriştiği saldırıya katılarak Kore'ye bir tuğay asker yolladı.Türkiye'nin Kore savaşına sokulmasını dağıttığı bildirilerle protesto eden Barışseverler Derneği yasaklandı.Bu derneğin başkanı Behice Boran ve diğer yöneticileri hapse mahkum edildi.

1951 yılında MİT illegal koşullarda ülkenin ABD'nin bir ileri karakolu haline getirilmesine karşı müca-dele eden T K P 'ye ağır bir darbe indirmeyi başardı. T K P 'nin 167 önde gelen üyesi,bu arada Merkez Ko-mitesinin önemli bir bölümü tutuklandı.İki yıl bo-yunca Amerika'lı uzmanların denetiminde işkenceden geçirildi.1953 yılında başlayan mahkeme gizli ya-pıldı ve ağır hapis cezaları ile sonuçlandı.1951 tutuklaması ile Türkiye İşçi Hareketi son derece zor döneme girmiş oldu.

1952 yılında Türkiye Yunanistan ile birlikte NATO'ya alındı.NATO'nun ve ABD emperyalizminin de dayat-maları sonucunda ülkenin askersel harcamaları sü-rekli artmaya başladı.1954 yılında ülkemizde ABD üsleri "Atom bombası taşıyan uçaklar için Hava Alanları,Radar istasyonları,ABD casusluk merkezleri, atom bombası depoları,haberleşme istasyonları v.s." kurulmaya başlandı.ABD Silahlı Kuvvetlerine Türkiye-de her türlü denetimden uzak serbestçe "çalışma" olanağı veren ikili kölelik antlaşmaları "ABD ile Türkiye arasında" bu dönemde imzalanmaya başladı. Bu antlaşmalar öylesine dal budak saldı ki,daha sonra 1960'ların ikinci yarısında Demirel Hükümeti bu antlaşmaların içeriğini yeniden gözden geçirmek

istediğinde, bunların kesin sayısını bile saptamakta zorluk çekti. 1957 yılında ABD'nin atom başlıklı ve orta menzilli Jupiter roketleri Türkiye'ye yerleştirildi. Böylece İncirlik, Karamürsel, Piriçlik gibi Amerikan üslerinde bulunan atom ve hidrojen bombası taşıyan bombardıman uçaklarının dışında bu roketlerle de SSCB'ye ve diğer sosyalist ülkelere karşı Türkiye topraklarından bir atom saldırısı olanağı doğmuştu.

İşbirlikçi burjuvazinin ve büyük toprak sahiplerinin çıkarlarını temsil eden Demokrat Parti yönetimi sadece Sovyetler Birliği'ne karşı düşmanca bir tavır takınmadılar. Diğer komşularımıza ve genel olarak tüm ulusal kurtuluş hareketlerine karşı da emperyalizmin çıkarlarını savunmayı üstlendiler. Burjuva politikacıları bir Türk askerinin bir Amerikan askerine kıyasla ne kadar "ucuza mal olduğunu" ispatlamaya giriştiler. ABD emperyalizmi II. Dünya Savaşından sonra Ortadoğu'daki konumlarını sağlamlaştırmak için NATO'ya benzer bir Blok oluşturmak istiyordu. Bu bloğa İngiltere, Fransa, ABD, Türkiye, İran, Pakistan ve Arap Ülkelerinin katılması isteniyordu. Ancak 1951'de yapılan bu yönde bir öneri Mısır tarafından geri çevrildi. Türkiye komşularına bu pakta girmeleri için baskı yapmaya başladı. 1955 yılında Türkiye, İran, Irak ve İngiltere Bağdat Paktını kurdular (Daha sonra Irak'ta gerici krallık devrilince Irak bu paktın dışına çıktı ve paktın adı CENTO oldu). Türkiye Ulusal Kurtuluş savaşı veren Cezayir halkının karşısında Fransız emperyalistlerinin yanında yer aldı. 1956 yılında Süveyş kanalının millileştirilmesi için mücadele eden Mısır halkına karşı çıkarak İngiliz emperyalistlerin destekledi. 1957 yılında Türk hükümeti Suriye'de gelişen anti-emperyalist yöndeki hareketleri ezmek için bu ülkeye karşı askersel bir saldırı planladı. 1958'de milliyetçi subaylar İngiliz kuklası kral Faysal'ı devirdiklerinde Türkiye'nin bu ülkeye as-

kersel müdahalesi son anda durduruldu.Aynı yıl ABD'nin Lübnan'a yaptığı çıkartmada,saldırı kuvvetleri Lübnan'a Adana'daki İncirlik Hava Üssünden yollandı.1959 yılında yapılan bir ikili anlaşma ile (Bu anlaşma bugünde yürürlüktedir !) ABD emperyalizmine bir iç karışıklık halinde Türkiye'ye askersel müdahale hakkı verildi.Bu emperyalizme körü körüne bağlı politika nedeniyle Türkiye NATO ülkelerinde bile "Amerikalıların OrtaDoğu'daki bekçi köpeği" diye adlandırılmaya başlandı ve dünya çapında izole oldu.

Ekonomik alanda DP hükümeti ABD emperyalizminin istekleri doğrultusunda sanayileşme planlarından vazgeçerek öncelikle tarımı geliştirmeye koyuldu.Bu amaçla "Marşal yardımı" çerçevesinde ABD'den çok miktarda traktör getirtildi.

Tarımda Makinalaşma:Traktör sayısındaki artış:

1946	1950	1953	1954	1955	1956	1957
1356	24 000	35 670	37743	40 282	43727	44144

Kaynak:Türkiye'de Toplumsal ve Ekonomik Gelişmenin 50 yılı,S.130-131

Görüldüğü gibi 1946'dan 1954'e kadar uzanan 8 yıl içinde traktör sayısı 27 mislinden fazla arttı.Traktörleri satın alan büyük toprak sahipleri ve zengin çiftçiler köy meralarını tarla yaptılar.O zamana kadar ortakçılıkla geçinen birçok topraksız ve az topraklı köylü köyden şehire göç etmek zorunda kaldı.Amerikalı uzmanların hesaplarına göre bu dönemde 1 Milyon köylü köyünü terketmek zorunda kaldı.(K.H. Karpat,The Gecekondı,1976,S.56).Bir yandan köyde kapitalist üretim ilişkileri gelişirken (Makinalaşma, ücretli emek,pazar için üretim),öte yandan şehirleşme hızlandı.ve şehirlerimize bugün damgasını vuran gecekondu bölgeleri yaygınlaşmaya başladı.

Türkiye'de şehirleşme:Nüfusu 10.000 den fazla merkezler-
de oturanların toplam nüfusa oranı (%)

1927 1935 1940 1945 1950 1955 1960 1965 1970 1975
16,3 16,6 18,0 18,4 18,7 22,5 25,9 29,8 35,8 42,7

Kaynak: Türkiye'de toplumsal ve ekonomik ...,S.78.

1975 için sayı 4.Beşyıllık kalkınma planı,S.77

Görüldüğü gibi 1927-1950 döneminde hemen hiç değişmeden kalmış olan şehirleşme oranı tarımda makinalaşmanın başlamasıyla birden büyümeye başladı.1980 yılında Türkiye nüfusunun yarısı şehirlerde oturan bir ülke haline gelmiştir.Şehirlere olan bu akın hızlı bir sanayileşme ile dengelenmediğinden gittikçe artan yığinsal işsizliğe yol açtı.

Başlıca ürünlerin ekim alanındaki genişleme (Hektar):

<u>Yıllar</u>	<u>Tahıllar</u>	<u>Sınai bitk.</u>	<u>Yağlı tohum.</u>	<u>Toplam</u>
1946	7 193 263	459 029	349 484	7 684 236
1956	12 370 200	1019 809	987 580	14 377 589

Kaynak:Türkiye'de toplumsal ve ekonomik...,S,120,123,124

Bu tabloda da görüldüğü gibi 1946-1956 döneminde yukarıda belirtilen ürünlerin ekim alanı %87 oranında genişletildi. Bu sayede 1953'e kadar tarımsal üretim neredeyse % 40 arttırıldı.Çiftçilerin,özellikle büyük toprak sahipleri- nin artan geliri tüketim mallarına olan talebi arttırarak iç pazara bir canlılık getirdi.Böylece 1954'e kadar köyde ve kentlerde yaşam düzeyi yükseldi.Ancak 1954'ten itibaren tarımsal ürünün gerilediğini,ayrıca dünya piyasasında da tarım ürünlerinin fiyatlarının düştüğünü,böylece ülkenin ihracat gelirinin hızla azaldığını görüyoruz.1953-1956 döneminde ihracat % 23 azaldı ve ancak 1964 yılında yeniden 1953'teki düzeyine ulaşabildi (Türkiye'de toplumsal ve ...,S.327).Öte yandan emperyalist merkezlerin istekle- rine boyun eğerek sanayileşme ikinci plana atıldığından tüketim malları,yatırım malları ve ara malları ithalatı sürekli artıyor,dış ticaret açığı hızla yükseliyordu.Bu- na bir de NATO çerçevesinde yapılan silah ithalatı ekle- nince dış borçlar kısa sürede yığıldı ve döviz darlığın- dan ithalat yapılamaz oldu.Yedek parça,lastik v.s. gel-

meyince alınan traktör ve kamyonlar işlemez oldu.Ya-tırımlar ve üretim geriledi.Böylece kişi başına düşen ulusal gelir 1954'te gerilemeye başlayarak ancak 1958'de yeniden 1953'teki düzeyine ulaştı.

Ders 4

1958 yılında Türkiye dış borçlarını ödeyemez duruma geldi.Yeni borç almak için OECD çerçevesinde yürütülen pazarlıklarda emperyalist ülkeler Menderes hükümetini Türk lirasının değerini % 69 düşürmeye mecbur ettiler.Buna ek olarak büyük toprak sahiplerine ve orta burjuvaziye devlet bütçesinden aktarılan fonlarında kısılmasını dayattılar.Devalüosyondan önce % 20 yi bulmuş olan fiyat artışları devalüasyon sonucunda daha da arttı.

Emperyalist sermayenin Türkiye'ye dalışını kolaylaştırmaya yönelik bu önlemler egemenliği elinde tutan büyük toprak sahipleri-büyük burjuvazi koalisyonunu sarstı ve politik bunalıma yol açtı.Menderes hükümeti ekonomik zorluklarla birlikte gelişen burjuva muhalefetini de (Bunun öncülüğünü CHP yapıyordu.)zorla sindirmeye girişmişti.İlerici yazarların yanı sıra bir çok burjuva gazetecisi de tutuklandı.27-28 Nisan 1960'ta basın özgürlüğü ve demokrasi isteyen üniversite öğrencilerine karşı polisi ve askeri sürdü.Sıkıyönetim ilan edildi.

Ülkede politik bunalımın hızla derinleştiği bu ortamda bir gurup subay 27.5.1960 günü gerçekleştirdikleri bir darbe ile Menderes hükümetini tutukladılar,DP'yi yasaklıyarak DP Mebuslarını ve yöneticilerini tutukladılar.Bu harekete 27 Mayıs hareketi denildi.Darbeyi yapan gurup (ki ılımlı demokratik konumlarda olanlardan Alpaslan Türkeş gibi faşist görüşte olanlara kadar çok değişik subaylardan oluşuyordu) Milli Birlik Komitesi adıyla yönetime el koydu.Kurulan bir mahkeme ile DP mebusları yargılandılar,A.Menderes,F.R.Zorlu,H.Polatkan asıldılar.Yeni ve eskisine kıyasla daha demokratik bir anayasa hazırlandı.(sendika ve grev hakkı,toprak reformu gibi bazı hak ve hedefler yer alıyordu).

1961'de yapılan seçimlerden sonra İ.İnönü başbakan oldu.

1932 - 1939 yıllarında Teşvik-i
Sanayi Kanunundan yararlanan işletmeler

	Motoru olan işletme sayısı	Motorların toplam beygir gücü
1932	5 889	102 670
1939	15 148	353 271

1932 - 1939 yıllarında üretim değerinin
artışı

	Tarım, ehli hayvanlar, balık ve av ürünleri	Dokuma	Kağıt	Sanayi toplamı
1932	74 716	20 730	1 915	137 948
1939	177 851	65 014	6 728	331 075
Artış (%)	138	214	251	140

Kaynak: Türkiye'de toplumsal ve ekonomik gelişmenin
50 yılı S. 174,- DİE

23. Ülkedeki Sanayi İşyerleri ve Bunlarda Çalışan İşçi Sayısı, 1922

İktisadi faaliyet kolu	İşyeri sayısı	İşçi sayısı	İşyeri başına düşen ortalama İşçi sayısı
Tekstil	20 057	35 316	1.76
Deri İşleme	5 347	17 964	3.35
Metalurji	3 272	8 021	2.45
Ağaç ve marangoz işleri	2 067	6 007	2.91
Gıda	1 274	4 491	3.52
Çömlek vb.	704	3 612	1.93
TOPLAM	32 721	75 411	2.30

Kaynak : U. S. Department of Commerce, a. g. e.

Osmanlı dış borçlarının ülkelerarası oransal dağılımı ise şöyledir :

Ülke Adı	1900 %	1914 %
Fransa	45	49
İngiltere	11	7
Almanya	12	20
Belçika	18	11
Hollanda	4	3
İtalya	1	1
Avusturya-Mac.	2	1
Türkiye (İç borç)	7	8

Kaynak: Türkiye'de toplumsal
ve ekonomik gelişmenin
50 yılı (DİE)

TÜRKİYE'DE GERÇEK ÜCRETLER 1939-1958

	Parasal ücret endeksi	Hayat pahallı- lığı endeksi	Gerçek ücret endeksi
1939	100	100	100
1940	110	108	98
1941	131	119	91
1942	219	138	63
1943	310	181	58
1944	319	214	67
1945	328	244	74
1946	325	253	78
1947	321	-	-
1948	328	396	121
1949	356	419	118
1950	341	443	130
1951	340	483	142
1952	360	536	149
1953	375	607	162
1954	413	669	162
1955	464	740	159
1956	517	917	177
1957	579	1046	181
1958	673	1258	187

Kaynak: Inflation and Underdeveloped Countries, S. 195, London 1977

TÜRKİYE'DE GERÇEK ÜCRETLER 1958-1979

	ücret endeksi	pahallı- lığı endeksi	Gerçek ücret endeksi
1958	100	100	100
1959	122	-	-
1960	133	133	100
1961	143	138	104
1962	151	143	106
1963	164	153	107
1964	179	157	114
1965	199	164	121
1966	214	177	126
1967	237	203	117
1968	259	211	123
1969	295	221	134
1970	324	238	136
1971	361	283	127
1972	403	327	123
1973	499	373	134
1974	629	462	136
1975	785	560	140
1976	1063	657	161
1977	1344	828	162
1978	1904	1341	142
1979	2700	2193	123

Kaynak: Sosyal Sigortalar Kurumu yıllıkları ve DİE yayınlarından hesaplanmıştır. Hayat pahallılığı göstergesi olarak İstanbul geçinme endeksi kullanılmıştır.

İŞLETME BÜYÜKLÜĞÜ BAKIMINDAN TOPRAK DAĞILIMI

İşletme büyük- lüğü hektar	Aile sayısı	Toplam aile sayısına oranı %	İşlenen alan hektar	Toplam işlenen alana oranı %
		1 9 5 0		
1-100	2 122 000	84,0	7 650 000	39,0
101-500	367 000	14,5	6 980 000	36,0
500'den fazla	33 840	1,5	4 826 000	25,0
Toplam	2 522 840	100,0	19 456 000	100,0
		1 9 6 3		
1-100	2 694 020	86,9	8 074 703	47,1
101-200	291 693	9,4	3 973 073	23,4
201-500	99 785	3,2	2 842 127	16,4
500'den fazla	15 449	0,5	2 252 874	13,1
Toplam	3 100 947	100,0	17 142 777	100,0

Kaynak: Türkiye'de toplumsal ve ekonomik gelişmenin 50 yılı S. 134 (DİE)

TÜRKİYE'DE 1913'TE TOPRAK MÜLKİYETİ

	Aile sayısı	Çiftçi ailesinin yüzdesi	Toprakların yüzdesi
Derebeyi	10.000	1	39
Toprak ağası	40.000	4	26
Orta ve az topraklı köylü	870.000	87	35
Topraksız köylü	80.000	8	--

Kaynak: Türkiye'de toplumsal ve ekonomik gelişmenin 50 yılı (Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü), S. 24

-----0-----

TARIMDAKİ MÜLK TOPRAKLARIN DAĞILIMI

Toprak dilimleri dekar	Hane %	1 9 6 3		Toprak yüzdesi	Birikimli toprak yüzdesi
		Birikimli Hane Yüzdesi			
1-20	40,7	40,7		11,3	11,3
21-50	28,1	68,8		17,7	29,0
51-100	18,1	86,9		22,2	51,2
101-200	9,4	96,3		22,2	73,4
201-500	3,2	99,5		15,9	89,3
500 +	0,5	100,0		10,7	100,0

Toprak dilimleri dekar	Hane %	1 9 7 3		Toprak yüzdesi	Birikimli toprak yüzdesi
		Birikimli Hane Yüzdesi			
1-20	44,6	44,6		8,4	8,4
21-50	28,3	72,9		17,9	26,3
51-100	16,7	89,6		22,6	48,9
101-200	7,0	96,6		19,5	68,4
201-500	2,6	99,2		16,2	84,6
500 +	0,8	100,0		15,4	100,0

Kaynak:DPT. "Türkiye Tarımında Yapısal Değişme, Teknoloji ve Toprak Bölümü", Ankara 1978 (4.BYKP, S. 12)

Tarım, Sanayi, İnşaat ve Ulaşımda Üretimin gelişmesi

gösterge olarak söz konusu sektörlerde sağlanan gelirin artışı (sabit fiyatlarla) alınmıştır:

	<u>1950</u>	<u>1961</u>	(Kaynak: DİE, Türkiye Milli Geliri, Ankara 1968, S. 2-3)
Tarım	100	130,5	
Sanayi	100	180,6	
İnşaat	100	193,4	
Ulaşım	100	268,4	

	<u>1962</u>	<u>1967</u>	<u>1972</u>	<u>1977</u>	(Kaynak, DİE, Türkiye Milli Geliri, Ankara 1978, S. 12)
Tarım	100	116,1	137,2	162,6	
Sanayi	100	168,0	255,1	399,2	
İnşaat	100	147,5	186,7	262,8	
Ulaşım	100	149,6	250,2	387,6	

Elektrik üretiminin (miktar olarak) gelişmesi (endeks) :

	<u>1950</u>	<u>1961</u>			} Kaynak: Türkiye'de toplumsal ve ..., S. 397
	100	381,3			
	<u>1962</u>	<u>1967</u>	<u>1972</u>	<u>1977</u>	} Kaynak: 4. Beş yıllık Kalkınma Planı, S. 398
	100	175,0	376,4	578,8	

İnşaat Sanayiinde Çalışan Başına Sermaye (1965 fiyatları, TL)

	<u>1965</u>	<u>1970</u>	<u>1975</u>	} Kaynak : 4. Beş yıllık Kalkınma Planı, S. 20
Kamu	49727	72014	92596	
Özel	26054	38716	65896	
Toplam	36515	51073	75540	

Kişi başına düşen
Gayri safi hasıla
(Üretici fiyatlarıyla)

1938	447, 1	1948 Üretici fiyatlarıyla
1950	451, 5	
1955	534, 9	
1960	629, 3	
1965	2 901	1968 Üretici fiyatlarıyla
1970	3 551	
1975	4 532	
1977	4 874	

Gayri safi Milli hasıla (Cari Üretici fiyatları ile)

Yıllar	Tarım (%)	Sanayi (%)	Toplam (Mil. TL)
1938	39,7	10,4	1953,0
1950	43,0	10,5	10 384,3
1955	36,2	12,2	21 059,5
1960	37,7	13,5	50.969,5
1965	31,9	14,7	79 779,0
1970	26,3	20,6	147.776,1
1975	25,6	20,3	535 771,0
1977	23,8	20,5	817 400,0

Türkiye'de İmalat Sanayiinde Gelişme
(Büyük İşyerleri)

	İşyeri sayısı	Ücretle çalışanlar (Yıllık ortalama)	Elektrik Motorları (Sayı)	Elektrik Motorları (Beygir gücü)
1964	Devlet sektörü : 238	134 383	36 121	636 787
	Özel Sektör : 2774	164 582	61 527	565 025
	Toplam : 3012	298 965	97 648	1201 812
(Kaynak : Sanayi ve İşyerleri sayımı : İmalat Sanayii 1964, s. 419 ve 535)				

1971	Devlet Sektörü : 330	198 286	1 126 680	1017 666
	Özel Sektör : 4571	321 083	1 253 933	1 194 686
	Toplam : 4901	519 360	2 380 613	2 212 352
(Kaynak : Yıllık İmalat Sanayii Anketi 1971, ilg. tablolar)				

1976	Devlet Sektörü : 407	259 943	—	—
	Özel Sektör : 5737	464 442	—	—
	Toplam : 6144	724 385	—	—
(Kaynak : Yıllık İmalat Sanayii Anket Sonuçları 1976, s.1)				

Türkiye'nin sınıfsal yapısı

Türkiye'nin sınıfsal yapısı hakkında, son 15 yıldaki hızlı gelişmeyi de dikkate alan ciddi bir araştırma bulamadım. Devlet İstatistik Enstitüsünün (DİE) verilerine göre başlıca sınıf ve katmanları sayısal olarak belirlemeye çalışacağım. Başvurduğum kaynaklar şunlar:

- (1) Türkiye Nüfus Araştırması 1974-1975, D.İ.E., Ankara
- (2) Türkiye İstatistik Cep Yıllığı 1978, D.İ.E., Ankara 1979

Kaynak (1)e göre Türkiye'nin toplam nüfusu 42 048 bin idi. Bu nüfusun 27 968 bini 12 veya daha fazla yaşında, yani çalışabilir yaşta idi. Bu 27 küsur milyonun yerleşme bölgeleri açısından dağılımı şöyle:

Kırsal alanlar	: 12 967 bin
Kentsel alanlar	: 10 788 bin
Istanbul, Ankara, İzmir	: 4 213 bin

Yine kaynak (1)e göre çalışabilir yaşta olan bu 27 küsur milyonun % 64'ü fiilen işgücüne katılmakta idi (17 945 bin). Şehirlerde işgücüne katılma oranı kırsal alanlardan daha düşük olduğu için işgücünün yerleşme bölgelerine göre dağılımını ayrıca veriyorum:

Kırsal alanlar	: 11 179 bin
Kentsel alanlar	: 4 968 bin
Istanbul, Ankara, İzmir	: 1 779 bin

İlkin kırsal alanlar dışındaki 6 747 bin kişiyi başlıca sınıf ve katmanlara dağıtmaya çalışalım. Kırsal kesimin sınıfsal yapısını daha sonra ele alacağız.

İşçi sınıfı: İşçi sınıfı deyince, en geniş anlamıyla, yaşamını sürdürebilmek için işgücünden başka bir şeyi olmayıp işgücünü kapitaliste satmak zorunda olanları anlıyoruz. Çoğunlukla ücretliler diye tanımlanan toplumsal grup işçi sınıfını belirlemek için ilk yaklaşım olarak ele alınır. Ancak özellikle Türkiye gibi sanayinin az geliştiği bir ülkede ücretlilerin önemli bir bölümü işçi sınıfına değil, orta katmanlara dahildir. Türkiye'de ücretlilerin sayısı ve bileşimi ile ilgili elimizde şu veriler var:

sendikal eylem birliği süreçleri yönünden üzerinde önemle durulması gereken bir yöndür. Bu süreç, bir yandan işçi sınıfı ile köylülük arasındaki bağlaşmanın gerçekleştirmesine olanak sunmaktadır. Öbür yandan, köylülükten ve kent küçük burjuvazisinden gelen kesimlerin taşıdığı kimi alışkanlıklar ve bu yeni kesimlerin sınıf savaşımı deneyimlerinden ve devrimci gelenekten yoksun oluşları, maceracı akımların ve anarko-sendikacı anlayışların beslenebileceği bir maddi temel oluşturmaktadır. Sendikal birlik ve tüm ulusal demokratik güçlerin birliği sorunlarına yaklaşırken bu olguların göz önünde tutulması yaşam-saldır.

Besinci olarak, tekelleşmenin derinleşmesi, üretimin ve sermayenin yoğunlaşması, bağlı olarak iş gücünün merkezileşmesi süreçleri, sendikal birlik ve eylem birliği süreçlerinin yol almasına, yığınsal proleter savaşım yöntemlerinin işçi sınıfınca kullanılabilmesine olanak sağlıyor. Tekel-devlet bütünleşmesi olayının yükselmesi, sendikal birlik ve eylem birliğini özellikle zorunlu ve yaşamsal kılıyor.

Altıncı olarak, protelaryanın kamu ve özel sektörlere dağılımı olgusu, birlik sorunları açısından keza dikkate alınması gereken bir noktadır.

Yedinci olarak, ülkemiz işçi sınıfının kayda değer kesimlerinin küçük işyerlerine dağılmış olması, tarım işçilerinin tüm proletaryaya oranındaki kayda değer yükseklik, sendikal birlik ve eylem birliği sorununda gözardı edilemez. Özellikle bu iki kesimin, işyeri büyüklüğü ve sektörel dağılım itibariyle sendikalaşma dışında kalmış olması karşısında durum dahada önem kazanmaktadır.

TÜRKİYE SOSYAL TARAFI

Emperyalizme olan bağımlılığın Türkiye'ye getirdiği yıkım

"Türkiye'nin doğal kaynakları zengindir. Toprakları verimlidir. İnsangücü kaynakları biteviye artıyor. Halkımız emek-severdir, çalışkandır, yeteneklidir. Bu halk, özgür, genlikli, mutlu bir yaşama düzeyine yükselmek, memleketi ekonomice, endüstrice geliştirmek için gerekli olanaklara sahiptir. Böyleyken, Türkiye geri kalmışlıktan kurtulamıyor, halk yığınları en ağır koşullar altında, adaletsizlik, yoksulluk, bakımsızlık, bilgisizlik içinde yaşıyor. Geniş emekçi yığınların yoksullaşma süreci artıyor. Bunun nedeni, bu geriliği, koyu yoksulluğu belirleyen etkenlerin başlıcası Türkiye'nin sadece bir kapitalist ülke olması değildir, aynı zamanda ekonomik ve politik bakımdan emperyalizme bağımlı bir devlet olmasıdır." (TKP Programı, S. 9)

TKP Programında saptanan, halk yığınlarının yoksullaşma sürecini somut verilerle belgeledik. Bugün Türkiye'de herkes ülkenin derin bir ekonomik, siyasal ve toplumsal bunalım içinde olduğunu kabul ediyor. Ancak, egemen güçler ve bunların denetimindeki basın, bugünkü bunalıma, Türkiye'nin emperyalizme olan ekonomik ve siyasal bağımlılığının yol açtığını gizlemek istiyorlar.

Ecevit Hükümeti, sorunu yalnızca bir "döviz bunalımı" gibi gösterip, döviz bulmak için emperyalizme olan bağımlılığı büt-bütün arttırıcı önlemler alıyor. Bu önlemlerle, ülkenin sırtına yüklenen yeni borçlarla gelip geçici bir ferahlama sağlansa bile (ki bu bile kuşkuludur), bunalımın temel nedeni ortadan kalkmadığı için, kısa sürede aynı sorunların daha da ağır bir biçimde yeniden ortaya çıkacağı kesindir.

Bu durumda komünistlere düşen görev, ekonomik bunalım ile emperyalizme bağımlılık arasındaki nesnel bağları somut olarak göstermektir. Halk yığınlarına, yoksulluktan, işsizlikten, açlıktan kurtulmak için "IMF ve diğer emperyalist merkezlerle anlaşmak" değil, halk düşmanı düzeni, emperyalist çevrelere dayanan tekelci sermaye - ağa ikilisinin egemenliğini yıkmak gerektiğini anlatmaktır. Şimdi, emperyalizme bağımlılık ile günümüzdeki ekonomik bunalım arasındaki nesnel bağları görelim. İlkın yabancı sermayeyi ele alacağız.

Emperyalist sermayenin ülkemizi sömürüş biçimleri çeşitlidir. Bir kere doğrudan, çıplak, sömürü amacına yönelmiştir. Olanakların elverdiği en yüksek oranda artı-değeri emperyalist merkezlerdeki kasalarına aktarmaya bakar. Aşağıdaki örneklerde görüldüğü gibi, tek bir yılda tüm sermayesinin 3-5 misli kâr sağlayan yabancı şirketler vardır.¹⁾

<u>Şirketin ismi:</u>	<u>Kârın sağlandığı yıl:</u>	<u>Kâr oranı (kâr/sermaye)</u>
Squibb	1959	% 505,6
Phillips	1962	% 282,6
Agro-Merck	1959	% 273,7
Unilever (Vita ve Sana)	1958	% 452,2

Bu örnekler, Türkiye'de yabancı sermayenin ve onlarla işbirliği yapan tekелci sermayenin nasıl astronomik kârlar sağladığını kanıtlamaya yeter. Üstelik, yukarıdaki sayılar resmen bildirilen kârlara göre hesaplanmıştır, bunlara bir de çeşitli yollardan gizlenen kârları eklemek gerekir.

Bu kârlar gitgide artan bir hızla yurt dışına transfer edilmekte, ülkenin esasen küt olan döviz kaynaklarını eritmektedir. 1951-1974 yıllarında, Türkiye'ye 6224 sayılı yasa çerçevesinde gelen toplam yabancı sermayenin yarısından çoğu (% 52'si) kâr olarak gerisin geriye transfer edildi. Böylece emperyalist tekeller hem ülke ekonomisinin kilit noktalarını ellerine geçirdiler, hem de bu iş için kullandıkları parayı büyük ölçüde geri aldılar, yani bir taşla iki kuş vurdular. Bugün artık yabancı sermaye her yıl ülkeye yeni yatırım olarak gelen dövizden daha fazlasını kâr transferi adı altında dışarıya götürüyor. Yani Türkiye'nin döviz açığını arttırıyor.²⁾

1975-1978 yılları arasında gelen toplam yabancı sermayenin 2 katına yakınını (70.180'0) kâr olarak ülkeye geri çektiler. Son yıllarda Türkiye'ye yabancı sermaye girişleri ve kâr transferi:

	1975	1976	1977	1978
Yabancı sermaye girişi (milyon dol.):	40 .	27	67	?
Kâr transferleri (milyon dolar):	36 .	82	116	200

Ancak emperyalist sermayenin Türkiye'yi sömürerek uğrattığı döviz kaybı bununla bitmiyor. Montaj sanayisi kanalıyla

1) D. Avcıoğlu, Türkiye'nin Düzeni, 1976, S. 855

2) Politika gazetesinde 17.5.78'de yayınlanan veriler.

Örneğin, Türkiye'de lastik üreten yabancı ortaklı firmaların 1973 yılında ham kauçuk için ödediklerini söyledikleri fiyat dünya piyasasından % 50, sentetik kauçuk için ödediklerini söyledikleri fiyat dünya piyasasından % 85 daha pahalıydı. Böylece, bu dört firma 1973'te legal olarak ana firmalarına transfer ettikleri 27 milyon liralık kâra ek olarak gizlice 40 milyon liralık bir transfer daha yapmışlardır.¹⁾ Ticaret Bakanlığı yanılıp bu oyunlara karşı çıkarsa, montaj firmaları (en son TOFAŞ ve OYAK-Renault'un yaptıkları gibi) "istediğim fiyatla ara malı getirmeme izin verilmeyecekse üretimi durdurup binlerce işçiyi sokağa atarım" diyerek istediği fiyatı kabul ettirmektedir.

Türkiye'nin emperyalist merkezlere bağımlılığı yalnızca sanayide değil, ekonominin diğer önemli dallarında da, örneğin tarım ve ulaşımda da gözlenebilir. Tarım da bu bağımlılık tarım makinaları (özellikle traktör), tarım ilaçları ve yapay gübre gibi temel girdiler kanalıyla gerçekleşiyor. Örnek olarak yapay gübre sorununa kısaca değinelim.

Ülkemizin hızla artan nüfusunu besleyebilmesi için tarımsal verimin arttırılması gerekiyor. Verimin artması için ise gübre kullanımının hızla yaygınlaşması zorunludur. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı gübre tüketiminin yılda % 11 artmasını öngörüyor. Yıllardır, emperyalist merkezlerin baskısıyla gerekli gübreyi yurt içinde üretecek sanayinin kurulması geciktirilmiştir. Bunun sonucunda, Türkiye 1977 yılında tükettiği fosfatlı gübrenin % 49'unu, azotlu gübrenin ise % 70'ini dışardan alıyordu.²⁾ Üstelik, yapay gübrenin yurt içindeki üretimi de yine ara malları yönünden emperyalist tekellere bağlıdır. Dışarıdan alınan ara mallarının toplam maliyetteki payı % 60'ın üstündedir. Çünkü yerli gübre sanayisi kendi ülkemizde bulunan ham maddeleri değil de, emperyalist tekellerin sattıkları ham maddeleri kullanacak biçimde (örneğin Türkiye'de bol bol bulunan linyit yerine petrol) kurulmuştur. Bu tekeller ise sattıkları ham maddelerin fiyatlarını diledikleri gibi saptıyorlar. Bir yılda % 400 veya % 500 fiyat artışıları olabilmektedir.³⁾

1) Ö. Özgür, Sanayileşme ve Türkiye, 1976, S. 219. Burada montaj sanayisi ile ilgili geniş bilgi var.

2) DBYKP, S. 555.

3) DİSK Dergisi, 1978/8, S.24-31.

Türkiye sanayisi yalnızca sermaye açısından değil, kullandığı hammaddeler ve ara malları açısından da emperyalist merkezlerle bağlanmıştır. Bilindiği gibi montaj sanayisi, Türkiye'de emperyalist tekellerin ürünlerinin temsilciliğini yapan işbirlikçi büyük burjuvazinin, bu malların üretiminin son aşamalarını Türkiye'ye kaydirmalarıyla ortaya çıktı. Montaj sanayisi emperyalist tekellerin yatırım yaptıkları başlıca alandır. Bu işletmelerde kullanılan ara mallarının yarısından çoğu dışarıdan getiriliyor. Böylece üretim arttıkça Türkiye'nin toplam dışalimleri ve buna bağlı olarak döviz gereksinmesi durmadan artıyor. Ticaret Bakanlığının verilerine göre, 1973 yılında Türkiye'de yabancı sermayeli (6224 sayılı yasa çerçevesinde) 104 şirket toplam 13,8 milyar liralık satış yapmış, aynı zamanda üretimde kullanmak için 3,7 milyar liralık mal yurt içinden, 4,1 milyar liralık mal da dışülkelerden almıştır.¹⁾ Demek ki, üretimde kullanılan malların % 53'ü dışarıdan getirildi. Üstelik, bu sayılar asıl durumu yeterince yansıtmıyor, çünkü yukarıda "yurt içinden alındığı" belirtilen malların büyük bir kısmı yine montaj sanayisi ürünüdür (örneğin boyalar, plastik maddeler, araba lastikleri, elektrik donatımı v.s.) ve dolayısıyla bunların da önemli bir bölümü dışarıdan gelmektedir. İşin bu yönünü de hesaba katınca, kullanılan yerli mal oranının % 47'den % 30-35'e düşeceğini kestirebiliriz.²⁾

İşte yerli yabancı tekellerin birlikte kurdukları montaj sanayisi bugünkü döviz bunalımının, giderek artan dış borçların en önemli nedenlerindendir.

Dışalımla sağlanan ara mallarının neden olduğu önemli bir sömürü biçimi daha var. Montajcı firmalar gerekli ara mallarını elbette uluslararası "serbest piyasa"dan değil, emperyalist "ana firmalar"dan (örneğin TOFAŞ ara mallarını FIAT'tan, OYAK-Renault ise Renault tekelinden) alıyorlar. Bu alış-verişte normalin üstünde fiyat ödeyerek, Türkiye'deki karlarını düşük gösterip (böylece az vergi ödeyip), ana firmalarının kârını arttırıyorlar.

1) Cumhuriyet, 4.7.75, S. 10.

2) D. Avcioğlu, Türkiye'nin Düzeni, 1976, S. 845-846. Montaj sanayisi hakkında bu kitapta daha geniş bilgi var: S.825-889

Yapay gübre örneğinde gördüğümüz gibi, emperyalizme bağımlılık yalnızca tek tek işletmeler düzeyinde değil, tüm ülke çapında bir olgudur. Türkiye'nin ekonomisi bir bütün olarak emperyalizmin ekonomik sistemine bağımlı, ondan ayrı varlığını ve işleyişini sürdüremez hale getirilmiştir. Özellikle 1946'dan sonra A.B.D. emperyalizmi Türkiye'de ağır sanayi kurulmaması için yoğun baskılar yaptı. Emperyalizmle işbirliği yapan büyük burjuvazi yatırımları çabuk kâr getiren hafif sanayiye yöneltti. Bu politikanın sonucunda Türkiye yatırım malları ve sanayi ara mallarını dışardan almak zorunda kaldığından dışalımлар çıkış gibi büyüdü, sattıklarımız aldıklarımızı karşılayamaz oldu. Açık borçlarla kapatıldı, fakat kısa bir süre sonra borç faizleri ve taksitleri ayrı bir yük oluşturdu. Yıllardan sertleşen döviz bunalımları başgösterdi. Aşağıdaki iki tablo döviz bunalımlarının asıl nedeninin sanayinin bu dengesiz yapısı olduğunu kanıtlıyor.

Türkiye ve çeşitli ülkelerde imalat sanayisinin yapısı (üretimin üç temel mal cinsine % olarak dağılımı):¹⁾

	Türkiye (1977):	Gelişmiş kapit. ülk.: ülkeler:	Geri kalmış ülkeler:	Sosyalist ülkeler:
Tüketim mall.:	49,0	22,8	33,6	24,9
Ara malları :	37,7	35,3	41,9	26,7
Yatırım mall.:	13,3	41,9	24,5	48,4

Görüldüğü gibi Türkiye'de imalat sanayisi içinde tüketim malları ağır basıyor, buna karşılık yatırım mallarının payı çok küçük. Üstelik bu sayılar gerçek durumu yeterince yansıtmıyor. Çünkü diğer ülkelerin aksine, Türkiye'de resmi sayılamalarda (istatistiklerde) binek arabaları, buzdolabı, çamaşır makinası türünden dayanıklı tüketim malları ve bir dizi başka tüketim malı "yatırım malı" (!) sayılıyor. Demek ki, aslında yatırım malı sanayisinin payı yukarıdaki % 13,3'lük paydan çok daha küçüktür. Böylece, yurdumuzda sanayinin işlemesi ve yeni yatırım yapılması kaçınılmaz olarak dışalımların hızla artmasına ve döviz yokluğuna neden oluyor. Süregelen döviz sıkıntısının kaynağı, emperyalist merkezlerin ve yerli tekelci sermayenin baskısıyla ağır sanayinin kurulmamış olmasıdır.

1) Middle East Economic Digest, 16.2.79, S. 57.

İmalat sanayisinin yapısıyla dışalımımızın yapısını karşılaştırdınca bu durum belirginleşiyor.

	Türkiye'nin 1) imalat sanayi- sinin yapısı: (%)	Türkiye'nin dış- 2) alımının ya- pısı: (%)
Tüketim malları:	49,0	3,07
Ara malları :	37,7	58,02
Yatırım malları:	13,3	38,91

Görülüyor ki, ülkemizin dışalımının büyük çoğunluğunu tüketim malları değil, ara malları ve yatırım malları oluşturuyor. Herhangi bir nedenle dışalımın durması veya kısılması, imalat sanayisinin kelimenin tam anlamında "stop etmesi"ne yol açıyor. Nitekim 1977'den bu yana düzinelerle büyük işletme döviz yokluğundan işçilerinin önemli bir bölümünü, bazen de tümünü işten çıkarmıştır. Bu şekilde işten atılanların sayısının son iki yılda yüzbinleri buldu.

Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik bunalıma emperyalizme olan bağımlılığı sonucunda düştüğünü çarpıcı bir biçimde kanıtlayan bir başka örnek, ulaştırma alanından verilebilir. Aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi, 1950'den bu yana ülkemizde kara ulaşımında demiryollarının payı büyük ölçüde azaldı.

Türkiye'de kara ulaşımının demiryolu ve karayolu arasında % olarak dağılımı:

	1950 3)	1977 4)
	yük taşıma: yolcu taşıma:	yük taşı.: yolcu taşı.:
demiryolu:	76 51	15 3
karayolu :	24 49	85 97

Oysa karayolu taşımacılığı demiryoluna kıyasla 9-11 misli daha fazla enerji tüketmektedir. Üstelik, karayolu ulaşımında kullanılan araç ve gereçler de büyük ölçüde dışardan alınmaktadır. Ülke çıkarlarına taban tabana ters bu ulaşım politikasına 1950'den sonra A.B.D. emperyalizminin doğrudan baskısı altında (A.B.D. tekellerinin Türkiye'ye petrol, taşıt aracı, lastik satmak iste-

1) Middle East Economic Digest, 16.2.79, S. 57. 2) İş-Bülteni, 6/1978, S. 14. 3) World Bank, Turkey: Prospects and Problems of an Expanding Economy, S. 264. 4) DBYKP, S. 410.

5 -
meleri ve NATO'nun askersel planları sonucunda) Cumhuriyetin ilk döneminde uygulanan demiryolu yapım politikasından ayrılarak tüm ulaşım yatırımlarının karayollarına kaydırılması ve demiryollarının kendi haline bırakılmasıyla geçildi. (Bir karşılaştırma yapalım: Türkiye'de kara ulaşımında yüklerin ancak % 15'i demiryolu ile taşınırken Sovyetler Birliğinde bu oran % 80'in üstündedir.)

Sonuçta Türkiye 1977 yılında tüm dışsatım gelirinin % 84'ünü ¹⁾ akaryakıt almak için harcamak zorunda kaldı. Petrol fiyatlarına 1979 baharında yapılan zamlarla bu oranın % 100'ün üstüne çıkacağı tahmin ediliyor.

Askersel harcamalar ekonominin gelişmesini engelliyor:

Buraya kadar verilen örnekler, ülke ekonomisinin nasıl her yönden emperyalist merkezlere bağlandığını ve içine düştüğü bunalımın nasıl bu bağımlılıktan kaynaklandığını belgeliyor. Ancak Türkiye'deki derin toplumsal bunalımın kaynaklarını araştırırken birincil önem taşıyan bir konu daha var: Bu da halkımızın sırtına ağır bir yük yükleyen askersel harcamalardır. Bu konuda TKP Programı şöyle diyor:

"Memleket ekonomisi, devlet bütçesi, Türkiye NATO'ya koşulduktan bu yana, emperalistlerin savaş hazırlıkları, kışkırtmaları plânlarına göre düzenleniyor. Bu hazırlıklara, NATO'ya, Anadolu'da açılan stratejik yollara, saldırı üslerine, Amerikan hava alanlarına, atom başlıkları yığınaklarına, şimdiye kadar Türkiye hükümetleri yaklaşık 200 milyar lira harcamışlardır."

(TKP Programı, S. 9-10)

Askersel harcamalar ülkenin kalkınmasına hiç bir katkıda bulunmadığı için ekonomik açıdan sokağa atılmış gözüyle bakılabilir. Siyasal açıdan ise, tekelci burjuvazinin emekçi yığınlarına karşı yönelen baskı mekanizmasını genişletmeye yaradığından, sokağa atılmaktan öte, son derece tehlikelidir. Yurdumuzda silahlanma harcamaları, egemen sınıfların tartışılmasını "yasak" ettikleri konulardan biridir. Burjuvazinin tüm kolları, emperyalizmin, mlitarist kliğin ve yerli tekellerin halkımızın sır-

1) İş-Bülteni, 2/1979, S. 26.

tına bindirdiği bu ağır yükün oluşturduğu ekonomik ve sosyal sorunlara hiç değinmemeye özen gösteriyorlar.

Resmi bütçede savunma bakanlığının emrine verildiği belirtilen milyarlar, gerçeği yansıtmıyor. Çünkü, bu paralara ek olarak her yıl milyarlarca lira daha "özel yasa ve aktarmalarla" savunma bakanlığına akıtılıyor. Aşağıdaki tablo bu konuda bir fikir verebilir.

Çeşitli yollardan savunma bakanlığının emrine verilen kaynaklar:¹⁾
(Milyar TL olarak)

	<u>1970</u>	<u>1971</u>	<u>1972</u>	<u>1973</u>	<u>1974</u>	<u>1975</u>	<u>1976</u>
Bütçedeki ödenek:	4,60	6,69	8,12	11,10	15,43	20,84	
Özel yasa ve aktarmalarla verilen eklendikten sonraki ödenek	5,66	7,78	9,20	12,88	19,22	33,63	45,48 ²⁾

	<u>1977</u>	<u>1978</u>	<u>1979</u>
Bütçedeki ödenek:	42,50	52,86	60,76
Özel yasa ve aktarmalarla verilen eklendikten sonraki ödenek	49,24 ²⁾	59,60 ²⁾	67,50 ²⁾

- 1) İstatistik Yıllığı 1977, S. 333
2) Resmi veriler açıklanmadığı için MEED'e göre yaptığım tahmin

Görüldüğü gibi 1974'ten bu yana, her yıl özel yasalarla (özellikle REMO-Planı adı altında) bütçede gösterilen ödeneye ortalama 10 milyar TL daha ekleniyor. Üstelik, egemen sınıfların emekçilere karşı hazırdaki tuttukları "vurucu güçlere" ayrılan paralar bununla bitmiyor. Yukarıdaki sayılara, bütçe ve diğer yollardan Jandarma Genel Komutanlığına ve Emniyet Genel Müdürlüğü'ne ayrılan paraları da eklersek şu sonucu elde ediyoruz: (Karşılaştırma yapabilmek için aynı yıllarda kamu ve özel sektörleri tarafından yapılan sabit sermaye yatırımlarını (imalat sanayisinde) da veriyorum.)

(Milyar TL olarak)	<u>1970</u>	<u>1971</u>	<u>1972</u>	<u>1973</u>	<u>1974</u>	<u>1975</u>
Baskı aygıtına ¹⁾ ayrılan paralar	6,76	9,52	11,36	16,53	22,93	38,93
İmalat sanayisi- ³⁾ ne yapılan yatırımlar (kamu ve özel sektör, top.)	6,76	8,52	12,66	15,57	22,10	32,27

- 7 -

Resmi verilere dayanarak verilen bu örnekler, yerli ve yabancı tekellerin baskı aygıtına ayrılan kaynakların Türkiye için ne kadar ağır bir yük oluşturduğunu kanıtlıyor. Bu durum uluslararası karşılaştırmalarda da, hatta diğer NATO ülkeleri ile karşılaştırmalarda da ortaya çıkıyor. Burjuva ekonomisinin tanımlarına göre ülkede "üretilen" tüm mal ve hizmetlerin toplam değerini gösteren Gayri safi milli hasıla (GSMH) içinde yalnızca savunma bakanlığının emrine verilen kaynakların payı Türkiye'de şöyle gelişti:

	1972	1973	1974	1975	1976 ¹⁾
GSMH içinde savunma harcamaları payı (%):	3,8	4,2	4,5	6,3	6,8

1976 yılında NATO sayılamalarına göre aynı oran örneğin A.B.D. için % 5,3; Kanada için % 1,9; İtalya için % 2,5; ve tüm NATO ortalamasında ise % 4,4 idi.²⁾

Gemi azıya almış giden bu silahlanma harcamaları bir yandan döviz giderlerini arttırırken, öte yandan da enflasyonun en önemli kaynaklarından birini oluşturuyorlar. Ülkemizdeki fiyat artışlarının özellikle 1974'te Kıbrıs Cumhuriyeti'ne yapılan saldırıdan sonra büsbütün hızlanmış olması bir rastlantı değildir. Kesin olan bir şey var: Silahlanma harcamaları önemli ölçüde azaltılmadan Türkiye'nin emekçi halkının insanca bir yaşam düzeyine kavuşması gerçekleşemez.

Toparlayalım: İçinde yaşadığımız ağır ekonomik ve toplumsal bunalımın temel nedenlerinden biri, ülkenin her yandan emperyalizme bağlanmış olmasıdır. Halk yığınlarının artan yoksulluğunun nedeni "fakirlik" değil, Türkiye'nin zenginlik kaynaklarının yerli yabancı tekellerin, büyük toprak sahiplerinin emrinde olmasıdır.

Bu gerici egemenliği yıkmak için yükselen savaşlarda TKP en önde gidiyor. İşçi sınıfımıza, emekçi yığınlara, gençlik ve kadın hareketine, aydınlara, tüm yurtseverlere kurtuluşa giden yolu gösteriyor. Tüm ulusal, demokratik güçlerin birliği için savaşıyor.

1) DBYKP, S. 162 ve İstatistik Yıllığı 1977, S. 333

2) NATO Review, February 1979, S. 31

LENİN'İ, LENİNİZMİ EN İYİ KAVRAMANIN YOLU,
LENİNCİ ÇALIŞMA TARZINI EN İYİ KAVRAMAK -
TAN GEÇER.

Lenin'in, koskoca bir çağa damgasını vuran
ve geleceğe giden yola ışık tutan bu yüce
insanın

Çetin koşullarda yaşıyor ve savaşıyoruz. Par-
timiz, Türkiye Komünist Partisi saflarında
60'ncı savaş yılını tamamlayan Bilen yoldaş
bize şöyle sesleniyor. "Biz parti üyeleri, sa-
vaş ateşlerinin potasında eridik. Leninci for-
masyonumuzu aldık. Biz, bu Leninci savaş potasında
piştik, dahada pişeceğimizden başka" Bilen yol-
daş partimizin Merkez Komitesi organı ATILIM
gazetesinin mart sayısındaki yazısında "Türki-
e Komünist Partisinin savaş yöntemleri, örgüt
biçimleri temelinde Leninci ilkelere dayanır."
diyor. Bilen yoldaş 12 Eylül askersel devirme-
sinden sonra Türkiye'de ortaya çıkan ağır du-
rumun üstesinden gelebilmenin Leninci ilkelere
savaş geleneklerine dayanmaya bağlı bulunduğunu
söylüyor. "LENİNCİ DİSİPLİN, LENİNCİ KADROLAR
UTKU BİZİMDİR." diyor.

Biz komünistler, Leninci birer eylem adamları-
rız. Görevimiz, koşullar ne olursa olsun sonu-
lamaca varmak için çalışmak ve savaşmaktır.

Düzeni değiştirmek.....

Pratik değişti..... Georgi Dimitroff

böylesi bir pratik için komünist kadroların
gerektiğini hepimizin çoğu kez soluğumuz keşi-
lerek okuduğumuz yazısında anlatmıştır.

kızları Dimitroff "Tüm halkların en sevgili oğulları ve
olan komünistlerin devrimci teori ile silahlan-
dırılmalarının öneminin üzerinde durmuştur.

Lenin'in devrimci teori olmadan, devrimci
pratik olamaz sözleri utkuya ulaşan tüm devrim-
lerin pratiği ile kanıtlanmıştır.

Leninizm bizim elimizde, komünistlerin elinde
işçi sınıfının kurtuluşu için savaşta, işçi sı-
nafının kendisi ile birlikte tüm ezilenleri ve
sömürülenleri kurtarması savaşımında böylesi
güçlü bir silahtır. Ama burada belirleyici olan
bir başka noktada biz kadroların bu silahı na-
sıl kullanacağıdır. Nasıl çalışacağımızdır.

Genellikle konuşurken, tartışırken bir cümleyi kullanırız. "Leninci çalışma tarzı." Bu ne anlama geliyor? Bunun için kimi zaman pratiğimize bakarız, kimi zaman ünlü devrimcilerin, büyük komünistlerin yaşam öykülerine. Buradan sonuçlar çıkarmaya önem veririz. Ama Leninci çalışma tarzının ne anlama geldiğini en iyi bir biçimde kavraya bilmek için gelin yine Lenin'e başvuralım. Lenin kendisi nasıl çalışıyordu?

Lenin'in çalışma tarzını belirleyen özelliklerden birincisi BIKIP USANMADAN ÇALIŞMAK, SÜREKLİ BİR YARATICILIK İÇİNDE OLMAKTI. SBKP MK arşivlerinde Lenin'in el yazısıyla 30 000 'in üzerinde kitap, broşür ve belge bulunuyor. 1905 yılında, ilk Rus devriminin hemen sonrasında O, bir çırpıda gazetesii için 60 makale ve demokratik devrimde sosyal demokrasinin İKİ TAKTİĞİ kitabını yazmıştı. 1917'de temmuz ayında Lenin gizlendiği barınağında 24 saatte bugün dönüp dönüp okuduğumuz 5 önemli yazısını hazırladı. Şubat devrimi ile Ekim arasında Onun üzerinde düşünüp yazıya döktüğü olaylar, gelişmeler, öneriler tam 4 cilt dolduruyor. 1700 sayfayı aşıyor.

Kuşkusuz bizler Lenin gibi 24 saatte 5 önemli tarihsel yazı yazamayız. Ama BİZ, 24 SAAT İÇERSİNDE YAPTIKLARIMIZLA, YAPABİLECEK OLUPTA APMADIKLARIMIZI KARŞILAŞTIRABİLİRİZ. İÇİNDE BULUNDUĞUMUZ AĞIR KOŞULLARA KARŞIN, BIKIP USANMADAN ÇALIŞIP ÇALIŞMADIĞIMIZI, SÜREKLİ BİR YARATICILIK İÇİNDE OLUP OLMADIĞIMIZIN BİR HESAPLAŞMASINI YAPABİLİRİZ.

Ekim 1922'de Lenin hastalandığı zaman yol daşları ,O'nu tedavi eden doktorlara şöyle bir soru yönelttiler. "Acaba sorumlu görevlerini Halk Komiserleri Konseyi Başkanlığını yeniden yürütebilecekmi ?" Lenin'in doktoru bu soruyu şöyle yanıtladı: "Hastalığı süresince O her türlü çalışma ve faaliyetten kendisini hiç bir zaman alıkoymadı. ÇALIŞMAK LENİN İÇİN YAŞAMAK DEMEKTİR. DURMAK İSE ÖLÜM İLE EŞ ANLAMDAIR."

LENİN GİBİ YAŞAMAK,
LENİN GİBİ ÇALIŞMAK...

Bu gün V.İ.Lenin'in 112'nci doğum yıl dönümü.Rusya işçi sınıfının büyük evladı,yeni tip partinin,dünyanın ilk sosyalist devletinin kurucusu,uluslar arası işçi sınıfının önderi, öğretmeni Lenin 112 yaşında.

O'nun öğretisi,çok yönlü uğraşı bugün de bize ışık tutuyor.Lenin'e baş vurmada,Leninimiz mi kavramadan çağımızın içeriğini,toplumsal gelişmenin eğilimini anlamak olanaksızdır.

Gerek burjuvazinin iğrenç karalamaları,gerekse oportünistlerin ve revizyonistlerin ileri sürdüğü Leninizmin eskidiği,günümüzde geçersiz olduğu savları,güncel gelişmelerin pratiğine çarparak parçalıyor.

Biz komünistler yalnızca O'nun öğretilerine değil,O'nun yaşamını ve çalışmasını da büyük bir dikkatle inceliyoruz.Bu bağlamda son iki yayınlımızda O'nun yorulmak bilmeyen ilkeselliğini,yığınlara olan sarsılmaz inancını ve politik gerçekçiliğini inceledik.Bunlardan kendimize dersler çıkarmaya çalıştık.Şimdi O'nun yaşamına ve çalışmasına yön veren birlikte bir göz atalım.

OPERATİFLİK ve KOLLEKTİFLİK

Lenin bu iki ilkeye her zaman büyük bir önem vermiştir.Politik durumdaki değişikliğe uygun olarak,partinin taktiklerini gözden geçirmek.Yeni koşullara en hızlı bir biçimde tepki gösterebilmek,yeni olanakları işçi sınıfının çıkarları açısından en iyi bir biçimde kullanmak Lenin operatiflikten bunu anlıyordu.

1917 yılı Lenin bu özelliğini çok açık bir biçimde ortaya koydu..... Lenin,devrimin barışçı yollarla gelişmesi koşullarına değiniyor ve partiye şöyle sesleniyordu. "Her yerde partinin etrafında legal bir örgütler ağı kurmalısınız. Parti çalışmasının tabanını derhal genişletmeliyiz.1917 temmuzunda gericiliğin toptan saldırıya koşullar değişti.O zaman Lenin "derhal gizli çalışmanın yeniden..... zorunluğuna işaret etti.Vakit geçirmeden silahlı ayaklanma hazırlıklarına başlamanın zo-

runlu olduğunu açıkladı.Ve 7 Kasım 1917'de
erkin ele alınabileceğini doğru olarak sap-
tadı;tüm partiye şöyle seslendi."Hareket...
durmak ölüm demektir."

Tüm bunlar O'nun bize öğütlediği,tüm
savaşım biçimlerine hakim olmak,birinden
diğerine hızla geçebilmek
ne denli önem taşıdığını gösteriyor.

Lenin'in çalışmasında kollektiflik şaş-
maz bir ilkedir.

KOLLEKTİF YÖNETİM,BİREYSEL SORUMLULUK.

O'nunher zaman büyük bir özen gösterdiği
Komünist ilkedir.Lenin bir yandan ardıcıl
olarak kollektifçilik oynamaya,sorumluluğu
üzerinden atma çabalarına karşı çıktı.Öte
yandan ise,kararların eylem ve direktiflerin
kollektifliğine büyük bir özen gösterdi.
Ayrıca O,çıkardığı tüm kararları kollektif
..... harfi harfine uyguladı.ilkesel
bakımdan çok önemli bulduğu konuları.....
.....,..... toplantılara,kongre-
lere getirir;bunların tüm parti kollektifine
mal olması için çalışırdı.

YALINLIK , SADELİK...

Lenin'i tanımlayan özelliklerin başında ge-
liyor.Lenin kendisine övgü dizilmesine şiddet-
le karşı çıkar,kendisine hiç bir özel konum
verilmemesi için çabalaradı.O'nu.....

izlendiği sığınaklarda,içinde tek bir masa ve
kırık bir sandelye bulunan odalarda yazdığını
çok iyi biliyoruz.

Devrimden sonra Lenin ,işçi sınıfı nasıl ya-
şıyorsa öyle yaşadı.Kendisine gönderilen giye-
cek armağanlarını sürekli bakım evlerine gönderir
di.

Şimdi,Lenin'in 22 Nisan 1920'yi,50'nci yaş
günü nasıl geçirdiğine bakalım.

22 Nisan 1920 de Lenin ilk önce ,21 Nisanda
yapılan Halk Komiserleri toplantısının tutanak
larını inceledi.Alınan kararların denetlenmesi
için direktifler verdi

O gün Lenin Kızıl Ordu haberleşme merkezine ve
Türkistan cephesi devrimciler konseyine gönder
diği telgraflarla somut durum konusundaki gö-
rüşlerini ilettiler.

Yakıt komitesi ile bir telefon konuşması yapılarak, halkın ısınması sorunları konusunda bilgi aldı. 22 Nisan 1920 de Lenin ile yaptığı bir görüşmede, o zaman kapitalist bir ülke olan Polonya ile barış imzalanması gerektiğini vurguladı. Aynı gün Lenin Maksim Gorki ile de bir görüşme yaptı. Gorki ile aydınların sosyalizmkuruculuğunda oynayacakları rol konusunda tartıştı. Kızıl Ordunun 5'nci kolu politik daire başkanıyla görüştü. Stockholm'den kendisine gelen bir kutlama telgrafını çöp sepetine attı. Yoldaşların olmasa, 0'nun 50'nci yaş gününe ilişkin bu belgede arşive girmeyip yok olacaktı.

İşte, Lenin'in çalışmasına ve yaşamına birlikte incelemeye çalıştığımız bu ilkeler yol gösteriyordu. Bunlar Leninci çalışma tarzında na ilkeleridir.

TÜRKİYE KOMÜNİSTLERİ ŞUNU ÇOK İYİ BİLİYORUZ.
LENİN GİBİ YAŞAMAK, LENİN GİBİ ÇALIŞMAK.
BAŞARIMIZIN ANAHTARI BUDUR, BU OLACAKTIR.

Türkiye Komünist Partisinin Sesi
Radyosu Yayınlarından alınmıştır.

20.4.'82 / 22.4.'82

Leninizmin güc kaynağı: Proletarya enternasyonalizmi

Değerli arkadaşlar,

Burada bize tanınan süre içinde Leninizmi bir bütün olarak ele alıp özetlelemey çalışmaktansa, Leninizmin temel ilke-lerinden olan proletarya enternasyonalizmi üzerinde durmak istiyorum. Leninizm ile proleter enternasyonalizmi ayrılmaz bir biçimde birbirlerine bağlıdır. Çağımızda biri olmadan öbürü düşünülemez. Bu gerçek Sovyetler Birliği KP'Sinin Lenin'in 100. doğum yıldönümü için belirlediği tezlerde şöyle dile geliyor: "~~Leninizmin~~ Leninizmin her şeyi yenen gücünün en önemli kaynağı, Leninizmin özünde proleter enternasyonalizminin yatmasıdır."

Gerçekten bugün işçi sınıfının fikirsel alandaki en önemli silahı olan Leninizmesaldıran burjuvazi ve oportünizm özellikle proletarya enternasyonalizmine saldırıyorlar. İşçi sınıfını bu devrimci ilkedен ayırmaya çalışıyorlar. Yurdu-muz Türkiye'de enternasyonal marşının söylenmesine karşı tüm gericiliğin gösterdiği tepkiyi unutmamak. Bu tepki bir raslantı değildir. Düşman nereye saldıracağını iyi biliyor. Gerçekten proleter enternasyonalizmi işçi sınıfının devrimci mücadelesinin özünde yer alır.

Marx ve Engels daha 1848'de Komünist Manifesto'da proleter enternasyonalizminin özünü şu tarihsel belge ile dile ge-tirmişlerdi: "Bütün ülkelerin işçileri, birleşiniz!" Marx I. Enternasyonalin kuruluşu sırasında çeşitli ülkelerden iş-çilerin yalnızca birbirlerini sınıf kardeşi olarak tanıma-larının yeterli olmayacağını, çeşitli ülkelerden işçilerin pratikte ortak hareketinin sağlanması gerektiğini vurgu-lamıştı. Lenin de enternasyonalizmi ya da çeşitli uluslar-dan işçilerin birliğini yalnızca ilkeolarak benimsemenin yeterli olmadığını, somut tarihsel koşulların çözümlenerek bu ilkeye uygun sınıfsal taktiğin belirlenmesi ve pratikte gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtti.

Lenin yapıtlarında, her zaman için geçerli olan proletarya enternasyonalizminin değişik dönemlerde ve değişik toplum-sal koşullarda farklı politik görevlere yol açtığına işaret

naksızlaşır. ... Öte yandan, ezilen ulusun sosyalistleri, ezilen ulusun işçilerinin ezen ulusun işçileri ile tam ve kesin birliğini - örgütsel açıdan da - savunmak ve gerçekleştirmek zorundadırlar. Bu yapılmadan proletaryanın bağımsız politikasını ve diğer ülkelerin proletaryası ile sınıf dayanışmasını burjuvazinin çok çeşitli oyunları, ihanetleri ve dolapları karşısında savunmak olanaksızdır." (Lenin, Die sozialistische Revolution und das Selbstbestimmungsrecht der Nationen, Werke, Bd. 22, S. 148-154)

Görüldüğü gibi Lenin aynı ilkenin -proletarya enternasyonalizminin - işçi sınıfının iktidarı bölüğü için farklı görevler doğurduğunu vurguluyor. Ezen ulusun proletaryası için görev öncelikle ulusal ezgiye karşı çıkmak ve ayrılma özgürlüğünü savunmak iken, ezilen ulusun proletaryasının görevi öncelikle ezen ve ezilen ulustan işçilerin tam ve kesin - örgütsel alanda da - birliğini savunmaktır.

Bu ilkeyi Türkiye koşullarında uyguladığımızda ezen ulus proletaryası olarak Türk işçilerinin enternasyonalist görevi Kürt ulusunun kendikaderini tayin hakkını kesin savunmak, Kürt ulusunun ayrılıp kendi devletini kurma hakkını da içeren bu hakkı propaganda etmektir. Buna karşılık ezilen ulus proletaryası olarak Kürt işçilerinin enternasyonalist görevi Kürt ve Türk işçilerinin kesin ve tam birliğini - örgütsel alanda da - savunmak ve gerçekleşmesi için çalışmaktır. Ancak bu yapıldığı takdirde Kürt ve Türk burjuvazilerinin işçi sınıfını ulusçuluk ile kendilerine bağlamaları önlenir, işçi sınıfının bağımsız sınıfsal tavrı güvence altına alınabilir.

Aynı zamanda K Lenin, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının proletaryanın genel demokratik programının bir parçası olduğuna işaret ediyor. Bu saptamanın pratikte sonucu, bir kere örneğin Türkiye'de ulusal sorunun ulusal demokratik devrim aşamasında çözülmesi gereğidir ki, TKP programında da bu böylece belirlenmiştir. İkinci olarak da, yine Lenin'in uyardığı gibi, Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı tek başına mutlaklaştırılmamalı ve genel demokratik hedeflere, ileri demokrasi mücadelesinin

genel çıkarlarına bağlı olarak ele alınmalıdır. Lenin bu konuda şöyle diyor: "Demokrasi için öne sürülen istekler, bu arada kendi kaderini tayin hakkı, teker teker mutlak şeyler değildirler, aksine bunlar genel-demokratik (şimdi: genel-sosyalist) dünya hareketinin küçük bir parçasıdırlar. Belli somut durumlarda parça bütün ile gelişebilir, o zaman parçadan vazgeçmek gerekir..." (Lenin, Die Ergebnisse der Diskussion über die Selbstbestimmung, Werke Bd.22, S.347-361) Aynı biçimde proletaryanın genel demokratik programı da ancak proletaryanın asıl hedefine, sosyalizm hedefine bağlı olarak ele alınabilir. Belli tarihsel koşullarda demokratik programın çıkarları ile sosyalist hedefin çıkarları arasında bir çelişki doğarsa, öncelik tanınması gereken sosyalist hedeftir. Yine Lenin'den okuyalım: "Proletarya pratikte bağımsızlığını ancak cumhuriyet isteği de dahil olmak üzere bütün demokratik istekleri burjuvazinin yıkılması için yürütülen devrimci savaşın çıkarlarına bağlayarak koruyabilir." (Lenin, Sosyalist devrim ve Milletlerin kendi kaderlerini tayin hakkı, Werke Bd. 22, S. 148-154).

Bu bağımlılıktan ötürüdür ki, proletarya gerici ~~ve~~ içerikli ulusal kurtuluş hareketlerini desteklemez. Örneğin 19. asırda Marx ve Engels Çeklerin ulusal hareketine bu hareket Rus Çarlığının çıkarlarına hizmet ettiği için karşı çıktılar. Günümüzde Irak'taki ~~Barzani~~ ~~hakkı~~ Barzani hareketi (1973'ten sonra), Habeşistanda devrimden sonra Eritrea hareketi, Nijerya'da Biafra hareketi emperyalizmin çıkarlarına hizmet ettikleri için desteklenmediler.

Proleter enternasyonalizmine bailliliğin devrimcilere değişik koşullarda değişik politik görevler yüklediğini belirledik. Enternasyonalist tutumun bir diğer örneğini I. Dünya Savaşı sırasında Bolşevikler verdiler. Hemen tüm Avrupa'da I. Dünya Savaşı başlayınca oportunistlerin ağır bastıkları sosyal demokrat partiler "vatan savunması" belgisi ile burjuvazinin saflarına geçip emperyalist savaş desteklerken Lenin'in önderliğindeki Bolşevikler Rusya işçi sınıfını emperyalist savaş Rusya burjuvazisine karşı iç savaş haline dönüştürmeye çağırdılar. Oportunistlerin açıkça burjuva ulusçuluğuna

kaymaları onların kısa sürede her türlü devrimci mücadeleden de vazgeçmeleri ile sonuçlandı. Buna karşılık proletarya enternasyonalizminden ~~xxxx~~ ödün vermeyen Bolşevik partisi 1917'de Rusya işçi sınıfını sosyalist devrime ulaştırdı.

Sovyetler Birliği'nin kurulmasından sonra proletarya enternasyonalizminin en önemli gereklerinden bir tanesi dünya işçi sınıfının en önemlikazanımı olan Sovyetler Birliği ile dayanışma oldu. II. Dünya Savaşından sonra Dünya Sosyalist Sistemi doğunca, Dünya Sosyalist Sistemi ile dayanışma enternasyonalist tavrın gereği haline geldi.

Türkiye'de 1974'te burjuvazinin Kıbrıs Cumhuriyetine yaptığı saldırı sırasında TKP enternasyonalist ilkelere sadık kalarak bu saldırıya ve saldırı ile birlikte yürütülen şovenist propagandaya karşı çıkıldı. Emekçi halkın ve işçi sınıfının ilk anda burjuvazinin ~~xxx~~ propagandasına kanan kesimleri de daha sonra kendi deneyimleri ile Kıbrıs'ta yapılan saldırının ilerici güçlere ~~xxxx~~ değil gerici güçlere yaradığını, Kıbrıs'ın işgal edilmiş kesiminin MHP'li katiller için bir üs haline dönüştürüldüğünü, buradaki Türk asıllı Kıbrıslıların tüm demokratik ~~haklarını~~ haklarını yitirdiklerini gördüler. Sonuçta TKP'nin işçi sınıfı ve emekçi halk içindeki saygınlığı arttı, işçi sınıfının bilinç düzeyi yükseldi, burjuva ulusçuluğunun etkisi geriletildi.

Leninci bir ilke olan proletarya enternasyonalizmi en kabasından en ince biçimine kadar her tür ulusçulukla kesin mücadeleyi gerektirir. Çünkü ulusçuluk ile proleter enternasyonalizmi arasındaki ayırım burjuva ideolojisi ile işçi sınıfı ideolojisi arasındaki ayırımdır. İkisi arasında ~~x~~ uzlaşma olamaz.

Öte yandan işçi sınıfının burjuva ideolojisi olarak ulusçuluğa karşı olması demek, tarihsel bir olgu olan ulusların varlığı olgusunu inkar etmesi veya dikkate almaması demek değildir. Aksine, Lenin uluslar ve ülkeler arasındaki farkların daha uzun, hatta çok uzun bir süre ortadan kalkmayacağını ve bu nedenle komünistlerin her ülkede bolşevik ilkeleri ve taktikleri uygularken bu ulusal özellikleri dikkate

almaları ve genel ilkeleri özel koşullara doğru bir biçimde uydurarak uygulamaya çalışmalarını ister:

"Ülkeler ve halklar arasında ulusal ve devletsel farklar oldukça - ki bu farklar daha uzun, çok uzun bir süre, hatta dünya çapında proleter diktatörlüğü kurulduktan sonra bile varlıklarını sürdüreceklerdir - komünist işçi hareketinin enternasyonal taktiğinin birliği, ulusal çeşitliliğin, ulusal farkların ortadan kaldırılmasını değil (böyle bir şeyi amaçlamak şu anda anlamsız bir hayalcilik olurdu), komünizmin temel ilkelerinin (Sovyet iktidarı ve proletarya diktatörlüğü) doğru bir biçimde değiştirilerek ulusal ve ulusal devletsel farklılıklara doğru biçimde uydurulmasını gerektiriyor." (Lenin, Der"Linke Rađikalismus", die Kinderkrankheit im Kapitalismus, Werke Bd. 31, S. 77-79)

Görüldüğü gibi Lenin, uluslararası ortak ilkelerin hayata geçirilebilmeleri için ulusal farklılıkların dikkate alınmasını, incelenmesini öneriyor. Diğer bir deyişle, proletaryanın devrimci programının enternasyonal özü ile ulusal biçimleri arasında diyalektik bir bağ vardır. Leninci enternasyonalist tavır, ulusal özellikleri ve farklılıkları inkar etmeyi değil, aksine dikkate almayı ve genel ilkeleri özde değiştirmeden biçimde somut koşullara uydurmayı gerektiriyor.

Lenin, proleter enternasyonalizmini savunmanın vatan sevgisi ile, ulusal gurur ile çelişmediğini de gösterdi. Burjuvazi, işçi sınıfının enternasyonalist tavrını vatan hainliği olarak göstermek istiyor. Bunun yanı sıra bizde bazı göşist ~~öğeler~~ öğeler de örneğin ulusal bayrağa ve istiklal marşına karşı çıkmayı enternasyonalizmin gereği imiş gibi öne sürüyorlar. Geçen sene Orta Doğu Teknik Üniversitesinde bir göşist grubun giriştiği "istiklal marşını söylememe" eylemi buna bir örnektir. Bu konuda Leninci tavır nedir?

Baştan şunu hatırlatalım: Burjuvazi egemen olduğu her ülkede kendi sınıfsal çıkarlarını bütün ulusun çıkarları, kendi sınıfsal çıkarlarına bağlılığı da yurtseverliğin ölçüsü olarak göstermek istiyor. Emekçi halk yığınlarını, ulusun büyük çoğunluğunu "ulusal çıkarlar", ~~ve~~ "yurt sevgisi" gibi

sloganlarla kendi bağıyor. Oysa küçük bir sömürücü azınlık olan burjuvazinin çıkarları ulusun çoğunluğunun çıkarlarına ve sömürülen emekçi halkın çıkarlarına terstir. Burjuvazi kendi sömürü düzenini savunmak için her zaman emekçi halkın, yani ulusun çoğunluğunun çıkarlarını ayaklar altına almaya hazırdır. İşte Türkiye'de ülkeyi olası bir savaşta ilk hedef haline getiren Amerikan saldırı üsleri. İşte ulusal kurtuluş savaşında kovulan emperyalistlerin burjuvazinin eliyle yineden ülkeye sokulması. İşte yurdumuzun bugün içinde bulunduğu yürekler acısı durum.

İşçi sınıfı, emekçi halkın, yani ulusun büyük çoğunluğunun çıkarları karşısında kayıtsız değildir. Tam tersine, işçi sınıfının hedefi olan sosyalist devrim emekçi halkın, dola-
yısıyla ulusun çoğunluğunun da çıkarlarına uygundur. Ve Nazım Hikmet'in dediği gibi, "vatan ki bu insanların yaşadığı yerdir", vatanın da çıkarlarına uygundur. Bütün bu nedenlerle işçi sınıfı yurtseverdir ve yurduna karşı birinci ve en önemli görevi ülkedeki sömürücü azınlığın egemenliğine son vermek, yani sosyalist devrimi gerçekleştirmektir.

Ancak enternasyonalist işçi sınıfının yurtseverliği ile küçük burjuva yurtseverliğini de birbirine karıştırmamak gerekir. Küçük burjuva kendine has dar kafalılık içinde yalnızca "kendi" ülkesini görür, ulusal sınırların ötesinde olup biten onu ilgilendirmeyen. Bu dar kafalılık yüzünden, küçük burjuva yurtseveri her zaman kolayca dünya çapında bir güç olan ve ~~uluslararası sınıfların mücadelesinde~~ sınıf savaşına dünya çapındaki çıkarları açısından yaklaşan emperyalist burjuvazinin elinde oyuncak olur.

İşçi sınıfı ise bilimsel dünyagörüşü marksizm-leninizmin yardımıyla sınıf savaşına tek bir ülke açısından değil, dünyada sosyalizmin genel zaferi açısından bakar. Teker teker her ülkedeki devrimci mücadelenin dünya çapındaki devrimci mücadelenin bir parçası olduğunu ve ancak sosyalizmin genel zaferinin çıkarlarına bağlı olarak ele alınabileceğini bilir. Bu nedenle işçi sınıfının yurtseverliği onun ufkunu herhangi bir ülkenin dar ulusal sınırları ile kısıtlamaz. İşçi sınıfı her zaman sosyalist devrimin evrensel zaferi için ulusal özveriye hazırdır.

Ve ancak bu sayede, enternasyonal bir güç olan kapitalist sınıfının karşısına enternasyonal işçi sınıfının gücünü çıkardığı için ve çıkarabildiği ölçüde işçi sınıfı güçlüdür.

Değerli arkadaşlar,

Toplumsal pratik gün be gün yaşadığımız olaylar bize burjuvazinin işçi sınıfının karşısına enternasyonal bir güç olarak dikildiğini gösteriyor. Uzağa gitemeye gerek yok. Yurdumuzda emekçi halkın üstüne sürülen panzerlerin, sıkılan mermilerin parasını emperyalist ülkeler ödüyor. İşte NATO, işte IMF.

~~İşçi sınıfının~~ Sermayenin bu örgütlü enternasyonal saldırısını işçi sınıfı proleter enternasyonalizmi ile yenecektir.

Yaşasın proleter enternasyonalizmi!

Yaşasın Leninizm!

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMALARI

E K O N O M İ P O L İ T İ K

DERS1

3 MARKS'IN META VE DEĞER ANALİZİ

Kapitalist toplumda ürünler meta olarak üretilir. Hatta insan işgücü bile alım-satım nesnesi olur. Kapitalizmin özünü kavrayabilmek için META ilişkilerinin açıklanması gerekir.

META NEDİR?

Meta :Mübadele(değiş-tokuş),satış amacıyla üretilen bir ürün olarak,yani insan emeğinin bir ürünü ola rak tanım-lanır.

Üreticilerin özel kullanımı için üretilmiş olan maldır. (Bir saat,bir makina,bir ekmek)

Meta üretimi ilkel toplumda ortaya çıkmış,köleci,Feodalizmde gelişmiş kapitalizmde en yüksek aşamaya ulaşmıştır.Öyle ki,Kapitalizmde değerli olmayan şeyler bile META haline dönüştürülmüştür.Örneğin:bazı politikacıların vicdanları gibi.

Sosyalist toplumda da META üretimi vardır.Ancak burada nitelik değiştirir.Ürünlerin dağılımı insanların verimine yeteneğine göre ayarlanması zorunluluğu,Meta üretimini kaçınılmazlaştırır.(çok çalışan,verimli çalışan daha çok alır.)

META ÜRETİMİ İÇİN HANGİ ÖNKOŞULLAR GEREKLİDİR?

Meta üretimini ve mübadelesini belirleyen en genel koşul meta'nın çeşitliliğidir.

Bir kişi başkaları için üretim yapar.Fakat kendi ihtiyaç- larının karşılanması içinde başkalarının üretimine muhtaç- tır.(Toplum için kömür işçisi kömür üretir ama herşeye ih- tiyacı vardır.)

Üretici ürettiği malı mübadele edebilmesi için ürettiğinin kendi mülkiyetinde olması gerekir.Buda üretim araçlarına sahip olmasını gerektirir.(Bu yalnız Sosyalist toplumda vardır.)

Köleci toplumdan kapitalist topluma dek üretim toplumsal iş bölümü ile gerçekleştirilir,oysa üretim araçları mülkiyeti toplumsal değil özel, olduğu için temel çelişki burada yatar.(Yani Meta'lar toplum için toplumsal üretilir. Fakat buna el koyan özel mülkiyet ilişkileridir.)

META ÜRETEEN EMEĞİN İKİLİ KARAKTERİ

Karl Marks 1.Cild de:

"Meta üreten emeğini, meta'nın değerini yaratırken, kullanım değeri yaratmasında farklı özellikler taşır. Burada(Sıçrama noktası)denir" demiştir. Ekonomi politigin kavranması için etrafında döndüğü nokta budur. Bunun açığa kavuşması demek, kapitalist sömürünün mahiyeti ni ve tüm yasalarını kavramamız demektir. Bu nedenle çok önemlidir.

META'NIN İKİLİ KARAKTERİNDEN NE ANLIYORUZ?

Meta'nın ikili karakteri, KULLANIM DEĞERİ İLE MÜBADELE DEĞERİNİN çelişkili birliğinde kendini gösterir.

KULLANIM DEĞERİ :Toplum için üretilmiyorsa kullanım değeri yoktur. Herkes için üretiliyorsa kullanım değeri yararlı özelliklerin toplamı, meta'nın toplumsal yararlılığından çıkar. Yani meta üreticisi, metasına alıcı bulmak istiyorsa başkaları için üretmeli yani toplumsal kullanım değeri üretmek zorundadır. İşe yarar bir şey örneğin bir makina üretmek zorundadır. Topluma yararlıdır. Bir makinayı alalım, kumaş-bez üreten. Kullanım değeri olarak çeşitlendirilirse

a-Pamuğu, yünü kumaş, iplik haline getirir.
b-İnsanlar bunu giyer.

c-Perde, örtü olarak kullanılır.

d-Çalıştırılan işçiler para kazanır.

e-Kapitalistler para kazanıyor.

MÜBADELE DEĞERİ: Birde meta'nın mübadele değeri vardır. Mübadele değeri içinde çeşitli kullanım değeri bakımından çok farklı meta'ların karşılıklı olarak birbiriyle değiştirildiği sayısal bir ilişkiyi dile getirir. Örnek :Bir gümlük için, beş kilo pirinç, 5kg patates, 10kg un, 1 kg yağ.

ÇEŞİTLİ META'NIN belirli bir miktarda birbirleriyle değiştirilebilmelerini sağlayan temel etmen, kullanım değerinden tamamen bağımsız, ortak yana sahip olmasından ileri gelir. 8 saatte bir gömlek çıkaran emek 8 saatte 5 kg pirinç, 5 kg patates, 10 kg un, 1 kg yağ üretebiliyorsa değiştirilebilir.

Meta insan emeğinin ürünüdür ve bu emek sayesinde değerini elde eder. (Örnek: bir bardak ve hava) HAVA: Değeri yok, kullanım değeri var.

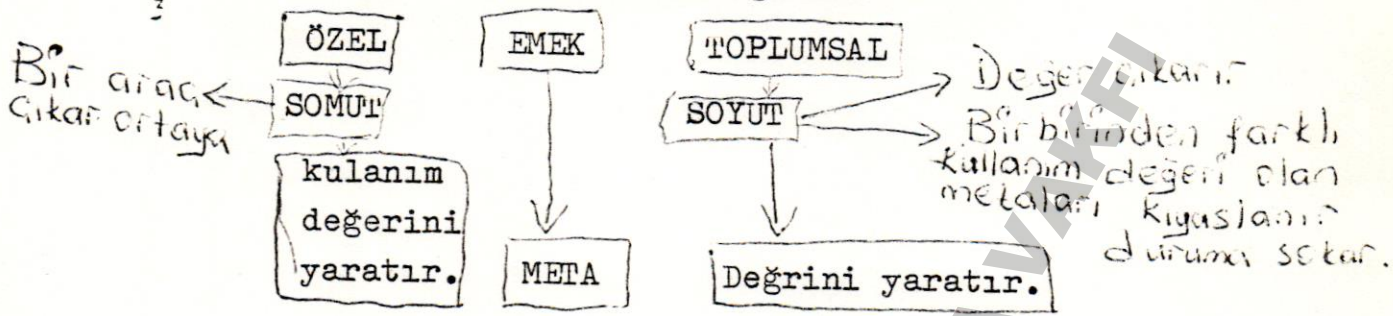
Meta'nın Mübadele Değeri, kullanım değerinden bağımsız olarak değerini bulur. Bunu belirleyen emektir.

DEĞERİ BELİRLEYEN EMEKTİR (Hava çok değerlidir. Ama emek verilerek üretilmediği için parasız, somut mübadele

değeri yok)

META ÜRETEN EMEGIN İKİLİ KARAKTERİ

İnsan emeği: 1-Meta'ların mübadele değerini,
2-Kullanım değerini



Örnek: 1 ton kömür-ayrı kullanım değeri vardır. 300 DM
1 takım elbise- 150 DM
1-radyo. 130 DM

Emeğin ikili karakterini ilk kez Marks tarafından keşfedilmesi, değerin ilk kez insanlar arasındaki toplumsal ilişki olarak belirleme olanağını vermiştir.

ÇEŞİTLİ MAL ARASINDA DEĞİŞ TOKUŞ İLİŞKİSİ NEYE GÖRE GERÇEKLEŞİR ?

Aynı ölçüde emek harcanmasına göre değiş-tokuş gerçekleşebilir.

Bunu belirleyende bireysel çalışma süresi değil, toplumsal gerekli çalışma süresiyle ölçülür.

DEĞER YASASI-META ÜRETİMİNİN TEMEL EKONOMİK YASASI

Meta üretimi ve mübadelesi aslında nesnel ekonomik yasalar uyarınca gerçekleşir.

Basit metaüretimini düzenleyen ilke değer yasasıdır.

Bu yasa, malın sahip oldukları soyut emek miktarına göre yada aynı şey olan "değerlerine" göre mübadele edildiğini söyler.

Mal üretiminin ilişkileri gelişip, mal çoğalınca, iç bölümü yaygınlaşınca mal değişimi olanaksız hale geldi. Mal üreticisinin her biri bir kaç mal ürettiği halde bir çok mala ihtiyacı var. O zaman para ortaya çıkar.

Para-maldır. (bunu ikinci derste ele alacağız)

Bu değer teorisini iyi kavramak gerekir. Bu değer teorisi Emekçi kitlelerin ve bu günkü koşullarda işçi sınıfının toplumsal zenginliğinin asıl üreticisi olduğunu kanıtlamaktadır.

Marks'ın ortaya koyduğu değer teorisine burjuvazi sürekli saldırmaktadır. Bunu bizler iyi öğünlemesek hatalarda yapar, kendimizi ters akımlara bile kaptırabiliriz.

KAYNAKLAR

- 1-M.L. Partinin Temel Eğitim D ersleri
- 2-Kapital,1.cilt.1. bölüm. Karl marks.
- 3-Anti Dühring-bölüm"konu ve yöntem"F.Engels.
- 4-"Çalışmamız Maymunun insana dönüşmesindeki payı"
- 5-Felsefe sözlüğü -konuk.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

DERS:2

PARANIN MAHIYETİ VE DEĞER YASASININ BASİT META ÜRETİMİNDE ETKİ TARZI KAPİTALİST ÜLKELERDE ENFLASYON

L -Meta Üretiminin Tarihsel Sonucu Olan Paranın Mahiyeti

1-Paranın doğmacı üretimdeki toplumsal ilişkileri, tarihsel gelişmesinin sonucudur.(Meta'nın alabildiğine çeşitliliği)

a-Basit yada raslantısal değer biçimi:Eskiden tek tek meta'lar karşılıklı değiştirilmekte idi.Bu gerçek anlamda meta üretimi değildi:(Eşit emek karşılığını yansıtmayabiliyordu.)

b-Toplum yada tamamen gelişmiş değer biçimi:Tarımcılık ve çoban kavimleri arasındaki iş bölümü.Yerleşik tarımların arasından Zenaatçıların çıkması ile meta mübadelesi artmaya başladı.İlk dönemdeki üretim zorlukları yanı sıra,aranan Meta'ya ihtiyacı olanı ve ihtiyacı duyulan meta verecek kişileri bulmanın zorlukları ortaya çıktı.

e-Bu sorunun genel değer biçimi içinde çözümü :Alışverişte sık sık kullanılan bir meta değişik oluyordu.

Örnek :Kimi yerde büyük küçük baş hayvanlar,deri,kürk v.s kimi yerde tuz,süsleme taşları.Git gide genel esdeğer her türlü Meta'nın ortalama KARŞI DEĞERİYDİ. Böyle olunca doğal değeri dışında,toplumsal işlevi bakımından kendine özgü bir değerde kazandı.Tüm Meta'ların mübadelesini sağlayan değişim meta oldu.

d-Öte yandan soy metaller özellikle altın genel esdeğer durumuna geldiler.Çünkü biçimi aynı kalmakta dayanıklı ve bölünebilir,kolay taşınabilir olmakta olduğu için tercih edildi.PARA DOĞMUŞ OLDU.

2-PARANIN ÖZELLİĞİ KULLANIM DEĞERİ ve değeri olan Meta olmasıdır.Ancak bu meta kendine özgü toplumsal kullanım değerine sahiptir.Ve genel esdeğerli meta olarak tüm diğer metalar onunla ölçülür,ve değeri onunla tartılabilir

3-PARANIN ÖZELLİĞİ GÖRDÜĞÜ GÖREVLERDE DİLE GELİR

a-Değer ölçüsü olarak tüm Meta'ların değerini ifade eder (Meta'nın fiyatıdır.)

b-Para bir dolaşım aracı

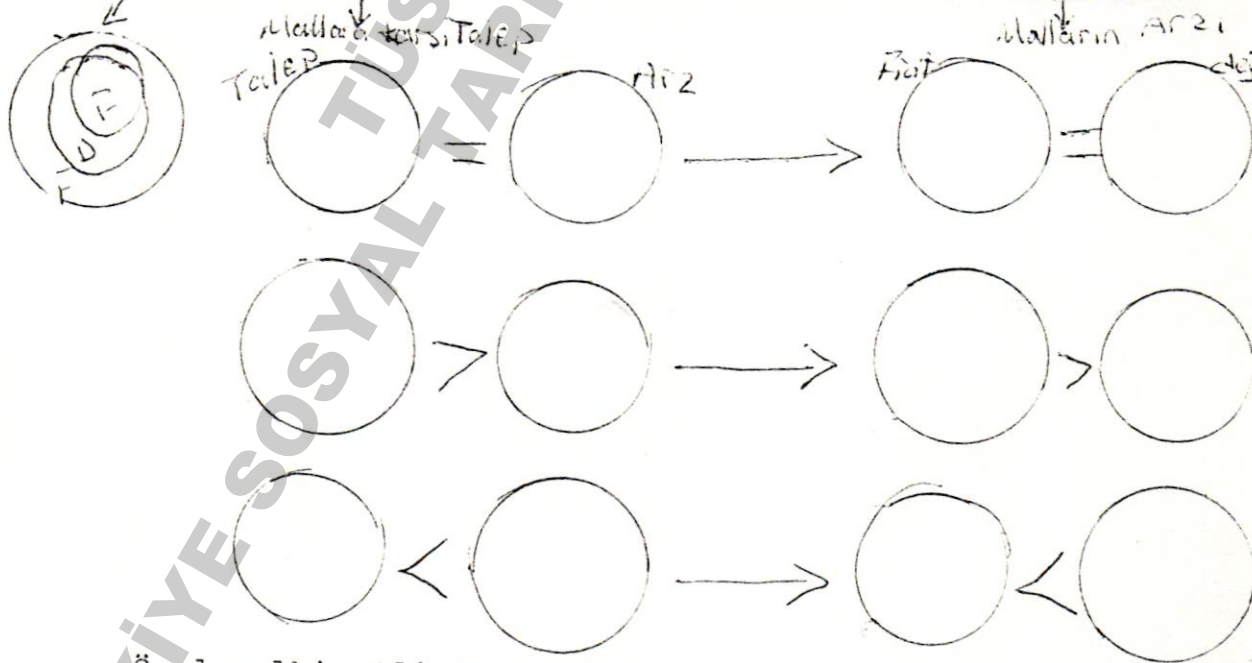
- b-Para bir dolaşım aracı olarak,doğal değişimde olduğu gibi doğrudan gerçekleşemez.Satış(M-P)ve alış(P-M) sağlayan araçtır.Bundan meta dolaşımının genel formülü çıkar.(M-P-M)Bu değişim olmasa paranın değeri olmaz.
- c-Bir ödeme aracı olarak para ancak kredi ile gerçekleştirilen bir dolaşım sonunda ortaya çıkar.
- d-Para bir hazine olarak,birikim aracı olarak işlev görür. gördüğü yerlerde toplumsal gücü ortaya çıkar. Kimde fazla varsa rahattır.Uluslararası bunalıma yol açabilir.
- e-Para dünya parası olarak uluslararası borçların ödenmesinde kullanılır.Kısa süre önceye dek altın kullanılıyordu.

11-Fiat ve Değer Yasasının İşleyişi:

Fiat bir Meta'nın değerinin para ile ifadesidir.Aynı değerler karşılıklı değıştirilebilirler.Fakat bazen denge-sizlikler farklılıklar olur.

Fakat baze Fiat ile değer arasındaki fark nasıl gerçekleşir?

Meta Fiatlarının Değerden Uzaklaşmalarının Nedenleri



Özel melkiyetli toplumlarda Meta'nın talebi ne kadar olacağı önceden saptanamaz..Meta sahipleri ancak pazar-daki rekabet mücadelesinden sonra bir Meta'nın azını çok mu üretilmesine karar verilir.

Eğer arz talebi geçerse fiatlar düşer.

Eğer Talep Arzı geçerse fiatlar yükselir.

Bu durumda üretim ya kısılır,yada arttırılır.DEĞER

FIATTININ etrafında oynadığı merkezi oluşturur.

Değer yasasının bu kuralları hangi sonuçlara yol açar?

fiatların değerden uzaklaşabilmesi, meta üretim toplumun çalışmasına belli oranda böler. Böylece arız ve talebin oynama eğilimi bir uyum içine sokulur.

Değer yasasının bu düzenlemesi pazar durumundan kendiliğinden gerçekleşir.

Bu düzenlemesi

üretim güçlerini gerçekleştirmek için teknolojinin uygulamasına yol açar.

Aynı zamanda rekabet artar üretim sahipleri bir birbirinden farklılaşırlar. Giderek zayıf üretici güçlü tarafından mafedilir.

Değer-fiat mekanizması tarafından düzenlenen özel meta üretimi üreticinin haberi olmadan kendiliğinden gerçekleşen bir düzenlemedir. Bu da insanın bu ekonomik ilişkilere egemen olma- dıkları, boyun eğdiklerini gösteriyor.

Bu uyumsuz durumlar xandak üretim gerçekleşmesin- den sonra düzeltilmesi olanaklı olduğundan her düzeltme girişimi kaçınılmaz olarak bazı bozuk- luklara yolaçar. Çok büyük değerler yok yere har- canır. Emekçilerin sefaleti artar.

111-Kapitalizmde Enflasyonun Anlaşılması İçin Marks'ın Para Öğretisine Ne Gibi Bir Önem Taşır?

Para meta'nın değişimini sağlar demistik.

Meta'nın dolaşımı kadar paranın (dolaşımda) bulun- ması şart mı? ~~xxxxx~~ Para meta'nın yalnızca aracısı olduğu için dolaşımda önemsiz bir rol oynar. Bir kaç kez değişime uğrar. Böylelikle bir yıl içinde birden fazla dolaşıma katılabilir.

Meta'nın fiat toplamı (dolaşım için) : Para mik. 20:

Paranın dönme hızı

5milyar:4kez döner

Dolaşıma neden tam değerli altın sokulmaz?

Altın yerine kağıt ve metaller kullanılabilir.

Altın temsil eder.

Piyasada dönmesi gereken altından fazla kağıt para
kağıt para dolaşırsa ne olur:

Dolaşım kanallarının gereğinden fazla kağıt parayla doldurulması kağıt paranın altına oranla düşmesi demektir. Sonuçlardan bir tanesi Meta fiyatları artar. Bu anlamda enflasyon kağıt paranın altına oranla değerini yitirmesi demektir?

IV-Emperyalist Ülkelerdeki Enflasyon

Enflasyonun artması, kapitalizmin çok yanlış genel bunalımının belirtileri ile birlikte değerlendirmek gerekir.

Enflasyon ekonomide güvensizliğin bir etmenidir.

Emperyalizmin çelişkilerinin arttığının kanıtıdır.

Emekçilerinde toplumsal güvencelerinin tehlikede olduğunu kanıtlar, işaretler.

Bugün Enflasyonun Baş Nedenleri?

Enflasyonun baş nedeni tekâlcî fiat egemenliğidir.

Tekel fiatı, arz ve talepten bağımsız olarak tekeller tarafından saptanır. Buda toplumun tüm katmanlarının tekellere haraç vermesidir.

Özellikle emperyalist devlerin artan silahlanma giderleri tekel sermayesinin değerlendirmek için elverişli koşullar yaratır.

Bu sorun meta dolaşımını artmadığı halde, paranın ve kredi miktarının büyümesi ile birlikte yürür.

Burjuva enflasyon teorisi, enflasyonu, fiat artışlarını, işçi sınıfının ücret artışlarına, talep artışına yada hammadde fiyatlarının yükselmesine üretim giderlerinin artmasına bağlarlar, yada bağlamak isterler.

BU BURJUVA İDDIALARINA KARŞI FARKLI MARKSIST KARŞI KANITLARI İLERİ SÜRÜLEBİLİR?

Kapitalizmde Meta'nın değeri üç temel parçadan oluşur
a-Hammadde-malzemeler

b-Çalışma araçlarının aşınması biçiminde aktarılan üretim araçları (C:değişmez sermaye)

c-İşçi tarafından yaratılan yeni -değer. İşte bu son yeni değer hepsi işçiye dönmek. Patron artı-değer olarak eline geçirir. İşte bu nedenle ücret artışları Meta'nın fiatlarına etki etmez, artı-değerinde işçinin

birazcık daha fazla olması olur.Oysa işverenler buna kesinlikle yanaşmazlar,fiatları yükseltir.Değer ürünü değışmez.Urünlerin satın alma gücü düşer.Tekel karları bunalım döneminde bile artmaya devam eder.

Oysa üretim kapasiteleri tam çalışırsa üretim giderleri düşürülebilir.Ama buna Tekeller yanaşmaz.Eğer Enflasyon olağanüstü aşırı talebi sonucu ortaya çıkardı bunalım döneminde fazla üretilenden dolayı fiatların düşmesi gerekirdi.Günümüzde tersi olmaktadır.

Emperyalist ülkeler hammadde sağlayın sömürülen ülkelere yıllarca gülünç fiatlar ödediler,oysa sanayi ve tüketim meta'ları fiatları durmadan arttı,korkunç karlar elde ettiler.Maliyetin artması palavrası arkasına gizlenen Tekeller enflasyonunun asıl kaynağıdır Giderlerin zorlaması değil.

Enflasyonla Birlikte:

a-Kağıt paranın aniden çoğalması,altına oranla değer kaybetmesi.

b-Korkunç fiat artışları,

c-Ulusal gelirin bölüşülmesinde Emekçiler aleyhine, Egemen sınıflar lehine gelişmeler görülür.

ENFLASYONUN SINIFSAK KARAKTERİ

Paranın değer kaybetmesi emekçilerin gerçek ücretleri nın düşmesine,Tekellerin gücünün artmasına,yoğunlaşmasına,merkezileşmesine yarar,Yeni yatırımlara açarlar.Tekelci olmayan girişimler geri itilir,iş yerlerinin azalmasına yol açar.

Diğer bir yandan:

Tekelci sermaye enflasyon silahını kullanırken,kendi ekonomik çelişkilerininide birlikte getirir.

a-Enflasyonun yolaçtığı toplumsal dengesizlikler sistemi sarsar.

b-Tekellerin uluslararası rekabet durumlanıda zayıflatır.

Başka bir ülkede enflasyon hızı azsa,onlar daha çok ucuz Mal piyasaya sürebilir.

Demek ki Enflasyon üretim güçleri ile kapitalist düzen arasındaki çelişkisinin artması demektir.Enflasyon kapitalizmin artan genel bunalımının varoluşu biçimidir.Karakteristik enflasyon günümüzde ekonomik ıssızlığa yolaçar.Devletle bütünleşmiş tekelci

kapitalizm bunalımsız bir gelişim göstermiyeceğini
kanıtlar.

Tüketici Fiatlarında Yüzde Olarak Yıllık Artış

<u>YIL</u>	<u>ABD</u>	<u>JAP</u>	<u>FAC</u>	<u>FRANSA</u>	<u>B.BRİTANYA</u>
1970	5,8	7,8	3,8	5,5	6,4
1971					
1972					
1973					
1974	11,7	24,5	7,0	13,4	16,1

Satın alma gücünde düşüş yüzde olarak

	<u>1950/60</u>	<u>60/70</u>	<u>70/74</u>
ABD	18,4	23,4	20,4
JAPONYA	32,6	43,3	32,5
B?BRİTANYA	33,3	32,7	31,6
FRANSA	25,5	31,9	21,1
FAC	16,9	23,3	

S E R M A Y E V E S O M U R U

DERS:3

Bu konunun temel amacı,kapitalist toplumun iki temel sınıfı arasındaki ekonomik ilişkilerin özünü kavramaktır.Sermayenin karakterinin ne olduğunu anlaşılır bir şekilde göstermektir.Bunun temel dayanağı Marks'ın artık-değer teorisinin kavranmasıdır.

1-PARA BIÇIMININ SERMAYEYE DÖNÜŞMESİ-BASİT META ÜRETİMİNDEN KAPİTALİST META ÜRETİMİNE GEÇİŞ.

a-Basit meta üretiminde ,üretim mücadelesi için yapılır.Kendi meta'sına karşılık,başka bir kullanım değeri olabilmektedir.Formülü: $M-P-M$ 'dir.

Örneğin:Üretilen buğdayı balıkla değiştirmek için satmak.SATIN alabilmek için SATMAK.

Bu dolaşım içinde para ancak aracı rolünü üstleniyor Dolaşımın kendisi Meta'nın kullanım DEĞERİNE yöneliktir.Para burada sermaye değildir.

b- Sermayenin ayrıldığı bir yan,onun başka türlü bir dolaşım biçimi oluşturmasıdır.Para ile satın alma metalar,daha pahalı satılabilmek için alınırlar. Formül:Para-Meta-daha fazla para. $(P-M-P')$

c-Demek ki bir değer toplamı,bu sürece sokulma sonucunda büyüyerek geri döner.Büyüyen kısım ARTI-DEĞER' dir.

Örnek: Bir işletmeye harcanan para sonuçta büyüyerek geri döner.

d-Bu sürecin amacı tüketimi sağlamak yada Meta'nın kullanım değerini gerçekleştirmek değil.DEĞERİN değeri lendirilmesidir,yani başka bir deyimle ARTI-DEĞERİN elde edilmesidir.

Bu hareket parayı sermayeye çevirir ve para sahibini KAPİTALİST yapar.

2-KAPİTALİZMİN TEMEL EKONOMİK YASASI:artık-değer YASASI

Artık-değer yasasının işleyişinden biliyoruz ki:

a- Artık-değerin elde edilmesi fiat artışlarını bağlamaz.Çünkü eşit değerler mübadele edilmektedir.

Örnek: Bir kalem bir defterle değiştirilebiliyorsa eşit emekle üretilmelerindendir.

2
b-Fiat artışları serbest rekabet kapitalizmde çok kısa ömürlü süreçtir.

c-Ayrıca satış ve alış sürecinde ayrı bir değer doğmaz. Burada üretilmiş değerlerin değiştirilmesi sözkonusudur. Gerçi her kapitalist alırken fiatları azaltmayı, satarken yükseltmeyi dener. Ancak aynı şeyi yaptığı için birbirini dengeler.

Öyleyse

BÖYLE OLDUGUNA GÖRE NASIL OLURDA BAŞLANGIÇTAKİNDEN DAHA FAZLA PARA ELDE EDİLİR?

Kapitalist öyle bir meta bulmalıdır ki, bu meta'nın kullanım değeri, Değer yaratma özelliğine sahip olmalıdır. İşte bu karakteristik meta, insan çalışma yeteneği, onun iş-gücü yani emektir.

Kapitalistlerin, iş-gücünü pazarda meta olarak bulabilmesi için yepyeni bir üretim ilişkisinin varolması gereklidir.

İşte buda KAPİTALİZM dir. Önündeki Engelleri Kaldırmak için Feodalizmi Devirmek Zorundadır.

SERMAYENİN İLKEL (BAŞLANGIÇTAKİ) BİRİKİMİNDEN NE ANLI YORUZ?

Bir yandan köylülerin topraklardan ve yerlerinden ayrılmaları ile giderek ücretli işçiye dönüşmeleriyle, ÖTE YANDAN:

Özel mülkiyetin sayıca azolan kapitalistlerin elinde toplanması ile ortaya çıkar. Giderek küçük üreticilerin mülkleri bu kapitalistlerin eline geçer. Küçük mülk sahipleri de ücretli işçi olurlar. Hukusal yönden özgürdürler. (Feodalizmin boyunduruğundan kurtulmuşlardır.) Ancak ekonomik yönden sömürüye boyun eğmek zorundadırlar. Böylece kapitalist üretiminin temel koşulları yerine getirilmiştir.

KAPİTALİST SÖMURU VE KAPİTALİZMİN ÖZÜ

İnsan iş-gücü gerçekte sahip olduğundan (elde ettiğinden) daha büyük değer ürettiği ve buna kapitalistlerce koyulduğu için KAPİTALİST SÖMURU ortaya çıkar.

İş gücü SATIŞI-İŞ GÜNÜNÜN SATIN ALINMASI-ARTIK DEĞERİN ELE GEÇİRİLMESİ işte kapitalist üretim biçiminin özü budur.

Formül: Para $\rightarrow$ Meta $\rightarrow$ Daha fazla para (P M P')
Sermayeyi yaratan insan emegidir.

3-SERMAYENİN ÜRETİM SURECİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Kapitalist üretim sürecinde, basit meta üretimi sürecinden

farklı olarak:

a-Değer yaratılmasının yanı sıra,

b-Artık-değer de yaratılır,

c-Sermaye kendi kendini değerlendirir. Artı-değerle arttırır.

SERMAYE:

a-Değişmeyen sermaye

b-Değişken sermaye

Olmak üzere ikiye ayrılır.

Değişmeyen sermaye (C) (Constant-kalıcı) olarak tanımlanır. Çünkü üretim sürecinde değeri değişmez. (Makinalar araçlar v.s) Üretim araçlarının değeri, işçinin emeği ile yeni ürüne aktarılır.

İşçi üretim araçları ile üretim yaparken, emeği ile onlara değer kazandırır.

İşçiye verilen ücret ise (değişken sermaye) dir. (V) (Variabel-değişken) olarak tanımlanır. İşçi yeniden üretmek için iş-gücünün yalnız bir bölümünü alır. Gerisi artı-değer olarak kapitaliste kalır.

SÖMÜRÜ NASIL ÖLÇÜLEBİLİR?

İş gücü:

a-Gerekli çalışma süresi

b-Fazla çalışma süresinden oluşur.

Örnek: F. Almanya

1969 yılında: Brüt Sonucu:

Gerekli çalışma süresi: 2,52 saat idi.

Fazla çalışma süresi : 5,08 dakika

Net ücret üzerinden :

Gerekli: 2,21 saat,

Fazla : 5,39 saat idi.

Ayrıca net gelirlerin üçte biri dolaylı vergilere gittiğinden

Gerekli: 1,5 saat

Fazla çalışmada: 6,5 saat idi.

Günümüze kadar süre gelen teknik gelişme, pahalılıkta bu dengayı işçiler aleyhine boğmuştur.

Bömek ki sömürü: gerekli iş süresi kısaldıkça mesai yapıldıkça, emek verimi arttıkça yükselir.

MUTLAK VE NİSBE ARTI-DEĞER

Artı-değerin büyütülmesi iki yoldan gerçekleştirilir.

a-Mutlak artı-değerin üretimi

b-Nisbi artı-değerin üretimi.

a-Mutlak artı-değerin artırılması, ancak gerekli çalışma süresinin dışındaki, fazla çalışma süresinin arttırılması ile olanaklıdır.

Örnek :Çalışma saatini 8'den 10'a çıkarma.

Kapitalizmin başlangıç evrelerinde egemen olan bir yöntemdi.Bu gün ise bu yöntem geçerli olmadığından (8 saatlik iş günü) kapitalistler fazla mesai yöntemiyle amaçlarına ulaşmaya çalışır.

NİSBI ARTIK-DEĞER

Gerekli çalışma süresi, sürekli kısaltıldığı halde fazla çalışma süresi hiç kısılmayarak, NİSBI ARTIK DEĞER elde edilir.

Burada artı-değer yarışmasında kapitalizm bir yarışmaya rekabet girer.Ve bu nedenle ÜRETİM güçleri alabildiğine gelişir.

Bu artı-değer avcılığının sonucudur.Böylece kapitalizmin maddi teknik temelide yaratılır.Üretim toplumsal yapılırken, sonuçta mülkiyete özel kişiler, gruplar el koyar.Buda proleterya ile burjuvazi arasındaki ilişkiyi yaratır.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH

DERS:4

K A P İ T A L İ Z M D E İ Ş Ü C R E T İ

1-İŞ GÜCÜNÜN FİYATI OLAN ÜCRET

İş ücreti,işçi sınıfının durumunun anlaşılmasında temel belirleyici etmenlerden biridir.

İş ücreti:işçinin yaşamı ve toplumsal durumu, işçi sınıfının ekonomik ve politik mücadelesi yönünden olağanüstü bir önem taşır.

Kapitalizmde iş ücretinin içereğini kavrayabilmek için ilk önce iş ücretinin açıklamak gerekir.

İŞ ÜCRETİ NEDİR?

Kapitalizmde işçi sınıfı bir meta'dır.

Her meta gibi bir değeri ve birde fiyatı vardır. İşçinin değeri,(iş gücünün değeri) neyle belirlenir?

Kendisinin tekrar çalışabilmesi,üretim yapabilmesi için kendisine gerekli olan (yemek,giyim,konut)gibi ihtiyaçların karşılanması ile belirlenir.

Daha da açarsak :İŞ GÜCÜNÜN değeri,bu iş gücünün üretimini ve yeniden üretimi için gerekli çalışma süresi ile(fazla çalışma süresinin dışında)belirlenir.Yani aldığı ücret geçimini sağlayıp yeniden üretmesi için aldığı ücrettir.

Ancak meta-işgücünün diğer farklı bir yanı var. Meta-işgücünün içine tarihsel-ahlaksal bir ögede karışır.Bu öge işçi sınıfının gücü ve sınıf savaşları ile belirlenir.

Yani bu işgücü,toplumun demokratikleşmesi sömürünün sınırlandırılması yada ortadan kaldırılması için kullanılır.

Bu tarihsel,ahlaksal ögeninde güçlü olması,o ülkenin,gelişmişliğine,işçi sınıfının deneylerine,kültür düzeyine,coğrafi konumlarına,gelenek ve göreneklerine bağlı nesnel bir olgudur.

Meta,iş-gücünün fiyatı ücrettir.

Yani ücret, iş-gücünün değerinin dönüştürülmüş biçimidir.

Çünkü ücret,belli gerekli çalışma süresi için ödenen paranın toplamıdır.

ÇALIŞMA ÜCRETİ SÖMURUYU NASIL VE NEDEN GİZLER?
 Ücret kapitalist ile işçi arasındaki değiş-tokuş ilişkilerinin biçimini dile getirir.

Ücret, çalışma gününü:

Gerekli çalışma günü(yada saati)

Fazla çalışma günü(yada saati)olarak ayırmaz.

Başka bir deyişle,

Ödenen ve ödenmeyen çalışma saati olarak ayırmaz.

Bunu"örneğin:saat başı 10,-DM alıyorsun diyerek gizler"

Oysa biliyoruzki işçi aldığı ücretin karşılığını, gerekli çalışma saati içinde bir kaç saatte üretir. Bu şekilde kapitalizmin sömürü ilişkileride gizlenmiş olur. Ayrıca meta-işgücünün satılmasında, kapitalistin ödediği ücret, iş-gücünün karşılığı değilde, işçinin emeğinin fiatıymış gibi bir görünüm kazandırıldığı için sömürü göze çarpar, kavranmaz olur.

Daha da açarsak:Önceki seminerde ne demiştik:

Meta'nın değerini belirleyen emektir demiştik. Öyleyse işçi ürettiği meta'ların değerinin tümünü alıyor mu? Hayır.

Örneğin: Maden işçisi günde 5 ton kömür çıkardığına göre 48x300:1450 DM alıyormu? Hayır.

Demek ki işçi emeğinin karşılığını değil harcadığı iş gücünün kendisi için gerekli bölümünü alıyor.

SÖMURUNUN GİZLENMESİNE YOLAÇAN NOKTALARI ÖZETLERSEK

1-İşçi sanki emeğini satıyormuş gibi görünür.

2-İşçi ücretini ancak iş bittikten sonra alır.

3-İş ücreti, iş günün uzunluğuna doğrudan bağlı kılınmıştır.

4-İşin kalitesine göre ücretlerle farklı kılınmıştır

2-KAPİTALİST SÖMÜRÜN YOĞUNLAŞMASINDA ÜCRET BİÇİMLERİNİN OYNADIKLARI ROL

İşçi ücretinin çok değişik biçimlerde olması, ücretin emeğin karşılığı olduğu kanısını uyandırmaktadır. Böyle sanmak yanılgı olur. Ücretleri genellikle iki temel biçime ayrılmak olanaklıdır.

a-Zaman ücreti

b-Parça ücreti

ZAMAN ÜCRETİ NASIL HESAPLANIR?

Çalışmanın doğal ölçüsü zamandır.

İş-gücünün günlük değeri saatlere bölünür ve saatlere göre hesaplanır.

İş-gücünün uzatılması ve işin yoğunlaştırılması ile sömürü artar. Çünkü bu durumda "iş saatinin fiat" düşer. PARÇA ÜCRETİNDEN, YADA SERİ ÇALIŞMA ÜCRETİNDEN (AKORT-ÜCRET) NE ANLARIZ.

Parça ücreti, zaman ücretinin değişik bir biçimidir. Burada ödenen ücret, doğrudan doğruya imal edilen parça başına bağlanır. Yani iş-gücünün günlük değeri, üretilmesi gereken parçaların sayısına bölünür.

Böyle bir durumda emeğin karşılığının ödendiği izlenimi daha da artar.

-Parça ücreti kapitaliste sayısız yararlar sağlar: Üretim daha kolay gözetlenir, denetlenir.

-Parçanın niteliği istenenin altında ya da kötü olursa ücret kısılabılır.

-İşçi ücretini artırabilmek için bütün gücünü son sınıfa dek zorlar. Parça sayısını artırır. (Akord çalışma. Bu çalışma ölüm kadar zordur.)

Günümüzde Tekelci burjuvazi randımanına göre ücret verildiği izlenimini uyandırmış, buna görede ücret ödemektedir. Bunlardan biri analetik iş yeri değerlendirilmesidir.

Yani her işçi için ayrı ücret koşulları saptanır. Aynı bant ta çalışıp aynı işi yapan oysa ayrı ücret alan işçiler vardır. Ayrıca başarı ikramiyesi, kazançtan pay verme gibi ücret şekilleri de vardır.

Bunların yanı sıra kadınlar çok düşük ücretler alır. Gençler, çıraklar, stajyer işçiler çok düşük ücretlerle çalıştırılırlar.

BÜTÜN BUNLARIN AMACI NEDİR?

Ücretlerin çeşitli şekillere bölünmesi: Kapitaliste sömürüyü arttırma ve aynı zamanda gizleme olanağını verir. Sendikaların ücret politikası için yürüttükleri eylemleri güçleştirmeyi ve engellemeyi amaçlar.

"Ücret politikasının bilimselleşmesi" demogojisi altında işçilerin ve sendikaların Tekelci burjuvazinin işine gelen bir ücret talebinde birleştirilmeleri hedefini taşır. Bu uygulama ile burjuvazi işçilerin dayanışmasını kırma- mayı, onları bölmeyi amaçlar.

3-GÜNÜMUZDE ÜCRET MÜCADELESİNİN ROLÜ

İşgücü-ücreti birbirine ters iki genel eğilimi doğurur.

a-İşçilerin sermayeye karşı mücadelesini birleştirir.

b-İşçiler arasında rekabeti arttırır.(Özellikle parça üretiminde)

İşçilerin ortak mücadelesi, kapitalist ücret yasasının kaçınılmaz sonucudur.

BRÜT, NET, GERÇEK ÜCRET İLİŞKİSİ (FAC'DEN BİR ÖRNEK)

Brüt ücret: İşçinin sözleşmesi gereği alacağı para.

Net ücret: İşçilerin, doğrudan vergiler ve giderlerin düşülmesinden sonra alacağı ücret. Bu gider ve vergiler kapitalist tarafından doğrudan kesilip devlete iletilir.

Gerçek ücret: Ücretlerin, satın alma-gücü, yani fiat artışları karşısında net ücretlerin gelişme durumu.

Net aldığımız ücret, bugünkü 5kg et alıyorsa 1 ay sonra alamıyorsa 4 kg inmişse, işte gerçek ücret budur.

Ücretin bu üç ortaya çıkış biçimi şemtik bir örnekle gösterelim.

BRÜT ÜCRET 100 Dm

% 25 vergi ve diğer vergiler ----- 25 DM

NET ÜCRET ----- 75 DM

---Fiatların %7' lı tırmanması karşısında

ücretlere %7 zam geldiğini düşünülür

---Ayrıca devlet vergileri tırmanma halindedir.

Münih'teki ekonomik araştırma enstitüsü IFO 1974'de

kazanılan her bir markın %47,5 ni vergilere gittiğini hesaplamıştır.

2amlar
ücret artışı
ni sağlamaz
Enflasyon
karşılığıdır

ÜCRET-FIAT HELEZONU KONUSUNDAKİ BURJUVA GÖRÜŞLERİNİN ELEŞTİRİSİ

3

Enflasyon konusunda gördüğümüz gibi ücret artışları yalnızca (S/V)artı-değer sermaye değer oranına etki eder.

Meta'nın değerine bir etki yapmaz.(Meta verilen emekle değerini bulur.İşçiye zam yapılmışsa artı-değer de azı-cık alır,meta'nın değeri yükselmez.)

Bu da burjuvazinin ücret-fiat sarmalma ilişkin görüşlerini ve iddialarını teorik düzeyde bilimsel olarak çürütür.

Kapitalistlere göre ücret,kullanılan ücretin araçlara gibi maliyetin bir parçasıdır.Maliyet giderleri düşük olursa yüksek bir kazanç elde edilir.Yüksek olursa kazanç düşer.

(Burjuva görüşü)Kazanç:artı-değere el koyulmasıdır. Üzerinde durulması greken konu yaratılan yeni değerın ücret ve kar diye bölünmesidir.

İşçi ücretinin yüksekliği onu ve ailesinin yaşam tarzını belirler.İşçi yüksek ücret için mücadele vermesi onun için yaşamsal bir anlam taşır.Çünkü Kapitalizm de işçi sınıfının refah ve yaşam düzeyi ücrete bağlıdır.Böylece ücret mücadelesi,sınıf mücadelesinin önemli bir parçasıdır.

Ancak burjuvazi karından vermek istemedikleri için işçilerin kazandığı ücret artışlarını,fiatları yükselterek dengelemeye çalışırlar.Bu fiat artışlarının sonunda sendikalara yüklenmeye çalışırlar.

Günümüzde Kapitalistler ve hükümetler elele vererek sendikalardan ücret artış,taleplerinden vazgeçmelerini isterler.Çünkü düşük ücret yüksek kazanç demektir.

Kapitalistler diyor ki:

"Bu günkü kazancımız sizler için çocuklarınızın için yarına iş yeri demektir."

Oysa soruyoruz onlara,çelik patronlarına 1977 yılında net karınız 22 milyar Marktı.Bu kar 1978,1979,1980 yıllarında artmaya devam etti.

PEKİ NEDEN KAPATIYORSUNUZ HÖSCH'Ü VE ÖTEKİLERİ, Onlara yalana dayanmış sırtını.Bırakalım işyeri açmayı olanları bile korumuyor,otomasyonlarla,işçileri işlerinden ediyorlar.En taze örneği işte ADLER,FFU firması fabrikaları ucuz işçi çalıştıracakları başka

6
ülkelere taşıyorlar.

Özetlersek,

Dünün kazançları bugün işsizliği demektir.

3 Bu bakımdan ücret mücadelesi yönünden önemli olan satın alma gücüdür. Çünkü ücretler, ücretlerle birlikte satın alma gücü yükselirse talep artacaktır. Dolayısıyla ücrette artacaktır. İşte bu fazla işyeri anlamına gelir. Aksi halde kapitalistin artık-değeri ne kadar büyük ölçüde sömürürse o kadar çok işsizlik, eğitimsizlik, olanaksızlıklar baş gösterecektir.

Biz bu nesnel gerçeği göstererek, geçerli ücretlerin artmasıyla sınıf çelişkileri yok olur diyen burjuva görüşlerini çürütür. Çünkü asıl ana nokta olan özel mülkiyet ortadan kalkmaktadır. Artı-değere burjuvazinin el koyması engellenmeden sınıf çelişkileri ortadan kalkmaz.

Bu koşullar altında işçi sınıfının ekonomik mücadelesi özellikle ücret mücadelesi ne gibi önem taşır,

x-İşçi sınıfının ekonomik savaşımıyla kapitalizmin aşırı sömürsünü sınırlayabilir.

x-Savaşım gücünü arttırır.

x-Burjuvaziyi tavizler vermeye zorlar.

x-Toplumun demokratikleşmesine yardım eder.

x-İşçi ve ailelerinin toplumsal durumu nispeten düzelir.

x-Günümüzde anti-emperyalist bir niteliğe bürünmüştür.

Çünkü şirketler uluslararası dev niteliktedir.

x-En önemlisi de, sınıf mücadelelerinin öğretilmesinde, ekonomik mücadele en başta gelen okullardan birisidir.

PEKİ EKONOMİK MÜCADELE İŞÇİ SINIFI SÖMÜRÜDEN KURTARIRMI?

Hayır

İşçi sınıfına tarih çağımızda bir görev vermiştir. Sömürü yu ebediyen yok etmek için erki ele geçirmek zorundadır. Sermayenin egemenliğine ve dayanaklarına son vermek zorundadır.

Ekonomik mücadele politik mücadele ile birleşmedikçe, bütünleşmedikçe kalıcı başarılar elde etmek zor, sermaye egemenliğini yıkmak olanaksızdır.

İşçi sınıfı bu görevi yerine getirebilmesi için örgütlü davranmak zorundadır. Bunun için sendikaların, derneklerin barış örgütlerinin vs önemi büyüktür. Ancak o kendi partisinde yani komünist partisinde örgütlenmedikçe bu tarihi sorumluluğu yerine getiremezler.

Enternasyonalist kazanımlar elde edilmeden yine başa-
rıya ulaşması çok zordur. Topal kalır, ve sonuçta çık-
mazlara götürür. Bunun için içinde her yurtsever işçi,
aydın, öğretmen kim varsa ulusal çıkarları sağlayan par-
tiye girmelidir.

Bir ampül fabrikası

500 ampül üretiyor.

500x150:750 DM.

Patron masrafı:

Bina masrafı: 10 DM

Makina yıpranma: 20 DM

Enerji : 20 DM

İşçi ücreti : 100 DM

Ham madde : 100 DM

250 DM

Geriye kalan Artı-değer : 500 DM

İşçi ücreti : 100 DM

600 DM

1	2	3	4	5	6	7	8	:600
7,5	-7,5	-7,5	-7,5	-7,5	-7,5	-7,5	-7,5	

İşçinin Fazla çalışma süresi
gerekli (Artı-değer)
çalışma
zamanı
(ücret)

Maden işçileri: 4.8 ton kömür çıkarıyor.

4.8x300:1450 DM	Bina masrafı	10 DM
100 işçi için	Makina yıp.	20 DM
1450	Enerji	20 DM
250	Yeni yatırım	200 DM
1200 patron ve	ve hammadde	
işçinin	İşçi ücreti	100 DM
eline geçen		350 DM

1	2	3	4	5	6	7	8	: 1200Dm
150	-150	-150	-150	-150	-150	-150	-150	

İşçi için Artı -değer patron için

DERS:5

S E R M A Y E B İ R İ K İ M İ

Bu dersin ağırlığı kapitalist birikim genel yasalarının anlaşılmasını amaç edinmiştir.

Kapitalizmin tarihsel bir görevi yerine getirmek durumundadır.

a-Maddi üretim güçleri(fabrika,makina vs ve işçi sınıfı) yaratır.

b-Üretim toplumsallaştırılır.Böylece sosyalizme geçmenin maddi temelini yaratır.

SERMAYE BİRİKİMİ NEDİR?

En genel anlamı ile SERMAYE BİRİKİMİ artık-değerin bir bölümünü sermayeye eklemesi ile gerçekleşir.

Kapitalizme özgü tarihsel bir birikme tarzıdır.Geçicilik özelliği taşır.

Toplumsallaşmış üretimin koşulları altında genişletilmiş yeniden üretim süreci oluşmasını sağlar.(İki yönlü büyük sermaye-fazla işçi)

YENİDEN ÜRETİM NEDİR?

Marx Kapital c.1 sf 591'de şöyle diyor:"Bir toplumun tüketimi (yani yemek,giyim,konut,kültürel vs)bir yana bırakması nasılsa olanaksızsa,üretimden vazgeçilmesi de olanaksızdır.Bu nedenle sürekli bir ilişki olarak ve sürekli yenilenmesinin akışı içinde incelendiğinde,her toplumsal üretim süreci, aynı zamanda yeniden üretim sürecidir."Yani hangi toplumsal düzen olursa olsun yeniden üretim yapmak zorundadır.Bu süreç devamlı olmalı,periyodik olarak aynı aşamalardan geçmelidir.

Aynı zamanda yeniden üretimde söz konusu olan,tüketilen meta'ların yerine yalnızca yenilerini koymak değil:

(bu birincisi,),aynı zamanda (ikincisi) toplumun üretim ilişkilerini durmadan yeniden yaratmasında söz konusudur, Kapitalizmde toplumsal ilişkilerin yeniden üretilmesi:

Sermaye erkinin işçi sınıfı üzerindeki egemenliğinin yeniden üretime ve bu süreçte kapitalizmin çelişkilerinin de artması demektir.

Yeniden üretim yaparken

1-Basit yeniden üretim:Eski durumun yeniden üretilmesi

2- Geliştirilmiş yeniden üretim:Sermayenin genişlemesi

büyümesi sözkonusudur.

Bunlar arasında açıkca belli dar bir fark vardır. Bu nedenle ekonomi politik ikisinin arasında bir ayırım yapar.

Ne bu ayırım:

BASİT YENİDEN ÜRETİM:

Basit yeniden üretim hep aynı basamakta kalan üretimdir. Yani tüketilmiş üretim ve kullanım mallarının yeniden üretilmesi .Buna karşılık artık-değer kapitalist tarafından:

a-Varlığı gerekli maddelerin

b-Lüks malların satın alınması için harcanır.

Yani daha basit üretimde bile kapitalist sömürünün temelleri belli olmaktadır.Çünkü bu kapitalist sermaye artık-değere dönüşür.

c:Değişmez sermaye

v:Değişken sermaye(işçinin aldığı)

s:Artık-değer.

Bir şema

Bir patron:

80(C)değişmez sermaye,(Makina, malzeme)

20(V)değişken sermaye,(İşçi ücreti) yatırır.

%100'lük bir artık-değer gerçekleştirdiğini kabul edersek,

80+20+20 :120 eder.Bunun 20'sini kendisine harcarsa, başlangıçtaki sermayenin aynısı ile(80+20 : 100)'le üretime başlar.Aynı şekilde sermayenin 5 kez dönmesini düşünürsek her defasında 20'yi kendisi için harcıyorsa hep aynı sermaye ile işe başlıyor.Ancak 5x20:100,koyduğu sermayeyi işçilere çıkarmıştır.Ama yine 100'lük bir sermayesi var.Yeniden BASİT ÜRETİME geçilebilir.İşte bu YENİDEN BASİT ÜRETİM'dir.

GELİŞTİRİLMİŞ YENİDEN ÜRETİM

Bu geliştirilmiş bir basamaktaki bir üretimdir.Patron kendi harcamalarının dışında artık-değerin bir bölümünün birikimi ile üretimi arttırır.Kapitalizm kendisinden önceki tüm üretim şekillerinden farklı olarak geliştirilmiş üretime yönelir.Rekabet geliştirilmiş üretimi kaçınılmaz zorunluluk haline sokar.

Geliştirilmiş yeniden üretim yalnızca artık-değer değil toplumsal üretimi ilişkilerinden yeniden üretir,geliştirir:

Örnek :

- 1-Daha çok kapitalistler, yada daha büyük kapitalist
- 2-Daha çok işçi üretilmiş olur işçilerin çoğalması ise
- 3-Kapitalizmin iç çelişkisi arttırır.Ve kendi
- "Mezar kazıyıcısını" böylece ortaya çıkarmış olur

KAPİTALİZMDE ARTI-DEĞER BİRİKİMİ HANGİ
EKONOMİK YASALLIĞA GÖRE ZORUNLUDUR ?

Kapitalizmin temel yasası:Ücretli işçilerin emeği
 Kapitalistlere çalışmadan gelir sağlar.Bu geliri güvence-
 yle sürekli sağlayabilmesi için:

- a-Kapitalistler arası rekabet savaşına dayanabilmeli,
- b-Rakiplerinden her yönden üstün olmalı,(sermaye ve üreti-
 im ilişkileri yönünden)

c-Artı-değere daha çok el koymak.

Bu bakımdan kapitalist üretimde anarşi(kargaşa)
 ve rekabet yasası kapitalistin SERMAYEYİ BİRİKTİRME
 zorunluluğunu gerektirir.

- a-Teknik düzeltmeler,
 - b-İşletmenin genişletilmesi,hep sermaye birikimi ile olur
- Bütün bunlar işçinin daha çok sömürülmesini sağlar karı
 daha da arttırır.Başka bir deyimle ARTIK-DEĞERE daha çok
 el koyup biriktirir.

Yani geliştirilmiş yeniden üretimin özü BİRİKİMDİR.
 ÜCRETİ ödenmemiş emeğin gittikçe ve artan ölçüde ele geç-
 irilmesidir.

Bu birikim,teknolojinin hızla gelişmesi,sermayenin kulla-
 nımının artması ile

- sabit sermayenin payının
 - Değişken sermayenin payına göre daha hızla büyümesi
- sonucunu doğurur.Yani kapitalizm serpilip gelişir.

SERMAYENİN ARTAN ORGANİK BİLEŞİMİ HANGİ TOPLUMSAL ETKİLERE YOL AÇAR?

Emek üretkenliği arttıkça değişmez sermayenin payı da artar. değişen sermayenin payı giderek geri gider. Sömürülen işçi sayısı artar. Bu değişen bileşme, organik bileşime karşılık gelir. İşçilere iş bulma olanakları daralır. üstlerinde baskı artar. SANAYİ'de bir yedekler ordusu oluşur. (Bunlar yüksek konjöktör dönemlerinde kapitalistin emrine hazır olup, bunun dışında ücretleri düşük tutmak için kullanılan işçiler ordu sudur.)

Bilim ve teknikteki gelişme ve ilerleme, ihtiyaçların gittikçe daha iyi karşılanması olanakları, işçi sınıfı üzerindeki baskıların artması ile at başı gider.

Sınıfsal durum olumsuz yönde etkilenir. İşçi sınıfı bilim ve tekniğin getirdiği olanakları yitirdikçe yitirir.

Her bir sermayenin büyümesi, üretim ve sermayenin yoğunlaşması ve merkezileşmesi birlikte gerçekleşir.

TEMERKÜZ (TOPLANMA) VE MERKEZİLEŞME KAVRAMLARINDAN NE ANLIYORUZ?

Temerküz (toplanma), bireysel sermayenin, artı-değer sayesinde büyümesi demektir. Sermayenin merkezileşmesi ise iki veya daha çok sermayenin birleşmesi ile ortaya çıkar. Anonim şirketler bunun tipik örnekleridir.

Temerküz ve merkezileşme birbirine sıkı sıkıya bağlıdır.

TEMERKÜZ'ÜN (TOPLANMANIN) VE MERKEZİLEŞMENİN SONUÇLARI NE OLUR?

Çok büyük zenginlikler az sayıda zenginin elinde toplanır. Böylece ortaya çıkan büyük işletmeler rekabet savaşında önemli yararlar ve öncelikler kazanırlar. Küçükleri yok ederler. Büyük işletmeler modern makinaları devreye sokarlar. Emek üretkenliği artar, maliyet giderleri düşer. Sermaye birikimi böylece kapitalizmi tekelciliğin sınırına kadar götürür. Serbest rekabet kapitalizm'den TEKELCİ KAPİTALİZME GEÇİŞİ hazırlar. Büyük kapitalist işletmelerin doğuşuna yol açar.

Tekel karı, sürekli ekstra bir kar olarak tekelci olmayan tüm sınıf ve katmanlardan alınır. Serbest Rekabet Kapitalizmi karından daha yüksektir.

KAPİTALİST BİRİKİMİN GENEL YASASI VE İŞÇİLERİN DURUMU

Sermaye ile sermaye büyümesi ne kadar artarsa;

a-Emeğin gücü o kadar artar,

b-Proleterya o nispette büyür.

c-Çalışan işçi sınıfına kıyasla sanayideki yedek işsizler ordusu büyür.

d-İşçiler üzerindeki baskı artar.

e-Tekniği alabildiğine geliştirir.Kendi hizmetine sokar. Teknik geliştikçe canlı emeği saf dışı bırakır.Sermayenin Tekelleşmesi Toplumun öteki kesimlerini proleterleştirir. Kapitalizmin büyük çelişkisi,büyük zenginliklerin belli ellerde toplanmasına karşı,işçi sınıfının sefaletinin artmasınada yansır.

KAPİTALİST BİRİKİMİN GENEL YASASI GÜNÜMÜZDE NE GİBİ ETKİ YAPMAKTA

-F.Almanya'da işsizler sayısı 2 milyona yaklaşıyor.Bu periyodik bunalım aşıldıktan sonra bir süre için bu işsizlerin sayısı azalabilir.

-Ülkemiz sürekli bir bunalıma içinde milyonlarca işsizlik var,bunalım kalıcıdır,aşılamıyacaktır.

-Gerçek ücretler her ülkede düşmektedir.

-İş ağırlaşmakta,işin yoğunluğu artmakta,bu da işçi sınıfının sınırlarının aşınmasına yol açar.İş kazalarının artması içki tüketiminin büyümesi,aile içi geçimsizliklerin artması bunu kanıtlamaktadır.

-Çalışan işçi ordusunun sömürüsü artmaktadır.

-4 milyona varan yabancı işçiler yedek sanayi ordusu rolü görmektedir.İş Konjoktürü iyi olunca bunlar "aslanlar"bunalım gelince "düşman"ilan edilmektedir.

-Gerek dış ülkelere sermaye ihracatı,gerekse üretimi onlara kaydırma girişimleri büyümektedir.O ülkelerdeki düşük ücret düzeyinden yararlanma çabaları durmadan gelişmektedir.

DERS:6

S E R M A Y E N N İ N Y E N İ D E N Ü R E T İ - M İ V E K A P İ T A L İ Z M D E E K O N O - M İ K B U N A L İ M L A R

Dersimizin bu son bölümünde aslında Marx'ın ekono-
mik bunalımlar öğretisinin ayrıntılarını açıkla-
mak olanaksızdır.Ama şimdiye dek gördüğümüz ders-
lerin ışığında ekonomik teori ve pratiğin güncel
konularını Marksist eko-politiğe dayanarak yargı-
layabilmek ve bilimsel bilimsel olarak açıklaya-
bilmek amaç edinmiştir.Bu amaçla bunalım konusu
burada genel hatları ile ele alınacaktır.

BUNALIMIN ORTAYA ÇIKIŞ NEDENİ

Dikkat edersek burjuva açıklamalarında bunalım
gizlenmek için "Enerji bunalımı,hammadde bunalımı
para bunalımı,tüm dünyayı kapsayan bunalım" gibi
açıklamalara sık sık rastlarız.Yada "Ekonomik dur-
gunluk gerileme " sözcükleri ile bunalımı geçiş-
tirmeye çalışırlar.

Peki Marksist Ekonomi Politik Bunalımı Nasıl Açıklar?

Ekonomik bunalım,Kapitalizmin gelişim yasalarına
uygun kaçınılmaz birer olaylardır.Belirli bir dü-
zende ortaya çıkarlar,

Sermaye birikimini geçen dersimizde görmüştük.Ser-
maye birikiminin gittikçe yoğunlaşması,üretimin
sınırsız ve plansız gelişmesini,artmasını sağlar.
Sonuçta artık-değerin daha çok Kapitalistlerin
eline geçmesi işçi sınıfı ve emekçilerin daha çok
sömürülmesi gerçekleşir.Onlar üretimi arttırırken
kitlesele olarak satın alma gücünde düşer.

Örnek:(her gün aldığımız kesme şeker 1-1,5 yıl
önce 129 pf.-126pfenig, bugün 150 pfening.Daha
bir çok örnek verilebilir.■

Örnek benzin 3 yıl önce 74pf iken bugün 151-2-3
pf.iki katı artı-Maaşlarda 2 kat artış var mıdır?
Hayır:)

Kitlesele satınalma gücünün azalması,Meta'nın pazar
bulmasını getirir.,gündeme.İşte bunalımanın asıl sırrı
burada yatıyor.Bu bunalımla birlikte işsizlik

sefalet aratar,

Kitlelerin devrimci kücadesi daha bir ileri boyutlara, çıkarken günümüzde toplumun önemli bir kesiminde iletişim ve öteki araçlarıyla burjuvazi etkisiz hale getirmek için tüm çabasını yoğunlaştırır.

Örnek: Bir alman öğretmen beni dersine davet etti.

ders konusu : İnsanların yaşaması için gerekli olan ihtiyaçlar "kültür ihtiyaçları, araba, özel ev, bahçe, bisiklet ,güzel mobilya diye öğretti" Yani gerçek kültür ihtiyaçlarını ben sayınca mosmor kesildi. Bu burjuvazinin bir oyuncağıdır. Ama tüm bunlar kapitalist toplumda uzun süren bir sarsıntıyı getirir.

EKONOMİK BUNALIMIN PERİYOTLARI

Bunalımların gelişmesinde yatırımların büyük bir yeri vardır. Konjunktürel büyüme sırasında (sermeye birikimi sonunda) yeni işletmeler kurulur. Mevcut olanlar geliştirilir, modernize edilir.

Bunun üzerine makinalara, inşaat malzemesine, işgücüne talep aratar. Buda gelişmeyi sağlar.

ANCAK böyle bir gelişim sonunda Meta-arzı azalmaya yüz tuter. Öyleki zaman zaman talep tarzı aşar.

Yeni işletmeler devreye girinici bu talebi karşılamak için metalar yoğun bir şekilde pazara sürülür.

Bu kezde satınalma gücü pazardaki tüm metaları tüketmeye yetmez.

Üretim fazlalığı açık seçik kendi ni gösterir. O zamanda yatırımlar azaltılır. İşletmeler üretim fazlalığına göre

harcamak için üretim kapasitelerini düşürür. Doğal olarak işsizlik başlar. Başka bir deyişle bunalım Değişmez Sermayenin büyütülmesine bağlı bir olayda diyebiliriz.

Bunalımı aşmak için

- a-Yeni pazarlar bulmak
 - b-Üretimi korumak gerekir
 - c c-Gerginlik ve savaş konüllendir. Üretime ihtiyaç artmaya başlar
- bir süre sonra Metalara talep artar. Kapitalizm yeniden üretime geçer Yeniden işletmeleri geliştirir. Hızlı üretim yine Meta bolluğuna yolaçar.

Bunalım yine ~~başlar~~ başladı demektir.

PERYODİK BUNALIMIN DIŞINDA BUNALIMIN BAŞKA NEDENLERİ
Peryodik bunalımların yanısıra başka nedenlerdende

kapitalizm bunalımlara girer.

a-Uluslararası kapitalist mübadelesi sürekli bir para bunalımını ve ödeme açıklamalarına varolmasını sağlar. ve bunu ortadan kaldıramaz.

İthalat (borçlardan dolayı) yapılamaz olur. Bu da tekrar geri dönüp ihracat yapan ülkelerin üretimlerini etkiler. YİNE BUNALIM .

b-Bir önemli bunalımda bilimsel-teknik gelişmenin kapitalistkapitalist yoldan uygulanışı ile ortaya çıkar. Saptırmak için burjuvazi "teknolojik işsizlik" diye görüş ortaya atar.

ABD'de teknik gelişim sonucu ekonomik bunalım olmasa bile milyonlarca işsiz vardır. Ama sosyalist ülkelerde yoktur.

c-Devlet Silahlanma eğitim, sağlık, ulaştırma, haberleşme gibi konularda harcamasına sürekli kılabilmek için emekçilerin sırtına sürekli vergileri bindirir. Buda onlar yine satın alma gücünü azaltır. İşte bunalımın bir nedeni daha ortaya çıkıyor. çıkmıyor olur.

DEVLETLE BÜTÜNLEŞMİŞ TEKELCİ KAPİTALİZM HANGİ EKONOMİK DÜZENLEMELERİ GERÇEKLEŞTİREBİLİR VE NANGİ SONUCU ELDE EDER,

Devlet bütçesinde toplanmış milyarlarca liralara yardımını ile çok geniş ekonomik gücü ile aşırı üretimin önemli bir bölümünü satın alabiliyor.

Örneğin: (AET) devletlerinde şeker, tereyağı, domuz, et daha başka şeyler devletin desket alımı ile tükenir. Ordu v.s veya devlet kapitalistler pahalı alır, tüketiciye ucuz satar. Türkiye de petrol gibi

Devletin tüm olanak ve araçları pazarın dergesini bağlamak için kullanılır.

a-Vedgi iedileri, (işverenlere çok fazla vergi iadebi ödemi

b-Sürekli silahlanma ve devlet bütçesinden karşılanması.

(Uçağa, silahlara, benzine... herşey sayılabilir.)

c-Aşırı tüketim dış ülkelere ihraç edilmesi için ihracat primleri verilir. İhracat kredisi için devlet garantizi patronlara verilir.

d-Sermaye ihracatı devlet yardımı ile teşvik edilir-

e-Verimsiz işletmeler devletin yardımını ile ayakta tutulur

f-Kömür-maden işletmelere devlet büyük yardımlar yatırır.

h-Devlet sermaye ile emek arasında düzenleyici rol oynar.
Örneğin:"Grevleri,direnışleriyasaklıyarak ,kapitalizme
yardım eder.Yada ücretleri dondudarak yardım eder.

SONUÇ:olarak bunalım çabuk arttırılmasını sağlar.Ama
temel çelişki çözülmedikçe bunalımın hiç bir zaman köküd
yot edilemez.

Bu gelişkide kuşkusuz özel mülkiyet ilişkileri,örgütlü
bir biçimdi bunu aşmadan bunalımlardan kurtulamıyacaktır.

TÜSTAV
TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VE YAYINLARI

TÜRKİYEDE İŞÇİ SINIFININ YAPISI

Türkiye işçi sınıfı tarım, sanayi ve hizmetler sektöründe 5 Milyon dolayındadır. İktisaden faal nüfusa oranı yüzde 30'un biraz üzerindedir. Bu, gelişmiş kapitalist ülkeler proletaryasına göre düşük bir orandır. Bir yanıyla ülkede kapitalizmin gelişme derecesiyle bağlı bir olgudur.

Fakat, işçi sınıfının ülke ekonomik yaşamının canevini elinde tutması, nüfusun tümünün yaşamsal ihtiyaçlarının her gün daha çoğunu üretmesi ona nicel durumunun ötesinde bir yer ve etkinlik kazandırmaktadır. Proletarya özellikle onun çekirdeğini oluşturan sanayi proletaryası, ülkenin sosyo-ekonomik ve siyasal yaşamının değişik alanlarında önemli bir rol oynamaktadır. Belirleyici bir güçtür.

Emperyalizme çok yönlü bağımlılığın ve orta derecede sosyo-ekonomik yapının etkileri, ülkede, işçi sınıfının yapısal özelliklerine, bileşimine yansımaktadır.

Tarımsal üretimde ve madencilikte çalışan işçilerin proletaryanın tümüne oranı yüzde 25'e yakındır. İmalat sanayii işçileri için bu oran yüzde 30'u geçer. Hizmetler sektörü içinse yüzde 35 dolayındadır.

Tarımsal üretimde ve madencilikte çalışanların proletaryanın tümüne oranındaki görece yükseklik, Emperyalizmin ülkemize dayatmış olduğu tarım ürünleri ve hammadde üretiminde uzlaşma biçimindeki işbölümü ile ve dayatılan sanayileşme modeli ile ilgilidir.

İnşaat sektöründe çalışan işçilerin proletaryaya oranı ise yüzde 10 dolayındadır. Bu durum, belli ölçüde, ülkemizde kapitalizmin gelişme derecesi ve onunla bağlı olarak üretici güçlerin gelişme derecesinden kaynaklanmaktadır. Bu sektörde makina, mekanik araç-gereç, taşıma aracı vb. yetersizliği inşaat işçilerinin sayıca büyümesini besliyor. Bu kesimin üretim alanında varolan sürekli dalgalanmalar, emeğin mevsimlik olma karakteri, bedensel emeğin ağır basması, inşaat işçilerinin ana bölümünü köylülerin ve vasıfsız mevsimlik işçilerin oluşturmaları sonucuna doğuruyor.

Gıda sanayii alanında çalışan işçilerin imalat sanayii proletaryasının tümüne oranı yüzde 20-25 arasındadır. Bu oran, tekstil proletaryası için yüzde 26'yı geçmektedir. Metalurji işçilerinin tüm imalat proletaryasına oranı ise yüzde 25 dolayındadır.

Ülkemizde geleneksel protelaryanın en eski kesimleri arasında yer alan tekstil işçileri, demiryolcular, madenciler ve gıda işçilerinin yanısıra tarımsal üretim ve hizmetler sektöründe çalışan işçilerin toplam işçi sınıfı içindeki payının görece yüksekliğine rağmen, imalat sanayiinin kendi içindeki alt sektörler itibarıyla metalurji işçilerinin azımsanmayacak oranı dikkat çekmektedir.

Türkiye işçi sınıfının coğrafi dağılımı bakımından belirli bir toplulaşma düzeyi gözleniyor. Toplam işçilerin yüzde 30'u geçen kesimi, Marmara bölgesinde bulunan 3 ilde (İstanbul, Bursa, Kocaeli) yoğunlaşmaktadır. 7 büyük ilde toplam işçi nüfusunun yüzde 50'den çoğu yoğunlaşmaktadır: İstanbul (% 27), Ankara (% 8), İzmir (% 7), Adana (% 3,5), Bursa (% 3,5), Konya (% 2) ve Zonguldak (% 4). Burada dikkati çeken yön, işçi sınıfımızın esas olarak, kapitalizmin daha çok gelişmiş olduğu yörelerde yoğunlaşmış oluşudur. Fakat bu sürece paralel olarak, kapitalistleşmenin yaygınlaşması sonucu, ülkenin bütününe yaygın olarak ikinci dereceden bir kısım merkezlerde de sayısız bir artış, toplulaşma gerçekleşmektedir. Bu durum, işçi sınıfının coğrafi dağılımının ülkenin tümünü etkileyecek bir yapıda olduğunu göstermektedir.

Hizmetler sektöründe yer alan genel hizmetler ve banka isekollarının yanı sıra haberleşme ve taşımacılık isekollarının özgül yapıları gereği coğrafi dağılım yönünden gösterdikleri yaygınlık özelliği de, bu bağlamda, ülkenin tümünü etkileyecek bir yapıyı ortaya koymaktadır.

Toplumsal kökeni itibarıyla ülkemiz işçi sınıfı belirli özellikler taşımaktadır. Esas olarak köylülükten, yanı sıra yıkıma uğrayan esnaf-zanaatçı ve küçük tüccardan gerçekleştiren ve gerçekleştirmekte olan bu katılmalar, işçi sınıfımızın yapısında kayda değer bir olgudur. Proletar olmayan katmanlardan gelenlerin sayısındaki artış, sınıf savaşımı deneyimine sahip olmayan kesimlerin, proletaryanın çekirdeğini oluşturan deneyimli ve devrimci geleneklerin taşıyıcısı olan kesimlerle kaynaşması süreçleri, ülke sosyo-ekonomik yapısının doğrudan sonucudur.

Proletaryanın saflarına katılanların geldikleri alanın genişlemesi, işçi hareketi etrafında daha geniş yığınların birleşmesini kolaylaştırır ve işçi sınıfı ile köylülük ve kent alt katmanları arasındaki bağlaşıklığın nesnel temelini sağlamlaştırır.

İmalat sanayinde, birden çok işçi çalıştıran 160 bin işyeri vardır. Bunun 154 bininde 10'dan az işçi çalışıyor. 154 bin işyerinde imalat sanayii üretiminin % 15'i gerçekleştiriliyor. 160 bin işyeri içinden 6 bini 10'dan çok işçi çalıştırıyor ve imalat sanayii üretiminin % 85'ini gerçekleştiriyor. Bunların içinden 488 işyeri ise yaklaşık 15 iri holdinge bağlı ve imalat sanayii üretiminin % 70'ini elde tutuyor.

Bu olgu, emperyalizme bağımlı orta derecede gelişmiş kapitalizm koşullarında gerçekleşen ve derinleşmekte olan tekelleşme sürecinin, üretimin yoğunlaşması ve işgücünün toplulaşması süreçlerinin işçi sınıfının yapısına yansımaları ortaya koyabilmektedir.

Sermayenin ve iş gücünün büyük sanayi ve tarım işletmelerinde hızlı merkezileşmesi, işçilerin birlik süreçlerinin yol almasına, proleter bilinçlerinin oluşmasına, hakları için yığınsal proleter savaşım yöntemlerini kullanabilmelerine olanak sağlıyor.

İşçilerin kamu özel sektöre göre dağılımı ise şöyledir: İşçilerin % 65'ini özel sektör, % 35'ini kamu sektörü istihdam etmektedir. Kamu kesiminde altı çizilmesi gereken bir özellik, işyeri sayısının özel sektöre göre daha az olmasına rağmen işyeri ölçeklerinin daha büyük olmasıdır. Bu olgu, devlet sektöründeki bu özellik, ülke işçi sınıfının üretim ve coğrafi dağıtım bakımından toplulaşma süreçlerini etkiliyor. Özellikle Metalurji ve Petrol-Kimya işkollarında varolan kombinalar açısından bu daha belirgindir. Çünkü proletaryanın birlik süreçlerinin özellikle sendikal eylem birliği süreçlerinin maddi temeli, Kapitalist üretim karakterinden, proletaryanın yaşam koşullarından kaynaklanıyor.

Özellikle son yıllarda metalurji ve Petrol-kimya işkollarında kurulan ve kamu kesimi içinde yer alan dev kombinelerde çalışan proletarya kesimleri, Cumhuriyet döneminin başlarından buyana var olan kamu kesimi işyerlerinde çalışan ve "memur psikolojisi" içine çekilerek hareketsizleştirilmiş işçi kesimlerine göre daha gençtir, daha hareketli, dinamik bir özellik taşımaktadır.

Burada vurgulanması gereken bir olgu, son iki yılda işçilerin gerek gelirlerinin % 23,5 oranında gerilemiş olmasıdır. Bu olgu, ülkemiz proletaryasının tüm kesimlerinin burjuvazi karşısındaki nisbi yoksullaşmasını ve ayrıca mutlak yoksullaşmayı ortaya koyuyor.

Devlet-tekel bütünleşmesi sürecinin derinleşmesi sonucu, son yıllarda, kamu kesimi işçilerinin yaşama ve çalışma koşullarında bir zamanlar varolan nisbi "üstünlük ve güvence" yokolmakta ve özellikle iş güvencesi ve çalışma koşulları açısından özel sektörle kamu sektörü arasında bir eşitleme ortaya çıkmaktadır.

Bu durum, işçi sınıfının tüm kesimlerinin şu yada bu derecede hareketlenmesine ve sendikal birlik ve eylem birliği özlemlerinin artmasına maddi temel ve olanak sağlıyor.

Bütün bu saptamaların ortaya koyduğu veriler üzerinden giderek bazı sonuçlara varmak olanaklıdır.

Birinci olarak, ülke nüfusuna ve faal nüfusa oranı görece düşük olmasına rağmen, Türkiye işçi sınıfı ve özellikle onun çekirdeğini oluşturan sanayi proletaryası, üretim ve ekonomi içindeki yeri itibarıyla başat bir role sahiptir. Sosyo-ekonomik ve siyasal yaşamda belirleyici bir güçtür. Bu durum sendikal birlik ve eylem birliği süreçleri açısından önemli bir özelliktir. İkinci olarak, ülke proletaryasının tümüne oranı açısından metalurji, tekstil, gıda, hizmetler (mali kurumlar dahil) ve tarım kesimlerinin işçileri öne çıkmaktadır. Fakat hareketlilik ve dövüşkenlik bakımından bu kesimler arasında farklılık vardır. Sendikal birlik ve eylem birliği süreçleri bakımından buda dikkate alınacak bir özelliktir.

Üçüncü olarak, kapitalistleşmeye paralel bir biçimde, işçi sınıfımızın coğrafi dağılımının ülkenin tümünü etkileyecek bir yapıda olması, birlik sorunu açısından kayda değer olanaklar sunuyor.

Dördüncü olarak, proleter olmayan katmanlardan, özellikle köylülükten işçi sınıfımızın saflarına akış olayı,

Ücretlilerin iktisadi faaliyet kollarına dağılımı (1975):

(12 ve daha yukarı yaşlar)

	Mutlak sayılar:	Yüzde:
Ziraat, ormancılık, avcılık ve balıkçılık:	323 718	7,1
İstihraç sanayii :	102 706	2,3
İmalat sanayii :	789 643	17,4
Elektrik gaz ve su :	13 701	0,3
İnşaat ve bayındırlık işleri :	377 120	8,3
Toptan ve perakende ticaret, lokanta ve oteller :	290 216	6,4
Ulaştırma, haberleşme ve depolama :	276 014	6,1
Mali kurumlar, sigorta, taşınmaz mallara ait işler ve kurumları, yardımcı iş hizm.:	149 708	3,3
Toplum hizmetleri, sosyal ve kişisel hiz.:	1 698 992	37,5
İyi tanımlanmamış faaliyetler :	507 727	11,2
TOPLAM :	4 529 545	100,0

Kaynak (2), S. 79

Toplam ücretlilerin esas iş veya mesleğe göre dağılımı:

(12 ve daha yukarı yaşlar)

	Mutlak Sayılar:	Yüzde:
İlmi ve teknik elemanlar, serbest meslek sahipleri ve bunlarla ilgili meslekler :	526 116	12,1
Müteşebbisler, direktörler ve üst kademe yöneticileri :	37 039	0,9
İdari personel ve benzeri çalışanlar :	500 732	11,6
Ticaret ve satış personeli :	107 084	2,5
Şahsi hizmet işlerinde çalışanlar :	487 572	11,3
Tarımcı, hayvancı, ormancı, balıkçı ve avcı :	540 964	12,5
Tarım dışı sektörlerde çalışan sanatkarlar, işçiler :	2 027 667	46,8
Diğerleri :	104 342	2,4
Bilinmeyen :	1 851	...
TOPLAM :	4 333 367	100,0

Kaynak (1) S. 28

Görüldüğü gibi ücretlilerin toplamı 4,5 milyonu aşıyor. Bunların arasında işçileri ayırd edebilmek için şu dört ayrı katmanı sayıca belirlemek gerekir: 1. Ücretli burjuvalar

2. Ücretli aydınlar

3. Ücretli orta katmanlar

4. Ücretli yarı-proleterler

Toplam ücretliler gurubundan ilk çıkarmamız gereken katman, kendi şirketlerinden "maaş" alan kapitalistler ve bunların yanısıra hukuksal mülkiyete sahip olmasa da burjuva sınıftan sayılması gereken üst kademe yöneticileridir. Ayrıca yüksek memurlar da yine burjuvaziden sayılırlar. Yüksek memurların dışındaki ücretli burjuvaların sayısı olarak ikinci tablodaki 37 bin sayısını alabiliriz.

Toplam ücretliler gurubundan çıkarmamız gereken ikinci katman, aydınlardır. Orta katmanların önemli bir bölümünü oluşturan aydınlar üretim araçları üzerinde özel mülkiyete sahip olmadan kendi emekleriyle geçinirler. Bunları işçi sınıfından ayıran başlıca özellik, önemli bir uzmanlık kazanmış olmalarıdır. Bu uzmanlığa dayanarak aydınlar diğer emekçilerden daha yüksek bir gelir ve başka ayrıcalıklar sağlayabiliyorlar. Ücretli aydınlara sayısını belirlemek için ikinci tablodaki 526 bin sayısını alabiliriz.

Toplam ücretliler gurubundan çıkarmamız gereken üçüncü katmanı ücretli orta katmanlar dediğimiz kesim oluşturur. Bunlar kendi emekleri ile geçinen emekçiler oldukları halde, işçi sınıfından toplumsal işbölümünde aldıkları yer bakımından ayrılırlar. Özellikleri, toplumsal üretimin örgütlenmesinde denetim, iş dağıtımı ve komuta işlevlerini üstlenmiş olmalarıdır. İşletmelerde ustabaşı ve postabaşı diye adlandırılan, kendileri çalışmayıp iş dağıtımını ve denetlemeyi gerçekleştiren emekçiler bu guruba girer. Marx ve Engels tarafından "sermayenin asteğmenleri" diye adlandırılan bu katman, devlet memuru olup da devletin baskı işlevini yürüten emekçileri de (polisler, küçük subaylar) kapsar. Bu grubun nicel büyüklüğünü belirlemek daha zordur. 1971 Sanayi Sayımının verileri, Türkiye'de büyük imalat sanayiinde tüm ücretlilerin % 9'unun "orta seviyeli eleman" olduğunu gösteriyor, ki bu sayıya ustabaşları dahil değildir (Kaynak: Yıllık İmalat Sanayii Anketi, 1971, İller, S. 122-123). İmalat Sanayiindeki ücretlilerin sayısı 790 bin kadar olduğuna göre, buradaki ücretli orta katman sayısını 40-50 bin olarak varsayabiliriz. Madencilik, inşaat v.s. gibi diğer alanları da katarsak 100 bin dolaylarında bir sayıya ulaşırız. Devlet memuru olarak çalışan ücretli orta katmanların sayısını da 100-150 bin olarak varsayabiliriz. Böylece 200-250 bin kişilik bir grup elde ediyoruz.

Yine ücretliler içinde gözükp de burjuvaziden sayılması gereken

en yüksek memurların (1. 2. ve 3. derece devlet memurları) sayısı 1977'de 75 bin kadardı (Kaynak: Demokratikleşme için plan, Tip, S. 402).

Şimdiye kadar belirlediğimiz katman ve grupları toplam ücretlilerin sayısından düşünce geniş anlamda işçi sınıfının nicel ağırlığı hakkında bir fikir edinebiliyoruz.

Ücretli aydınlar	: 526 116
Ücretli orta katmanlar	: 200 000
Ücretli burjuvalar	: 100 000
TOPLAM	: 826 116

Bu sayıyı 4,5 milyon kadar tutan toplam ücretlilerden çıkarınca geniş anlamda işçi sınıfının nicel ağırlığını buluruz.

Geniş anlamda işçi sınıfı (işçiler ve küçük memurlar): 3 670 bin. Bunların 320 bin kadarı tarım, ormancılık, balıkçılık ve avcılıkta çalışıyor.

Proletarya dediğimiz modern işçi sınıfını bulmak için bu sayıdan küçük üretim ve manifaktürde çalışan ücretli işçileri çıkarmak gerekir. Marx, Engels ve Lenin modern işçi sınıfının modern üretim, yani endüstriyel üretim ile bağlı olduğunu, onunla birlikte ortaya çıktığını vurgularlar. Küçük üretimde kullanılan ilkel teknik, o alandaki işçilerde de "üretim aracı sahibi olup işçilikten kurtulma" ümidini beslemekte ve küçük burjuva eğilimlere taban olmaktadır. Üç-dört işçi çalıştıran atelyelerde kendisi de bedenen çalışan mal sahibi ile işçi arasındaki ilişkiler, işçilerin sömürülmesine rağmen, bir kapitalist ile işçi arasındaki ilişkiler gibi değildir, daha kişiseldir. Pederşahi etkilere daha açıktır. Bu nedenlerle küçük üretimde çalışan işçileri yarı-proleter diye niteliyoruz. Modern endüstriyel üretimle birlikte ortaya çıkan kapitalist ticaret, bankacılık ve sigortacılık gibi üretken olmayan alanlarda veya modern tarımda çalışan işçiler ise proletaryaya dahildirler. Görüldüğü gibi burada ayırıcı rolü modern üretim güçleri ile olan bağ oynuyor.

Şimdi işçiler içinde yarı-proleterlerin sayısal büyüklüğünü kestirmeye çalışalım. Yukarıdaki birinci tabloda yarı-proleterlerin

Özellikle imalat sanayii; inşaat ve bayındırlık işleri; toptan ve perakende ticaret, lokanta ve oteller; toplum hizmetleri, sosyal ve kişisel hizmetler; iyi tanımlanmamış faaliyetler kalemlerinde yer aldıklarını varsaymak gerekir. Yukarıdaki tablo imalat sanayiindeki ücretlilerin sayısını 789 643 olarak veriyor. 1976 yılında 10 veya daha fazla kişinin çalıştığı "büyük işyerleri"nde ise çalışan ücretlilerin sayısı 724 385 idi (Kaynak: Yıllık İmalat Sanayii Anket Sonuçları 1976, DİE Yayın No. 838, S. 1). Demek ki ücretlilerin % 8,3'ünü oluşturan 65 258 kişi küçük imalat işletmelerinde çalışıyordu.

Ticaret işletmeleriyle ilişkin olarak ise elimizde ancak 1970 yılının verileri var (Kaynak (2), S.184-187). DİE ticaret yerlerini büyük-küçük olarak sınıflandırırken çalışan sayısına göre değil, yıllık satış tutarına göre sınıflandırmış (yılda 500 000 TL'den fazla satış tutarı olanlar büyük sayılmış). Buna karşılık bizim amacımız açısından 5 kişiden daha az kişinin çalıştığı tüm işyerlerini "küçük" saymak, buradaki ücretlileri asıl ticaret ve büro proleteriyasına katmamak doğru olur. Diğer bir deyişle, bizim "küçük" tanımımız DİE'nin tanımından daha geniş kapsamlı oluyor. Buna göre ticaret sektöründe çalışan 92 bin ücretlinin % 67,3'ünü oluşturan 62 bin ücretli küçük işyerlerinde çalışıyor. Aynı oranın otel ve lokantalar için de geçerli olduğunu varsayarsak, toptan ve perakende ticaret, lokanta ve otellerde çalışan 290 bin kişinin % 60'ı olan 174 bin kişinin küçük işyerlerinde çalıştığını kestirebiliriz.

Toplum hizmetleri, sosyal ve kişisel hizmetler bölümünden yaklaşık 1 milyon kişi tutan memurları çıkardıktan sona geri kalanların büyük bir kısmının yine küçük üretici olduğu kesindir. Yine iyi tanımlanmamış faaliyetlerdeki 500 bin ücretlinin büyük bir çoğunluğunun küçük üretimde çalıştığını varsaymak gerekir. Her iki kesimden toplam 700 bin ücretliyi yarı-proleter sayıyoruz.

İnşaat ve bayındırlık işlerinde 377 bin ücretli çalışıyor. Bu sektörde üretim güçlerinin imalat sanayiinin gerisinde olduğunu hatırlarsak, yarı-proleter oranının en az % 10-20 olacağını kestirebiliriz. Demek ki burada da en az 50 bin yarı-proleter bulunmaktadır.

Çeşitli işkollarında 989 bin, yani aşağı yukarı 1 milyon yarı-proleter işçi saptadık. Bu sayıyı yukarıda geniş anlamda işçi sınıfı için bulduğumuz 3 670 bin sayısından çıkararak Türkiye'deki modern işçi sınıfının (proletarya) sayısı olarak 2 670 bin veya yaklaşık 2,7 milyon (1975 senesi için ve tarımdakiler dahil) elde ederiz. Karşılaştırmak için ekliyorum: SSK'nın yaptığı açıklamalara göre Türkiye'de sigortalı işçi sayısı 1975'te 1 823 bin, 1976'da da 2 018 bin idi (Kaynak:Türkiye'nin Ekonomik Göstergeleri 1974-78, Türkiye İş Bankası, S. 11).

Türkiye'de yaygın küçük üreticilik nedeniyle yarı-proleter unsurların önemli yer tuttuğuna değindik ve bunların tarım dışındaki ücretliler içinde 1 milyon kişi kadar tuttuklarını bir ilk yaklaşım olarak saptadık. Bununla beraber tarım dışındaki yarı-proleter kitleyi oluşturan diğer büyük bir grup "ücretsiz aile işçileri" olarak anılan gruptur. Bunların sayısı 1975'te Kaynak (2)'de (Sayfa 79) 191 bin, Kaynak (1)'de ise (S. 28) 277 bin kişi kadar gözüküyor. Bu verilere dayanarak tarım dışındaki yarı-proleterlerin sayısını yaklaşık 1 200 bin olarak saptayabiliriz.

Orta Katmanlar:

Tarım dışındaki orta katmanların en büyük bölümünü oluşturan küçük üreticilerin nicel büyüklüğünü saptamaya çalışalım. Kaynak (1)'deki tabloda "kendi hesabına" ve "işveren" kavramları küçük üreticilerin yer alabilecekleri iki grubu gösteriyor. İşverenlerin toplam sayısı 210 bin. Bundan yüksek öğrenim görmüş olanları, müteşebbis ve üst kademe yöneticilerini ve tarımdakileri (yaklaşık 90 bin kişi) çıkarınca 120 bin kişi kadar kalıyor. Bu 120 bin kişi tarım dışındaki küçük üreticilerin üst kesimini oluşturuyor, çünkü emrinde başkasını çalıştırıyor. Bölgesel dağılıma baktığımızda "işveren"lerin çoğunun büyük şehirlerde, "kendi hesabına çalışan"ların çoğunun da küçük şehirlerde toplanmış olması bunu doğruluyor.

İkinci grup olan "kendi hesabına çalışan" kavramında toplananların sayısı 4.965 bin. Bundan yine yüksek öğrenim görmüş olanları, müteşebbis ve üst kademe yöneticilerini ve tarımdakileri (toplam 3 629 bin kişi) çıkarırsak 1 336 bin kişi kalır. Her iki grubu toplayınca Türkiye'de tarım dışındaki küçük üreticilerin sayısı olarak 1 456 bin kişi buluruz.

Ücretli orta katmanların sayısını yukarıda yaklaşık 200 bin olarak saptamıştık.

Aydınların sayısı olarak "ilmi ve teknik elemanlar, serbest meslek sahipleri ve bunlarla ilgili meslekler" kategorisine giren 614 539 kişiyi alıyoruz. Bu toplamdan, "işveren", "ücretsiz aile işçisi" ve "diğerleri" kategorilerinde toplanan toplam 34 bin kişiyi çıkarınca, geriye yaklaşık 581 bin kişi kalıyor.

Böylece tarım dışındaki orta katmanların toplam sayısı olarak 2 237 bin kişi buluyoruz.

Burjuvazi:

"İşveren" kategorisinde, tarım dışında olup da "orta katman" grubuna girmeyen 90 bin kişi var. Bunlara, "ücretli", "kendi hesabına çalışan" ve "ücretsiz aile işçisi" kategorilerinde gözüken burjuvaları da ekleyince 165 bin kişi elde ediyoruz. Bu sayıya 75 bin kişi kadar tuttuklarını varsaydığımız "yüksek memurları" da katınca yaklaşık 240 bin kişi buluruz. Bu, tarım dışındaki burjuvazinin sayısı için bir ilk yaklaşım olabilir.

Ö Z E T : Tarım dışında sınıfsal yapı

Tarım dışındaki modern işçi sınıfı: 2 400 bin
(Modern tarım proletaryası 300 bin küsur)

Yarı-proleterler (tarım dışı): 1 200 bin

Ücretli işçi: 1 000 bin

Ücretsiz aile işçisi ..: 200 bin

Orta katmanlar: 2 240 bin

Aydınlar: 580 bin

Ücretli orta katmanlar: 200 bin

Küçük üreticiler (üst kesim): 120 bin

Küçük üreticiler (alt kes.): 1 340 bin

Burjuvazi: 240 bin

Yüksek memurlar: 75 bin

TOPLAM: 6 080 bin kişi

DPT Verilerine Göre Türkiye'de Çalışanların Sektörlere

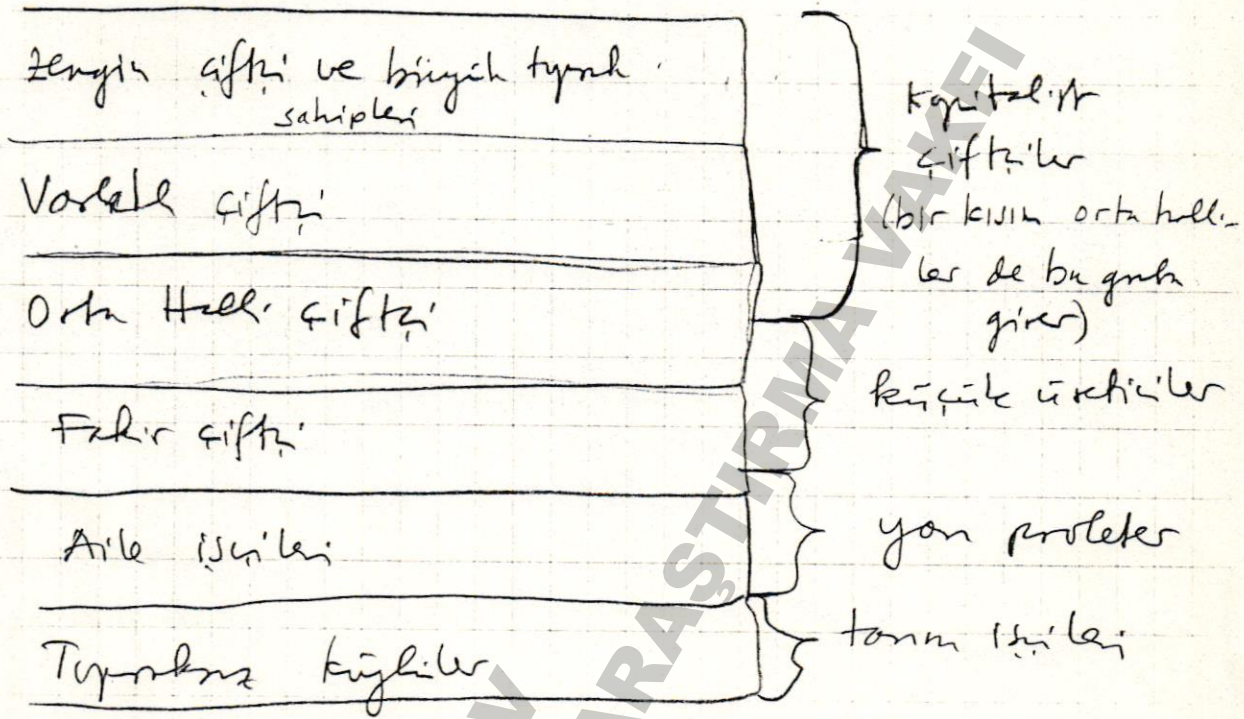
Dağılımı (15 ve daha yukarı yaştakiler):

<u>Sektör:</u>	1967 Çalışanlar 1000 kişi:	Yüzde:	1978 Çalışanlar 1000 kişi:	Yüzde:
Tarım	9 556	64	9 085	53
Sanayi	1 222	8	1 906	11
Madencilik	101	1	159	1
İmalat Sanayii	1 082	7	1 653	10
Enerji, su ve havagazı	39	0,3	94	1
İnşaat	384	3	549	3
Ulaştırma	312	2	506	3
Ticaret	434	3	639	4
Banka v. sigortalar, gayrimenkul sahipliği	87	1	196	1
Hizmetler (Lokanta ve oteller d.)	916	6	1 694	10
Bilinmeyenler	327	2	270	2
TOPLAM SİVİL İŞGÜCÜ (çalışan)	13 238	89	14 845	87
Tarımsal işgücü fazlası	1 050	7	720	4
Tarımdışı işgücü fazlası	630	4	1 566	9
Yurt içi işgücü fazlası	1 680	11	2 286	13
TOPLAM SİVİL İŞGÜCÜ (yurtiçi)	14 918	100	17 131	100

(Kaynak: DBYKP, S. 26 ve 251. Dikkat: "işgücü fazlası" gibi ters kavramları yanlışlık olmasın diye aynen aldım. Aslında işsiz sayısı demek gerekir.)

Burada kullanılan "çalışan" kavramı, aslında geçimini sağlayan şeklinde değiştirilmelidir. Yukarıdaki sayılar hem gerçekten çalışan emekçileri, hem de söz konusu sektörde "faaliyet gösterip" emekçileri sömüren kapitalistleri v.s. kapsıyor.

Sınıfsal konumlar



Alt sınıflar

10 + 10 hektar : orta halli, vakıf, zengin çiftçi

veya
10 + 10 hektar : Kapitalist çiftçi

Çiftçileri %10,
bu oran daha
fazla, belki %6-7